

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**YEDİ İKLİM TÜRKÇE DERS KİTAPLARI DİNLEME
ETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZUHAL OLGUN

TOKAT

ARALIK, 2021

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**YEDİ İKLİM TÜRKÇE DERS KİTAPLARI DİNLEME
ETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZUHAL OLGUN

DANIŞMAN: PROF. DR. FATİH YILMAZ

TOKAT

ARALIK, 2021

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih:06/01/2022

Zuhal OLGUN

İmza

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Zuhal Olgun'un Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları Dinleme Etkinliklerinin İncelenmesi adlı çalışması 06/01/2022 tarihinde jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Dr. Öğretim Üyesi Hikmet Yılmaz

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Fatih Yılmaz

Üye : Prof. Dr. Adem İşcan

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

/ /2021

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Ders döneminde ve tez döneminde, uzaktan ve yüz yüze eğitim sürecinde desteğini, bilgisini ve nezaketini benden esirgemeyen, olumlu yaklaşımı ve bakış açısıyla beni aydınlatan saygıdeğer hocam ve danışmanım Prof. Dr. Fatih Yılmaz'a;

Bana inanan, cesaretlendiren ve her zaman yanımda olan değerli arkadaşlarıma;

Okula başladığım günden bu güne kadar beni maddi ve manevi destekleyen, öğrenme hevesimi ilk günkü heyecanımla yaşamama yardımcı olan, varlıklarından güç aldığım canım annem, babam ve kardeşlerime teşekkür ederim.

ÖZET

YEDİ İKLİM TÜRKÇE DERS KİTAPLARI DİNLEME ETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Olgun, Zuhâl

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, 2021

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fatih Yılmaz

Aralık 2021, xiv+90 sayfa

Bu çalışmada Yunus Emre Enstitüsü tarafından basılan Yedi İklim Türkçe yabancılar için Türkçe öğretimi ders kitaplarının dinleme etkinlikleri incelenmiştir. Dinleme becerisine diğer becerilere oranla ne kadar yer verildiği, dinleme becerisi kazanımları, dinleme etkinlikleri, dinleme etkinliklerine verilen yönergelerin etkinliklerle uyumu ve dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerine yer verilip verilmediği çalışmanın konusu olmuştur. Dinleme becerisine kitapta ne kadar yer verildiğini tespit etmek için dinleme becerisinin diğer becerilere oranına bakılmıştır. Sonuçlar grafiklerle gösterilmiştir. Dinleme becerisi kazanımlarını incelerken Türkiye Maarif Vakfının 2019 yılında hazırladığı yabancılar için Türkçe öğretim programında yer alan dinleme becerisi kazanım listeleri referans alınmıştır. Her bir dil seviyesine göre Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre hazırlanan bu kazanım listeleri yardımıyla Yedi İklim Türkçe seti ders kitaplarında hangi kazanımlara yer verildiği tespit edilmiştir. Sonuçlar tablolarda sayısal verilerle sunulmuştur. Ders kitaplarında dinleme becerisine yer verilirken ne tür etkinliklerin kullanıldığı incelenmiş ve hangi tür alıştırmaların daha çok kullanıldığıyla ilgili sonuçlar çalışmada sunulmuştur. Dinleme etkinliklerindeki yönergelerin etkinliklerle uyumu da incelenerek yönergelerle ilgili sorunlara değinilmiştir. Dinleme becerisi verilirken dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrası aşamaların kullanılıp kullanılmadığı incelenmiştir. Bu çalışmada verileri elde etmede nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Bulgular incelendiğinde diğer becerilere oranla dinleme becerisinin Yedi İklim Türkçe ders kitaplarında en az yer verilen beceri olduğu tespit edilmiştir. Dinleme etkinlikleri boşluk doldurma, cümle tamamlama, doğru-yanlış alıştırmaları gibi etkinliklere yer verilerek etkinlik çeşitliliği sağlanmıştır. Fakat otantik metinlerin kullanımına çok az yer verilmiştir. Dil öğrenim alanlarıyla ilgili çeşitliliğe de önem

verildiği tespit edilmiştir. Etkinliklerin yönergelerine bakıldığında çeşitli sorunlar tespit edilmiştir. Dinleme becerisi kazanımları Türkiye Maarif Vakfının dinleme kazanım listelerinin yarısına kadarıyla uyumludur. Dinleme becerisi etkinlikleri kitapta sunulurken dinleme becerisiyle ilgili aşamaların ihmal edildiği tespit edilmiştir. Özellikle dinleme öncesi etkinliklerinin ders kitaplarında neredeyse hiç yer almadığı sadece đretmen kitabında soru-cevap şeklinde öneriler olarak kaldığı grlmştir. Dinleme anı etkinliklerinin ihmal edilmediği ve dinleme sonrası etkinliklere ise çoğunlukla yer verildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: yabancılara Türkçe đretimi, dinleme becerisi, Türkiye Maarif Vakfı, Yedi İklım Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü

ABSTRACT

ANALYSING LISTENING SKILL IN COURSE BOOKS OF YEDİ İKLİM TÜRKÇE

Olgun, Zuhâl

Master's Thesis, Teaching Turkish Department

Advisor: Prof. Dr. Fatih Yılmaz

December 2021, xiv+90 pages

The set books named Yedi İklim Türkçe which was published to teach Turkish for foreigners by Yunus Emre Enstitüsü were analysed for listening skill in this study. The study was about the rate of listening skill in course books, achievement tables for listening skill, comparing activities in course books, instructions of the activities and process of listening. The rate of four skill was reviewed to understand how often listening skill took place in course books. The results were shown on the graphics. Analysing the listening achievement, the achievement tables in the programme prepared by Türkiye Maarif Vakfı were used. The achievement tables were prepared according to the Common European Framework of Reference For Languages (CEFR) for six level scales in 2019. With the help of these achievement tables, the rate of achievements in course books were acquired. The results were presented on tables. The types of activities for listening were also analysed and the rate of usage was showed in graphics. The instructions for listening activities were reviewed and reported the problems about the instructions of the listening activities with the help of the examples taken from the course books. Besides, pre-listening, while listening and post-listening processes were assessed and the example activities from the course books were shown in research. Document analysis which is one of the qualitative research methods was used to collect the data in this study. It was determined that listening skill in course books of Yedi İklim Türkçe was less than the other skills when the findings were assessed. Listening activities such as filling the blanks, completing the sentences, True-False questions etc. were varied. However, authentic materials and texts were used less. It was determined that the variety of linguistic areas was provided. The instructions were detected to have some problems and some were irrelevant to the activities. The examples about these problems were given in the research. The listening skill achievements were related to

the achievement lists prepared by Türkiye Maarif Vakfı. The process of listening was ignored in the books when listening activities were analysed. Pre-listening activities were ignored the most. They were not given in the course books, but they were taken place in teacher's book as an advice. While- listening and post listening activities were given enough in the books especially while- listening activities were not ingored.

Key Words: teaching Turkish for foreigners, listening skill, Türkiye Maarif Vakfı, Yedi İklim Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ İMZA SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLO LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	3
Önem	4
Sayıtlar	4
Sınırlılıklar	4
BÖLÜM II	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi.....	6
Dil Öğretiminde Beceriler ve Dinleme Becerisi.....	7
Konuşma Becerisi.....	8
Okuma Becerisi	8
Yazma Becerisi	9
Dinleme Becerisi	9
Dinleme Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisi	10
Dinleme-Konuşma İlişkisi.....	10
Dinleme- Okuma İlişkisi.....	11
Dinleme-Yazma İlişkisi	12
Dinleme Becerisinde Etkinliklerin Kullanımı.....	12
Dinleme Becerisi Eğitimindeki Aşamalar.....	14
Dinleme Öncesi	14
Dinleme Esnası	15
Dinleme sonrası	15
Türkiye Maarif Vakfı.....	16
Avrupa Diller İçin Ortak Çerçeve Metni.....	17
İlgili Çalışmalar.....	19
BÖLÜM III.....	22
YÖNTEM	22
Araştırma Modeli	22
Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi	22

BÖLÜM IV	24
BULGULAR VE YORUMLAR	24
Dinleme Becerisine Kitaplarda Yer Verilme Oranı	24
Yedi İklim Türkçe A1 Seviye Ders Kitabı	25
Yedi İklim Türkçe A2 Seviye Ders Kitabı	26
Yedi İklim Türkçe B1 Seviye Ders Kitabı	26
Yedi İklim Türkçe B2 Seviye Ders Kitabı.....	27
Yedi İklim Türkçe C1 Seviye Ders Kitabı.....	28
Yedi İklim Türkçe C2 Seviye Ders Kitabı	29
Dinleme Becerisi Etkinliklerinin Türleri.....	30
Yedi İklim Türkçe A1 Seviye Ders Kitabı	31
Yedi İklim Türkçe A2 Seviye Ders Kitabı	32
Yedi İklim Türkçe B1 Seviye Ders Kitabı	34
Yedi İklim Türkçe B2 Seviye Ders Kitabı.....	35
Yedi İklim Türkçe C1 Seviye Ders Kitabı.....	36
Yedi İklim Türkçe C2 Seviye Ders Kitabı	37
Yönergelerle İlgili Karşılaşılan Sorunlar	38
Dinleme Becerisi Kazanımlarının Yedi İklim Türkçe Seti Ders Kitaplarındaki	
Dağılımları	43
Yedi İklim Türkçe A1 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının	
Dağılımı	43
Yedi İklim Türkçe A2 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının	
Dağılımı	45
Yedi İklim Türkçe B1 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının	
Dağılımı	47
Yedi İklim Türkçe B2 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının	
Dağılımı	48
Yedi İklim Türkçe C1 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının	
Dağılımı	50
Yedi İklim Türkçe C2 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının	
Dağılımı	52
Yedi İklim Türkçe Setinde Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve Dinleme Sonrası	
Etkinlikleri	55
Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve	
Dinleme Sonrası Etkinlikleri	56
Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve	
Dinleme Sonrası Etkinlikleri	59
Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve	
Dinleme Sonrası Etkinlikleri	61
Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve	
Dinleme Sonrası Etkinlikleri.	63
Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve	
Dinleme Sonrası Etkinlikleri	65

Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve Dinleme	
Sonrası Etkinlikleri.	68
BÖLÜM V	72
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
KAYNAKÇA.....	77
EKLER.....	83
Ek 1.Türkiye Maarif Vakfı A1 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi	83
Ek 2. Türkiye Maarif Vakfı A2 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi	84
Ek 3. Türkiye Maarif Vakfı B1 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi	86
Ek 4. Türkiye Maarif Vakfı B2 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi	88
Ek 5. Türkiye Maarif Vakfı C1 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi	89
Ek 6. Yazarın Özgeçmişi.....	90

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı	44
Tablo 2. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı ..	46
Tablo 3. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı ..	47
Tablo 4. Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı ..	49
Tablo 5. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı ..	51

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Türkiye Maarif Vakfının Faaliyetleriyle İlgili Güncel Durum Bilgisi	17
Şekil 2. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni Dil Yeterlilik Düzeyleri.....	18
Şekil 3. Yedi İklim Türkçe Kitap Seti Ünite Tasarım Örneği	24
Şekil 4. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları	25
Şekil 5. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları	26
Şekil 6. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları	27
Şekil 7. Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları	28
Şekil 8. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları	29
Şekil 9. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları	30
Şekil 10. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri	31
Şekil 11. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri	33
Şekil 12. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri	33
Şekil 13. Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri	34
Şekil 14. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri	36
Şekil 15. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri	37
Şekil 16. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Örneği	38
Şekil 17. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Yönergesi Örneği	39
Şekil 18. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Yönergesi Örneği	40
Şekil 19. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Yönergesi Örneği	41
Şekil 20. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Yönergesi Örneği	42
Şekil 21. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımı Örneği.....	53
Şekil 22. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımı Etkinlik Örneği ..	54
Şekil 23. Yedi İklim Türkçe C2 Öğretmen Kitabı Dinleme Metni İçerik Örneği	54
Şekil 24. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımı Etkinlik Örneği ..	55
Şekil 25. Yedi İklim Türkçe A1 Öğretmen Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Yönergesi Örneği	56
Şekil 26. Yedi İklim Türkçe A1 Öğretmen Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Yönergesi Örneği	57
Şekil 27. Yedi İklim Türkçe A1 Öğretmen Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Yönergesi Örneği	58

Şekil 28. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı Dinleme Esnası Etkinlik Örneği	58
Şekil 29. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı Dinleme Sonrası Etkinlik Örneği	59
Şekil 30. Yedi İklim Türkçe A2 Öğretmen Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Yönergesi Örneği	59
Şekil 31. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Esnası Etkinlik Örneği.....	60
Şekil 32. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Sonrası Etkinlik Örneği	61
Şekil 33. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Örneği	62
Şekil 34. Yedi İklim Türkçe B1 Öğretmen Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Yönergesi Örneği	62
Şekil 35. Yedi İklim Türkçe B1 Öğretmen Kitabı Dinleme Sonrası Etkinlik Yönergesi Örneği	63
Şekil 36. Yedi İklim Türkçe B2 Öğretmen Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Yönergesi Örneği	64
Şekil 37. Yedi İklim Türkçe B2 Öğretmen Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Yönergesi Örneği	64
Şekil 38. Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı Dinleme Sonrası Etkinlik Örneği	65
Şekil 39. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Örneği	65
Şekil 40. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı Dinleme Esnası Etkinlik Yönergesi Örneği ...	66
Şekil 41. Yedi İklim Türkçe C1 Öğretmen Kitabı Dinleme Sonrası Etkinlik Örneği	67
Şekil 42. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı Dinleme Sonrası Etkinlik Örneği	67
Şekil 43. Yedi İklim Türkçe C2 Öğretmen Kitabı Dinleme Öncesi Etkinlik Örneği	68
Şekil 44. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı Dinleme Esnası Etkinlik Örneği	69
Şekil 45. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı Dinleme Sonrası Etkinlik Örneği	69
Şekil 46. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı Dinleme Sonrası Etkinlik Örneği	70

KISALTMALAR

ADOÇ Metni: Avrupa Diller İçin Ortak Çerçeve Metni

TMV: Türkiye Maarif Vakfı

TTKB: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

YÖKSİS: Yüksek Öğretim Kurulu Bilgi Sistemi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve problem durumundan söz edilmiştir. Çalışma, dil öğreniminde en önemli materyallerden birisi olan ders kitaplarını ve en çok ihmal edilen dil becerisi olan dinleme becerisini konu almıştır. Çalışmada Yunus Emre Enstitüsünün Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış olduğu Yedi İklim Türkçe ders kitabı setinin dinleme metinleri incelenmiştir. Bu kitap seti, Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1, C2 olmak üzere altı ders kitabından oluşmaktadır. Çalışmada ise bu altı ders kitabının dinleme metinleri üzerinde durulmuştur. Ders kitaplarından dinleme becerisiyle ilgili bilgi toplanması amaçlanmıştır. Kitaplarda dinleme becerisine diğer becerilere oranla ne kadar yer verildiği, ne tür alıştırmalar kullanıldığı ve dinleme öncesi, sonrası ve dinleme anı etkinliklerine yer verilip verilmediği, dinleme becerisi kazanımlarının uygulanma sıklığı ve dinleme becerisi yönergelerinin etkinlikler için uygun olup olmadığı incelenmiştir.

Problem

Dil, insanlığın iletişim kurmak için kullandığı en önemli araçtır ve insanoğlu en fazla öğrenmeyi bu yolla gerçekleştirir (İşcan ve Aydın, 2014, s. 320). Bu açıdan bakıldığında dil öğrenmenin son zamanlarda en çok ilgi duyulan hobi alanı ve en çok ihtiyaç duyulan öğrenme alanlarından birisi olduğu görülmektedir. Küreselleşen dünya, gelişen teknoloji ve insanların uluslararası iletişim ihtiyacı dil öğrenmeyi bir nevi zorunlu kılmaktadır. Son yıllarda ülkemizin çeşitli alanlarda kendini göstermesi, üniversitelerimize kabul edilen yabancı öğrenci sayılarının artması ve kültürel alanda yapılan tanıtımların sonucunda Türk dilini öğrenmeye eğilim de artmaktadır. Yüksek Öğretim Kurumu Bilgi Sistemi (YÖKSİS) 'nin 2020 yılı Mayıs ayında yayınladığı verilere göre Türkiye'de 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında 186 üniversitede 153.662 yabancı uyruklu öğrenci öğrenim görmüştür (Yüksek Öğretim Kurumu, 2020, s. 75). Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğretmek amacıyla açtığı merkezler ise 2009 yılından bu yana 40 ülkede 50 merkeze ulaşmıştır (www.wikipedia.org). Bu durum da bu alanda çalışmalar yapılmasını ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğretmede kullanılacak yöntem ve materyallerin güncel ve kaliteli olmasını zorunlu hale getirmektedir. Türkçeyi ve herhangi bir yabancı dili öğretmede kullanılacak en önemli materyal ise ders kitaplarıdır. Dinleme becerisinin kazandırılmasıyla ilgili uygulamalarda da

öğretmenlerin en fazla ders kitaplarından faydalandığı ifade edilebilir (Çarkıt,2018, s. 2791). Ders kitaplarının belli bir içerik ve plan üzerine kurgulanmış olması, ödevlendirmede kolaylık sağlaması onu en temel kaynak haline getirmektedir (Öztürk, 2016, s. 336). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde standart bir müfredat olmaması ders kitaplarının bir müfredat veya bir çerçeve program vazifesi görmesine neden olmaktadır (Korkmaz, 2019, s. 121). Ders kitapları öğretmenler için bir sunum kaynağı, programı uygulamakta yardımcı en önemli materyal, öğrenciler için öğrendikleri konuları bir arada bulabilecekleri bir materyaldir (Özbal, 2019, s. 5). Temel kaynak olarak kabul edilen bu öğrenme materyalinin içerik olarak ihtiyacı tam olarak karşılaması beklenmektedir. Bu alandaki çeşitlilik ve çalışmalar da kaliteyi artırmaktadır. Bu kaynakların bir kaçına değinmek gerekirse; Yeni Hitit, Yedi İklim Türkçe, İstanbul Yabancılar için Türkçe Öğretim Kitabı ve Gazi TÖMER Yabancılar için Türkçe kitapları en yaygın kullanılanlar olarak göze çarpmaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan bu öğretim materyallerinin Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve (ADOÇ) metnindeki kazanımlara uyumlu olup olmadığının incelenmesi de önem arz etmektedir. Söz konusu kazanımlar dil becerilerine odaklanarak değerlendirilebilir. Bu tarz değerlendirmelerle incelenen kaynakta becerilerle ilgili yeteri kadar çalışma olup olmadığı da tespit edilebilir. Dört dil becerisine bütün kitaplarda yer verilmektedir. Fakat ne düzeyde yer verildiği, dört becerinin bahsedilme sıklığı, becerilerde kullanılan alıştırmalar türleri incelenmesi gereken konulardır. Bunun yanında kitabın hangi beceriye daha çok odaklandığı veya tüm becerilerde dengeli bir dağılım izleyip izlemediği de çalışma konuları arasında yer almaktadır. Bu konuda şimdiye kadar yapılan çalışmalara bakıldığında beceriler içerisinde en az üzerinde durulan becerinin dinleme becerisi olduğu görülmektedir. Oysa dinleme becerisiyle dil öğrenme arasında kuvvetli bir bağ bulunmaktadır (Glakjani ve Sabouri, 2016, s. 1672). Kişilerin hedef dilde etkili biçimde konuşabilmeleri için bu üretimi sağlayacak girdilere yeterli düzeyde maruz kalmaları gerekmektedir (Hafız, 2015, s. 53). Dinlemenin dili edinmede, öğrenmede, konuşmada, algılamada ve iletişimsel olarak kullanmada ne kadar büyük bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Öğrenilen yabancı dildeki sözcüklerin doğru telaffuz edilmesi ve konuşma becerisinin gelişmesinde düzeye uygun dinleme etkinliklerine yer verilmesi önemli görülmektedir (İşcan ve Aydın, 2014, s. 323). Hedef dildeki diğer becerilerin gelişmesinde dinleme becerisinin katkısı büyüktür (Koçak, 2018, s. 8). Buna karşın dil öğrenme süreçlerinde dinleme becerisine gereken önemin verilmediği görülmektedir. Dört temel dil becerileri arasında en çok ihmal

edilen dil becerisi dinleme olduğu için ve anlatma becerilerinin gelişmesi için mutlaka dinleme becerisinin de gelişmesi gerektiği için bu çalışma büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada Yedi İklim Türkçe setinin tamamındaki dinleme becerisinin diğer becerilere oranı, dinleme becerisiyle ilgili ne tür etkinliklerin yer aldığı, dinleme etkinliklerindeki yönergeler, dinleme becerisi etkinliklerinin TMV kazanım listelerine uygun olup olmadığı ve dinleme öncesi, esnası ve dinleme sonrası etkinlikleri ve incelenmiştir. Set altı kitaptan oluşmaktadır. En çok ihmal edilen dil becerisi olan dinleme becerisi kazanımları dikkate alınarak bir çalışma yürütülmüştür ve çalışma yapılacak kitap setinin dinleme kazanımları açısından incelenmesi önemli görülmektedir. Ayrıca çalışmada kullanılan kazanım tablosu için Türkiye Maarif Vakfının ADOÇ metnini temel alarak hazırladığı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı dinleme becerisi kazanım listeleri esas alınmıştır. Türkiye Maarif Vakfının hazırladığı kazanım listesi her bir dil seviyesine göre ve beceri türlerine göre detaylı biçimde listelenmiştir. ADOÇ metninde dil öğrenme alanlarına göre verilen becerilerin kazanımları daha genel ifadelerle belirtilirken TMV programında her dil seviyesine ve beceri türüne göre detaylandırılan kazanımların çalışmada bir ölçek vazifesi gördüğü söylenebilir. Bu kazanım listeleri kazanımları inceleme konusunda daha net bilgi sağlamaktadır. Bu nedenle kullanılması isabetli görülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış öğretim setlerinin dinleme becerisi açısından ve dinleme kazanımları açısından uyumluluğunu değerlendirerek bu alanda bir kaynak oluşturmaktır. Araştırmaya başlarken aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Yedi İklim Türkçe kitap setinde dinleme becerisinin diğer becerilere oranı nedir?
2. Yedi İklim Türkçe kitap setindeki dinleme etkinliklerinde ne tür etkinliklere yer verilmiştir?
3. Yedi İklim Türkçe kitap setindeki dinleme etkinliklerindeki yönergeler etkinlikle uyumlu mudur?
4. Yedi İklim Türkçe kitap setinin dinleme etkinlikleri, Türkiye Maarif Vakfı dinleme kazanımları çizelgesine uygun mudur?
5. Yedi İklim Türkçe kitap setinin dinleme etkinliklerinde dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerine yer verilmiş midir?

Araştırmanın Önemi

Araştırmaya söz konusu olan kitap setinin bazı seviyeler için hazırlanmış kitapları çeşitli araştırmacılar tarafından değişik amaçlarla incelenmiştir. Bu çalışma ise setin tamamını dinleme becerisine kitaplarda ne sıklıkla yer verildiği, dinleme becerisi etkinlikleri, etkinler için verilen yönergeler, dinleme becerisi etkinliklerinin TMV kazanımlarına uygun olup olmadığı ve dinleme öncesi, esnası ve dinleme sonrası etkinliklerinin uygulanıp uygulanmaması açısından ele almıştır. Yapılan çalışmalardan elde edilen bilgilere bakıldığında dinleme becerisinin en çok ihmal edilen ve edinilmesi en zor becerilerden biri olduğu görülmektedir. Ders kitaplarının bu bilgiyi destekler nitelikte hazırlanıp hazırlanmadığı ve dinleme becerisine gerektiği şekilde yer verilip verilmediği de bir araştırma konusu olarak önümüze çıkmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında bu çalışma, Yedi İklim Türkçe kitap setindeki dinleme becerisine kitaplarda ne sıklıkla yer verildiği, dinleme becerisi etkinlik türleri, etkinliklerle ilgili yönergeler, dinleme becerisi kazanımları ve dinleme öncesi, anı ve sonrası etkinlikleriyle ilgili bilgi sağlaması açısından önem arz etmektedir. Özellikle dinleme becerisi kazanımlarının TMV hazırlamış olduğu kazanım listeleri referans alınarak incelenmesi ilk defa yapılan bir çalışmadır. Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme kazanımlarının ne kadar uygulandığıyla ilgili bilgi vermesi açısından da ayrıca önem taşımaktadır. Çalışma sonucunda elde edilen veriler ışığında çeşitli öneriler sunularak hazırlanacak yeni kaynaklara da bilgi sağlamak hedeflenmektedir. Böylece yapılan değerlendirmeler yardımıyla hazırlanan her kaynak daha kaliteli ve amaca daha çok hizmet eder hale gelecektir.

Sayıtlar

1. Türkiye Maarif Vakfı Yabancılar için Türkçe Öğretim Programı ADOÇ metni kazanımlarına uygun şekilde hazırlanmıştır.
2. Dinleme becerisi, her dil düzeyinde dil öğrenimiyle ilgili araştırma yapmak için incelenmesi gereken bir beceridir.

Sınırlılıklar

Yapılan araştırmalarda çıkarılacak sonuçlar araştırmanın konusu olan verilerle sınırlıdır. Araştırmalarda genelleme yapmak mümkün değildir. Her çalışma kendi örneklemiyle ilgili bilgiler verir. Bu araştırma, Yunus Emre Enstitüsünün hazırlamış

olduğu Yedi İklim Türkçe setinin dinleme becerileriyle sınırlıdır. Kitabın tamamını ve bütün etkinliklerini kapsamamaktadır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmanın konusuyla ilgili literatürde yer alan bilgiler ve çalışmalara yer verilmiştir. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Dil Öğretiminde Beceriler ve Dinleme Becerisi, Dinleme Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisi, Dinleme Becerisinde Etkinliklerin Kullanımı, Dinleme Becerisi Eğitimindeki Aşamalar, Türkiye Maarif Vakfı, Avrupa Diller İçin Ortak Çerçeve Metni ve İlgili Çalışmalar konu başlıkları altında literatürdeki bilgiler sunulmuştur.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

İnsanların ve ülkelerin birbirleriyle ilişkilerinde ve iletişim kurmalarında en önemli araçlardan biri dildir. Dil, sadece kendimizi ifade etmemizle ilgili olmayıp aynı zamanda karşımızdakinin de bizi anlayabilmesini gerektiren bir paylaşım alanıdır (İşcan ve Aydın, 2014, s. 320) Aynı ülkede yaşayan ve böylelikle aynı dili konuşan insanlar için iletişim kurmak, yabancı bir ülkede veya dilini bilmediğimiz bir yabancıyla iletişim kurmaktan daha kolaydır. Başka ülkelerdeki insanlarla yürüteceğimiz insani, kültürel, ticari ve siyasi ilişkiler o ülkelerin dilini bilme ve konuşabilme ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyaç da yabancı dilleri öğrenme ve öğretme alanını ortaya çıkarmıştır. Türkçe de bu şekilde öğrenmesi ve öğretilmesi gerekli dillerden birisidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinin tarihçesine baktığımızda çok eskilere dayandığını görmekteyiz. Bu alanda yabancılara Türkçeyi öğretmek ve tanıtmak amacıyla yazılmış ilk eserlerden biri Kaşgarlı Mahmut'un 11. yüzyılda yazdığı Divan-ü Lügati't Türk adlı eserdir. Hem ansiklopedi hem de sözlük niteliği taşıyan ve Türk dilinin yapısıyla ilgili de bilgiler veren bu eser Türk dilinin tanıtımı amacıyla yazılmıştır. 11. Yüzyıldan sonra 14. , 15. yüzyıllardan itibaren günümüze kadar çeşitli eserler ve çalışmalar yürütülmüştür. Bu eserlerin bazılarında söz edecek olursak Ed-Dürretü'l-Mudiyye fi'l-Lügati't Türkiyye, Codex Cumanicus, Kitabü'l-İdrak li-Lisani'l Edrak, Kitab-ı Mecmu-i Tercüman—Türki ve Acemi ve Muğali, İbn Mühenna Lügati, Grammatica Turchesca, A Reading Book of the Turkish with a Grammer and Vocabulary gibi eserleri söyleyebiliriz (Demirdöven ve Özcan, 2018, s. 161) . Bir çok yazılı kaynakta da rastlamak mümkün olduğu üzere 1600 yıllık Türk tarihi süresince Türkçe öğretimi üzerine onlarca eser yazıldığı görülmektedir. (Demirdöven ve Özcan, 2018, s. 169) Günümüzde ise bu alanda kitaplar yazılmaya devam edilmekte ve Türkçe öğretimi için yurt içinde ve dışında merkezler ve

vakıflar kurulmakta, Türkçe öğretim kitapları yazılmaktadır. Türkçenin planlı ve programlı öğretimi üzerine yapılan çalışmalar 1980'li yılların ortalarına kadar uzanmaktadır. 1984 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde ilk defa bir Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) kurumsal olarak faaliyetlerine başlamıştır. Zamanla bunu İstanbul Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi, Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi gibi büyük üniversitelerin çalışmaları takip etmiştir (Göçer, 2018, s. 171). Şu anda ise birçok üniversite kendi Türkçe Öğretim Merkezlerini kurarak başka ülkelerden okullarına gelmiş öğrencilerine hizmet vermektedir. Yurtdışında çalışmalar bu şekilde devam ederken yurtdışında da Türkçenin öğretimi üzerine çalışmalar yürüten devlet eliyle kurulmuş vakıflarımız da bulunmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü ve Türkiye Maarif Vakfı da kurslar açarak Türkçeyi hem yurtdışında yaşayan soydaşlara hem de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyenlere öğretmektedir. Bir yandan Türk dilini öğretirken bir yandan da Türk kültürünün tanıtımını yapmaktadırlar. Söz konusu çalışmaların niteliği, güncelliği ve eğitim kalitesi üzerine de çalışmalar akademik düzeyde yapılmaktadır. Üniversitelerde bilim insanları Türkçenin öğretimi üzerine yüksek lisans, doktora tezleri ve makaleler yazmaktadır. Bu sayede kullanılan teknikler, materyaller ve ders kitaplarının amaca uygun olup olmadığı ve güncel kullanımıyla ilgili geri dönütler verilmektedir. Dahası üniversiteler bünyelerinde sadece Yabancılar Türkçe Öğretimi üzerine eğitim veren yüksek lisans ve doktora programları açarak alandaki yetişmiş eleman ihtiyacını da karşılamaya çalışmaktadır (İşcan , 2014, s. 21). Bununla Türkçenin profesyonel bir yaklaşımla öğretilmesi amaçlanmakta ve bu alanda eğitim almış kişilerin alana katkı sağlaması ve faaliyet göstermesi hedeflenmektedir (Göçer, 2018, s. 177). En alt düzeyden en üst düzeye kadar yapılan tüm çalışmalar az ya da çok Türkçenin yabancı dil olarak öğretime katkı sağlamaktadır. Bu çalışmalar sayesinde Türkçenin öğretimi en modern teknik ve ders malzemeleriyle gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Dil Öğretiminde Beceriler ve Dinleme Becerisi

Dil öğretimi çeşitli beceri ve öğrenme alanlarına ayrılarak incelenmekte ve öğretilmektedir. Dil öğretimi, çeşitli beceri ve yeterlik alanlarını kapsayan çok boyutlu bir olgudur (Kahraman, 2018, s. 541). Bu sayede ayrıntılı şekilde öğretim gerçekleşmekte ve gelişmektedir. Dil öğretiminde beceriler anlama becerileri ve anlatma becerileri olarak ikiye ayrılır. Anlama becerileri; dinleme ve okuma, anlatma becerileri; konuşma ve yazma olarak adlandırılmaktadır. Her ne kadar inceleme

açısından kolaylık sağlaması için böyle gruplansa da dil öğretiminde dil becerileri bir bütündür ve birbirine bağlıdır (Aşçı ve Alican, 2019, s. 252). Dört beceriyi birbiriyle ilişkili şekilde değerlendirmek gerekmektedir. Dilin bir iletişim aracı olarak kullanılmasının yanında dört dil becerisinin birlikte öğretilmesi önem taşımaktadır (Demirel, 2011, s. 29).

Konuşma Becerisi

Konuşma becerisi, ana dili edinirken ilk olarak edinilen becerilerden biridir. Ana dilde konuşma becerisi dinleme becerisiyle birlikte gelişir ve kişi, yeterli olgunluk düzeyine eriştiğinde önce hecelerle, sonra kelime ve cümlelerle konuşmaya başlar. Yabancı dil öğrenmede ise en zor gelişen beceriler arasında kabul edilen konuşma becerisi, yabancı dilin konuşulmadığı bir yerde öğreniliyorsa ciddi bir çaba ve mesai gerektirmektedir. Dinleme becerisiyle desteklenen bu beceri, çokça pratik yaparak istenilen düzeye ulaşabilir. Yabancı dil bir eğitim kurumunda öğreniliyorsa konuşma dersleri ve alıştırmaları bu amaca hizmet eden uygulamalar olacaktır (Köksal ve Pestil, 2014, s. 302). Günümüz teknolojisi göz önünde bulundurulduğunda okul veya eğitim kurumu dışında ise çeşitli çevrim içi uygulamalarla öğrenilen dili ana dil olarak konuşanlarla iletişime geçerek konuşma becerisi desteklenebilir ve geliştirilebilir.

Okuma Becerisi

Okuma becerisi, sonradan ve kasıtlı olarak öğrenilen bir dil becerisidir. Dil öğrenmede çok çeşitli dil ortamları ve girdi sağlayan bir beceridir. Okuma becerisi sayesinde günlük konuşma dilinde kullanılan yapı, sözcük ve ortamlarla karşılaşılacağı gibi günlük konuşmada rastlanılmayacak edebi, kültürel ve bilimsel konularla ilgili de bilgi edinme imkânı yakalanmaktadır. Okuma becerisi, aynı zamanda öğrenilen yapıların ve sözcüklerin aktif şekilde kullanılması ve pekiştirilmesi için uygun ortam yaratır. Bahsedilen faydalarına bakıldığında dil öğrenenlere okuma nasıl yapılacağıyla ilgili gerekli eğitimin verilmesi ve okuma etkinliklerinden gerektiği kadar yararlanılması önem taşımaktadır (Razı ve Razı, 2014, s. 374).

Yazma Becerisi

Yazma becerisi, anlatma becerilerinden birisidir. Beceriler içerisinde en son ve en zor gelişeni olarak kabul edilir (Erol, 2016, s. 180). Yazma becerisini uygulamak için dil kullanımı olarak yeterli alt yapının sağlanmış olması gerekmektedir. Belli düzeyde dil bilgisi, kelime bilgisi ve dil kullanım alt yapısı bu beceriyi etkin ve etkili şekilde kullanmak için gerekli unsurlardır. Bu unsurların hepsinin bir anda oluşturulması zaman almaktadır. Bu nedenledir ki yazma becerisi en son öğrenilen beceri olarak kabul edilmektedir. Öğrendiği dilde yazarak kendisini ifade edebilen birisi için o dili çok iyi öğrenmiştir denilebilir. Çünkü yazarak düşünce ve duygularını anlatabilmek için o dilin inceliklerini iyi bilmek gerekir (Bağcı ve Başar, 2018, s. 311)

Dinleme Becerisi

Dinleme, insanoğlunun anne karnından başlayarak kullanmaya ve geliştirmeye başladığı ilk beceridir. Konuşmadan önce dinlemeye başlar. Dinleme becerisi gelişerek diğer öğrenme alanlarına katkı sağlamaktadır (Güneş, 2007, s.73). Bu açıdan bakıldığında dinleme becerisinin diğer becerilere temel oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu durum, sadece ana dil öğrenmede geçerli olan bir konu değildir. Yabancı bir dili konuşabilmek için ilk önce o dilde yeterince dinleme yapılmalıdır. Bu dinlemeler öğrenen için konuşmaya temel oluşturacak girdileri sağlamaktadır. Öğrenen kişi, dinleme becerisi yardımıyla sesleri tanımakta, tonlama ve vurgunun kelimelerin cümledeki anlamına etkisini anlamakta ve konuşmacıdan gelen mesajı doğru olarak anlamaktadır (Demirel, 2011, s. 98). Mesajın doğru algılanmasında duyulan dile yeterince maruz kalarak seslerin ve kelimelerin doğru tanınması kadar dildeki kelimeleri doğru telaffuz ederek ve doğru cümlede kullanarak mesaja uygun karşılığın verilmesi önem taşımaktadır (İşcan ve Aydın, 2014, s. 323) Söz konusu durumu yani konuşma becerisini destekleyen en önemli ve temel beceri dinleme becerisidir. Bu kadar önemli olmasının yanında yabancı dil öğretiminde öğretimi en zor alanlardan biridir (İşcan ve Aydın, 2014, s. 323). Bu zorluğu kolaylaştıracak en uygun yöntem ise hedef dile yeterli miktarda maruz kalarak gerekli girdiyi sağlamak ve kulağın dile aşinalığını artırmaktır. Dinleme becerisi, değişen ve gelişen teknoloji ve eğitim yöntemlerinden en çok etkilenen beceridir (Yıldırım ve Yıldırım, 2016, s. 2097). Bu sebeple dinleme etkinliklerinin

ve içeriklerinin çeşitlendirilmesi öğrenenin elde ettiği girdiyi zenginleştirmektedir. Çeşitli alanlarda ve türlerde öğrenen seviyesine uygun yapılan dinlemeler zaman içinde duyulan seslerin ve cümlelerin en ince ayrıntısına kadar anlaşılmasına büyük katkılar sağlamaktadır. Gerçek iletişim ortamlarında da öğrenendeki duyulanı anlama kaygısını azaltmaktadır. Sağlıklı iletişimin temelini oluşturan duyduğunu doğru anlama becerisi öğrenenin öz güvenli bir öğrenme süreci geçirmesine yardım eder. Öz güvenin sağladığı motivasyonla da öğrenme isteği ve öğrenilenlerin kalıcılığı artmaktadır.

Dinleme Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisi

Dil becerilerinden bahsedildiğinde dört temel dil becerisinden söz edilmektedir. Bu beceriler dinleme, konuşma, okuma ve yazmadır. Dinleme ve okuma anlama, konuşma ve yazma anlatma becerileri olarak adlandırılmaktadır. Dört temel dil becerisi incelendiğinde her birinin birbiriyle ilgili olduğu görülmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda becerileri tek başına değerlendirmek doğru olmaz. “Hiçbir şey duyulmadan önce konuşulmaz. Hiçbir şey konuşulmadan önce okunmaz. Hiçbir şey okunmadan önce yazılmaz.” (Williams, 1984 ; akt. Hasırcı, 2016, s.116) sözü de bu durumu en net şekilde açıklamaktadır. Becerilerden birinin diğeriyle olan ilişkisi bahsedilmesi gereken konular arasındadır. Dil becerilerinden birinin gelişimi diğeri de etkilemekte iyi bir dinleyicinin aynı zamanda okuduğunu anlayan, kendini yazılı ve sözlü olarak tam anlamıyla ifade edebilen birey haline gelmesi amaçlanmaktadır (Yavuz, 2016, s. 22).

Dinleme- Konuşma İlişkisi

Dinleme becerisi daha önce de bahsedildiği gibi anlama becerileri içerisinde değerlendirilirken konuşma anlatma becerileri içinde değerlendirilmektedir. Dinleme ve konuşmanın doğal bir süreç içerisinde öğrenildiği göz önünde bulundurulduğunda bu iki beceri arasındaki en temel ilişkinin bu olduğu söylenebilir. Duyulan sesler ve sözcükler konuşma yoluyla üretilmektedir. Başka bir deyişle duyulanlar taklit edilerek benzer ortamda ve bağlamda kullanılmaktadır. Kullanımdaki hataları azaltması açısından dinleme becerisi önemlidir (Berry, 1954, s. 164). Dinleme becerisinin gelişmesi için konuşmaları etkili şekilde dinlemek gerekmektedir. Dil öğrenenlerde dinleme becerisinin gelişimiyle konuşma becerisinin gelişimi arasında paralellik olduğu görülmektedir (Boztilki ve İnce,

2016, s. 172). Böylece de görülmektedir ki döngüsel bir şekilde bir konuşmayı dinleyerek dinleme becerisini geliştirirken dinleme becerisini geliştirerek de iyi bir konuşma becerisi elde edilmektedir. İnsanın sözlü iletişim becerileri olan konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmesi insanlar arası iletişiminin de sağlıklı ve düzgün olmasını sağlamaktadır (Emiroğlu ve Pınar, 2013, s. 774). Her konuşmacı bir dinleyiciye ihtiyaç duyar. Dinleyicinin olmadığı bir ortamda konuşmanın da olması mümkün değildir. Bu açıdan bakıldığında da dinleme ve konuşma ilişkisinin başka bir boyutu göze çarpmaktadır. Dinleme, konuşmacıyı anlayarak konuşmacıya karşılık vermeyi gerektirmektedir (Emiroğlu ve Pınar, 2013, s. 775). Görülmektedir ki sürdürülebilir bir iletişim için konuşma ve dinleme birbirini doğurmaktadır ve desteklemektedir.

Dinleme- Okuma İlişkisi

Dinleme becerisi sözlü iletişim becerilerinden ve insanın doğuştan itibaren kullandığı becerilerden biridir. Okuma, kişilerin isteği ile belli bir program çerçevesinde sonradan edinilen bir beceridir. Okuma becerisi, konuşma ve yazma gibi üretim gerektiren becerilere kaynak sağlamaktadır. Dinlemenin de üretici becerilere girdi sağladığı düşünüldüğünde okumayla aralarındaki ortak nokta göze çarpmaktadır. Dinleme ve okuma anlama becerileri olarak ifade edilmektedir (Dilidüzgün, 2018, s. 259). Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve metninde de dinleme ve okuma arasındaki ortak noktalardan söz edilmektedir (Boztilki ve İnce, 2016 s. 172). Bunun yanı sıra duyulan seslerin ve konuşulan sözlerin yazıya aktarılmasında okuma becerisinin sağladığı katkı görülmektedir. Okuma yaparken bireyler hangi seslerin hangi harflerle ifade edildiğini, hangi sözcüklerin nasıl yazıldığını doğru şekilde öğrenmektedir. Aynı zamanda okuma becerisi kültürel açıdan okuyucuyu zenginleştirmektedir. Bu sayede edinilen bilgiler özellikle yabancı dil öğrenenler için zihinsel bir alt yapı oluşturmaktadır. Oluşan bu zihinsel alt yapıyla dinlenen metinler ve duyulan konuşmalar daha anlaşılır ve anlamlı hale gelmektedir. Çünkü konuşulan dilin anlaşılması yazılı dilin anlaşılmasıyla ilgilidir (Beery, 1954, s. 166). Bahsedilen durumlar dikkate alındığında dinleme ve okuma arasında da sıkı bir ilişki ve alaka olduğu görülmektedir. Bu iki beceri arasındaki derin ilişki de birisi geliştiğinde diğerrinin de gelişeceği anlamına gelmektedir (Beery, 1954, s. 168).

Dinleme- Yazma İlişkisi

Dinleme becerisi, diğer becerilerle olduğu gibi yazma becerisiyle de yakından ilişkilidir. Anlatma becerilerinden biri olan yazma, okuma gibi sonradan edinilen bir beceridir. Yazma becerisi aracılığıyla insanlar dinleme ve okuma yoluyla edindikleri bilgileri yazıya dökerler. Dil öğrenenlerin dinlediklerini ve okuduklarını yazmaları daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır (Güneş, 2014, s. 341). Yazma becerisi üretmeyi gerektiren bir alan olduğu için üretici için yeterli girdiye ihtiyaç vardır. Bu girdiler genellikle okuma yoluyla ediniliyor gibi algılansa da dinlemenin de buna katkısı çok fazladır. Hedef dilde duygu ve düşünceleri yazma yoluyla ifade ederken dinleyerek edinilen bilgilerden de yararlanılmaktadır. Bunun yanında duyulanların yazılmasının istendiği dikte etkinlikleri ya da boşluk doldurma tarzı dinleme etkinlikleri bir beceriyi geliştirirken başka bir beceriye de ihtiyaç olduğunun kanıtıdır. Beceriler arasındaki ilişkiye bakılırsa birbirlerini nasıl tamamladıkları anlaşılır. Dört beceriyi bir zincire benzetirsek yazma becerisi bu zincirin son halkası olup diğer üç beceride sağlanan yeterlilikler yazma becerisine de yansıyacaktır (Bağcı ve Başar, 2018, s. 329). Yazma becerisi ana dilde de yabancı dilde en geç edinilen becerilerden biridir. Bu durum göz önüne alındığında diğer becerilerle ilişkisinin az olduğu düşünülse de Bozorgian (2012)' a göre dinleme becerisi ve yazma becerisi arasındaki korelasyon dinleme becerisiyle konuşma becerisi arasındaki korelasyona çok yakındır (s. 661).Yazma üretilen seslerin somut şekilde ifade edilmesidir. Yazma ve dinleme arasındaki bir başka ilişki de budur. Doğru sesletim doğru yazmayı sağlamaktadır (Beery, 1954, s. 168). Doğru yazma da okurken doğru sesletime neden olmaktadır. Bu bilgiler ışığında becerilerin birbirini desteklediği görülmektedir.

Dinleme Becerisinde Etkinliklerin Kullanımı

Dinleme becerisi kitaplarda verilirken etkinlikler aracılığıyla öğrencilere sunulmaktadır. Bu etkinliklerin kitaplarda yer verilmiş şekli, içeriği ve çeşitliliği öğrencilerin dinleme becerisine olan tutumlarını ve dinleme becerisini geliştirme isteklerini etkilemektedir. Bu etki, dinleme etkinliğinin dinleme becerisine uygunluğuna ya da dinleme becerisini desteklemesine göre olumlu ya da olumsuz şekilde değişmektedir. Dil öğretimindeki amaç bütün becerileri ve bu çalışmanın konusu olan ve en çok ihmal edilen beceri olan dinleme becerisini geliştirmektir.

Diğer taraftan da öğrencinin beceriyi etkin bir şekilde kullanmasını sağlamaktır. Dil öğretiminde en yaygın materyal olarak kullanılan ders kitaplarında dinleme becerisiyle ilgili verilen etkinliklerin seçiminde modern yaklaşımlar, dil öğretim metotları, dil seviyesine uygunluk vb. durumların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kitaplarda kullanılan etkinliklerin çeşitliliği de önemlidir. Ne kadar değişik türde etkinlik kullanılırsa yabancı dil öğrenenlerin etkileşim ihtiyacı o derece karşılanır ve yeni dile uyum sağlama süreci kolaylaşır (Rost, 2001, s. 8). Dil öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde yerli ve yabancı kaynakların çoğunluğunda dinleme becerisinde kullanılacak dinleme materyallerinin otantik olması gerektiği vurgusu yapılmaktadır. Otantik materyaller öğrencilere dili orijinal haliyle sunar. Böylece öğrenenler gerçek ortamlarla sınıf ortamında karşılaşmış olurlar. Öğrencilere suni metin ve etkinlikler yerine gerçekçi görevler ve özgün metinler sunulmalıdır ve bunlarla bir öğrenme ortamı hazırlanmalıdır (Dilidüzgün, 2018, s. 275). Öğrenenlerin dinleme becerisini geliştirirken öğrenme düzeyinin anlama boyutunda kalması dili sınırlı şekilde kullanmalarına neden olabilir. Sadece dinlediğini anlamaya yönelik etkinliklerin kullanılması bilişsel, üst bilişsel ve sosyal stratejilerin gelişmesine engel olmaktadır (Dilidüzgün, 2018, s. 275). Literatürde belirgin bir şekilde hangi dil seviyende ne tür etkinlikler kullanılması gerektiğiyle ilgili net bilgiler yoktur. Fakat genel olarak tek tip etkinliklerin kullanılmaması önerilmemektedir. Dinlediğini anlama etkinliklerine ağırlık verilmesi yerine daha çok gerçek ortamlara benzer ortamlar sağlayan daha yaratıcı ve öğrencilerin aktif olarak dili kullanabilecekleri etkinliklerin kullanılması tavsiye edilmektedir. Bunun nedeni ise dinleyicilerin gerçek hayatta duydukları metinlere anında tepki vermeleri gerekliliği ve dinleyiciden duyduğu şeye uygun karşılık vermesi beklentisidir (Boztilki ve İnce, 2016, s. 172). Genellikle öğrenenler kitaplarda resmi dille karşılaşır ve dilin sadece bu kısmına maruz kalır. Dinleme öğretiminde dil ortamlarının çeşitlendirilmesiyle kastedilen zaman zaman günlük konuşmada karşılaşılacak gayri resmi konuşma dilinin de öğrenenlere tanıtılmasıdır (Field, 2009, s. 29). Dinleme etkinlikleri hazırlanırken metnin otantik yani özgün olması, gerçek yaşam becerilerine hazırlayıcı olması, resmi dilin yanında gayri resmi yani günlük konuşma dilinin de kullanılması ve mümkün olduğu kadar öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi beklenmekte ve tavsiye edilmektedir.

Dinleme Becerisi Eğitimindeki Aşamalar

Dinleme becerisi, dil öğretiminde sözlü iletişim kurmaya en çok yardımcı olan beceridir. Dinleme becerisinin öğretiminde etkili yöntemlerin kullanılması bu becerinin doğru bir şekilde gelişmesini sağlayacaktır. Kullanılacak yöntemler sadece becerinin gelişmesine değil öğrenen motivasyonunun artmasına da katkı sağlayacaktır. Her beceri ve öğrenme alanında olduğu gibi dinleme becerisi de öğretilirken bazı aşamaların sürece dâhil edilmesi ve takip edilmesi gerekmektedir. Dört dil becerisi ders kitaplarında çeşitli etkinlikler aracılığıyla sunulmaktadır. Dinleme becerisi de yapısına uygun etkinliklerle kitaplarda yer almaktadır. Etkinlikler kitapta dil öğrenen kişilere sunulurken doğrudan dinleme etkinliği verilmek yerine birazdan sözü edilecek aşamalar yardımıyla öğrenenin dinleme sürecini daha kolay ve anlaşılır atlatmasına yardımcı olmak gerekmektedir. Dilidüzgün'e (2018) göre, anlamayı kolaylaştırmak, ön bilgileri harekete geçirmek, dinleme stratejilerini işletebilmek, günlük yaşamda olduğu gibi öğrenilenleri dinleme sürecinde etkin kılabilmek için aşamalı bir dinleme yapılmalıdır (s. 266). Dinleme becerisinin eğitiminde izlenecek aşamalar dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrası etkinlikleri olarak üçe ayrılır. Klasik yaklaşımda dinleme etkinlikleri üç aşamadan oluşurken modern yaklaşımda dinleme sonrası aşaması isteğe bağlı olarak belirtilmektedir (Boztilki ve İnce, 2016, s. 164).

Dinleme Öncesi

Dinleme yapılmadan önce ön bilgilerin harekete geçirilmesi, öğrencilerin bilişsel alt yapılarının ve konuyla ilgili bilgilerinin ortaya çıkarılması, dinleme için motivasyon oluşturmaları amacıyla dinleme öncesi etkinlikleri önemlidir. Dinleme öncesi fiziksel ve zihinsel olarak dinlemeye hazırlanma sürecidir (İşcan ve Aydın, 2014, s. 325). Ortamın dinleme için uygun olup olmadığı kontrol edilir. Dinleme yapılacak cihazlar hazırlanır ve dinleme yapacak kişiler de dinleme için gerekli araç gereçlerini hazır hale getirirler. Zihinsel olarak hazırlanma sürecinde ise dinlemenin konusuyla ilgili gerekli bilgileri ön plana çıkaracak tarzda sorular sorulur. Dinlemede işe yarayacak sözcükler tanıtılır ya da dinlemenin konusu öğrenenler için bilindik bir konu değilse konu tanıtılır. Böylece öğrenen dinlemeye başlamadan önce hazır hale gelirken daha istekli, hazır ve öz güvenli bir şekilde dinleme etkinliğini gerçekleştirir. Dinleme yapılmadan önce ön bilgilerin harekete

geçirilmesi, öğrencilerin bilişsel alt yapılarının ve konuyla ilgili bilgilerinin ortaya çıkarılması, dinleme için motivasyon oluşturmaları amacıyla dinleme öncesi etkinlikleri önemlidir. Dinleme amacının belirtilmesi, konu başlığının veya konuyla ilgili resimlerin gösterilmesi, not alma biçimlerinin belirlenmesi ve dinleme yönteminin belirlenmesi dinleme öncesi aşamada kullanılacak tekniklerdendir (İşcan ve Aydın, 2014, s. 325). Bu tarz tekniklerin yanı sıra ön bilgileri harekete geçirmek için ya da dinlemeye hazırlamak için soru cevap yöntemi, resimlerden veya başlıktan konuyu tahmin etme, kavram haritaları, metinde geçebilecek sözcüklerle ilgili beyin fırtınası vb. etkinlik türleri dinleme öncesinde kullanılabilir (Dilidüzgün, 2018, s. 267).

Dinleme Esnası

Dinleme etkinliğinin amacına uygun şekilde gerçekleştirildiği ve dinlemenin yapıldığı aşamadır. Dinleme becerisi, öğrencinin sürece aktif şekilde dahil olduğu bir alandır (Boztilki ve İnce, 2016, s. 166). Bu aşamada çeşitli etkinliklerden ve alıştırmalardan yararlanılmaktadır. Alıştırma ve etkinliklerin amacı, öğrenenlerin gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri durumları sınıf ortamında onlara göstermektir (Özbal, 2019, s. 81). Dikte, boşluk doldurma, resim, sözcük ya da cümle sıralama, doğru- yanlış ifadeleri işaretleme, diyalog tamamlama, form doldurma ve bunlara benzer birçok etkinlik dinleme esnasında kullanılmaktadır. Dinleme esnasında yapılacak etkinlikler seçilirken öğrenciyi aktif kılan ve dil seviyesine uygun başarabileceği etkinliklere yer verilmesi önerilmektedir (Dilidüzgün, 2018, s. 267). Bu sayede öğrenenlerin dinleme becerisine karşı olumlu bir bakış açısı geliştirmeleri sağlanmakta ve dil öğrenmeyle ilgili motivasyonları artmaktadır.

Dinleme Sonrası

Dinleme etkinliği gerçekleştirildikten sonra dinlemeye bağlı bilgilerin, metinde geçen sözcüklerin ya da yapıların tekrar edildiği aşamadır. Dinlenen metnin ne kadar anlaşıldığı bu aşamada yapılacak çalışmalarla tespit edilmektedir. Bu aşamada diğer becerilerden de yararlanılabilir. Klasik yaklaşıma göre yapılması gereken aşamalardan biridir. Fakat modern yaklaşıma göre yapılması zorunlu değil, isteğe bağlıdır (Boztilki ve İnce, 2016, s. 168). Bu durum şu şekilde açıklanabilir: Her dinleme etkinliği sonrasında tekrarı gerektirecek ya da yeni bilgileri test etmeyi gerektirecek türden olmayabilir. Buradan hareketle kimi dinleme metinleri için

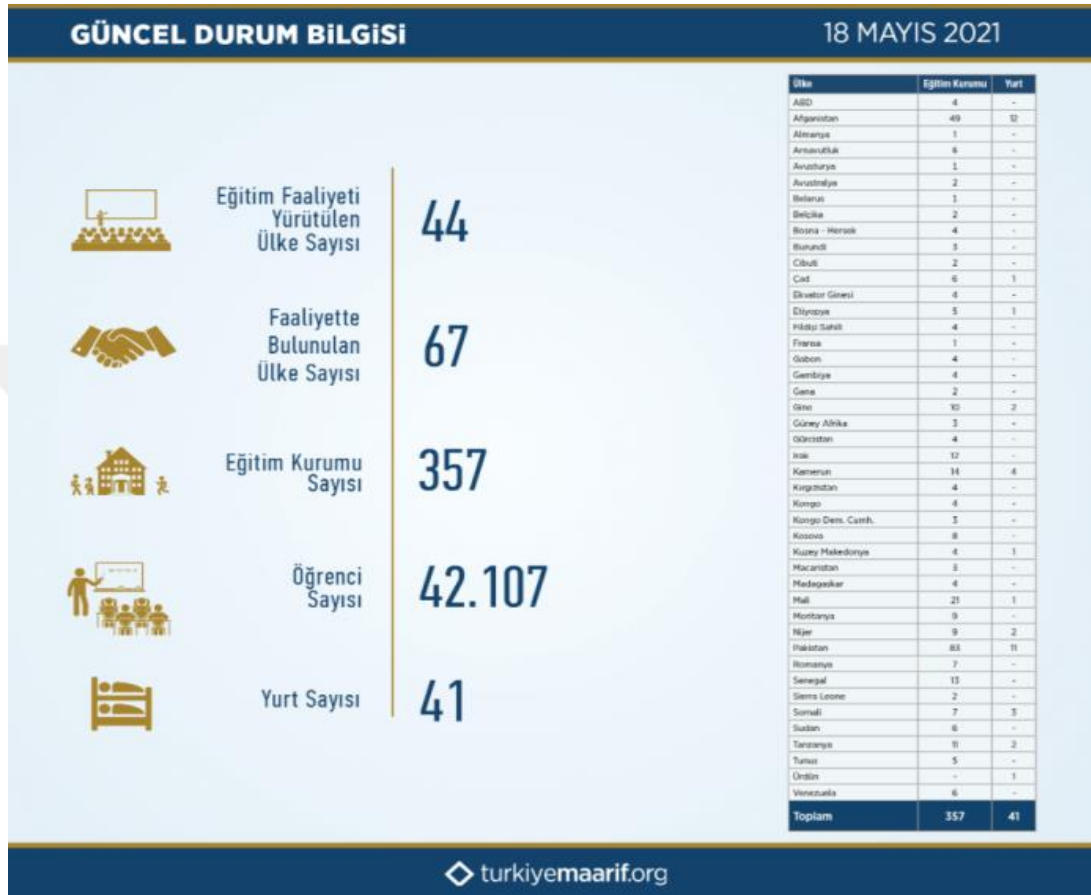
modern yaklaşım benimsenebilir. Yapılması uygun görülen metinlerden sonra gerçekleştirilecek dinleme sonrası etkinlikleri dinleme esnasında elde edilen bilgilerin kalıcılığına katkı sağlayacaktır. Dinleme sonrasında çeşitli etkinlikler uygulanabilir. Bu etkinliklere örnek olarak sorular rehberliğinde çalışma, özet yazma, çoktan seçmeli sorular, canlandırma vb. etkinlikler gösterilebilir (Dilidüzgün, 2018, s. 267).

Türkiye Maarif Vakfı (TMV)

Türk dilinin ve Türk kültürünün yurt dışında tanınması ve gelişmesi için faaliyet gösteren devlete bağlı bir vakıftır. Açtığı dil kursları, sağladığı Türkçe yayınlar ve düzenlediği programlar yardımıyla yurt dışında yaşayan vatandaşlara, soydaşlara ve Türk dili ve kültürüne ilgi duyan insanlara hizmet vermektedir. Türkiye Maarif Vakfının resmi internet adresinde *“17.06.2016 tarihli 6721 sayılı kanun ile kurulan Türkiye Maarif Vakfı, yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına Milli Eğitim Bakanlığı dışında doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip tek kuruluştur.”* şeklinde vakfın faaliyetleri ve dayanağı açıklanmıştır. TMV’nin mütevelli heyeti başkanı ve yönetim kurulu başkanı Prof. Dr. Birol Akgün’dür. Halen Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Türkiye Maarif Vakfı, 67 ülkede faaliyet göstermekte ve 37 ülkeyle resmi temaslarda bulunmaktadır. 18 Mayıs 2021 tarihinde vakfın resmi internet sitesinde yayınlanan tabloda (Şekil 1) eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü ülke sayısı ve ülkelerin isimleri, eğitim kurumlarının sayısı, öğrenci ve yurt sayılarıyla ilgili güncel bilgiler bulunmaktadır.

Ülkelerdeki temsilcilikler ve okullarla ilgili iletişim bilgileri ve sosyal medya hesapları da internet sayfasında paylaşılmaktadır. Türkiye Maarif Vakfı, Maarif Bülten ve Uluslararası Maarif Dergisi isimli iki dergi çıkarmaktadır. Bu süreli yayınların yanı sıra Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili çalışmalar da yapmaktadır. 2020 yılında editörü Doç. Dr. İbrahim Gültekin olan bir öğretim programı yayınlamıştır. Bu program Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılabilecek bir yol haritası niteliğindedir. Programın hazırlanmasında dil öğretimi alanında yetkin birçok akademisyenin katkıları bulunmaktadır. Programın hazırlanmasında Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni ve modern dil öğretim yaklaşımları esas alınmıştır. Programda kademelere ve dil seviyelerine göre

kazanım listeleri, izlence tabloları ve etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Tez çalışmamızdaki araştırmaya kaynaklık eden kazanım tabloları için de Türkiye Maarif Vakfının 2020 yılında hazırladığı bu programdan yararlanılmıştır.

Şekil 1. Türkiye Maarif Vakfının Faaliyetleriyle ilgili Güncel Durum Bilgisi

(<https://turkiyemaarif.org/page/42-DUNYADA-MAARIF-16>, 23.05.2021)

Şekil 1'e bakıldığında Türkiye Maarif Vakfının 67 ülkede faaliyet gösterdiği ve bu ülkelerin 44'ünde eğitim faaliyetleri yürüttüğü yani Türk dilini ve kültürünü öğretmek amacıyla kurslar açarak eğitimler verdiği görülmektedir. Bunların yanı sıra bu kurslarda Türk soylu ya da yabancı 42.107 öğrenciye eğitim verdiği ve eğitim faaliyetlerinin yanında bahsi geçen ülkelerde 41 yurt açarak barınma hizmeti de verdiği anlaşılmaktadır.

Avrupa Diller İçin Ortak Çerçeve Metni (ADOÇ Metni)

Avrupa Birliği, 27 üye ülkeden oluşan çok uluslu ve çok dilli bir yapıdır. Bu üye ülkelerin birbirleriyle olan kültürel, siyasi ve ekonomik ilişkilerinde yoğun bir etkileşim söz konusudur. Çok kültürlü bu tarz birliklerde birliğin devam etmesi ve uzun ömürlü olmasının en önemli unsurlarından bir tanesi de karşılıklı hoşgördür. Avrupa Birliği, çok kültürlülüğün ortaya çıkardığı bu zenginliği korumak ve yabancı düşmanlığının önüne geçmek için farklı kültürlerle saygı ve hoşgörüyü yaygınlaştırmayı zorunlu bir adım olarak görmüştür (Aydın ve Şahin, 2014, s. 455). Avrupa Diller İçin Ortak Çerçeve Metni de böyle bir amacı gerçekleştirmek için hazırlanmıştır. Avrupa Birliğine üye ülkeler, kültürel zenginliği artırmak için yaygın dillerin yabancı dil olarak öğretilmesini değil yaygın olsa da olmasa da bütün dillerin öğretilmesini ve yaşatılmasını öngörmüştür. Dil öğretiminde birbirinin diline, kültürüne ve yaşam tarzına saygı duyan bireyler yetiştirmek hedefiyle ortak bir yol haritası hazırlanmıştır. Bu ortak yol haritası Avrupa Diller İçin Ortak Çerçeve Metnidir. Çerçeve metinde dil öğretim alanları, dil yeterlilikleri ve dil öğretiminde kültürel unsurlar gibi konulara ilişkin tavsiyeler bulunmaktadır. Bu sayede dil öğretiminde ortak bir yol izlenerek her dilin aynı önem ve içerikle öğretilmesi amaçlanmıştır. Çerçeve metin sayesinde farklı ülkelerdeki eğitim sistemlerinden kaynaklı oluşan iletişim engellerini de ortadan kaldırmayı hedeflemiştir (Aydın ve Şahin, 2014, s. 456). Aynı zamanda öğrenciyi merkeze alan eylem odaklı bir yaklaşımı benimsemektedir (Boztilki ve İnce, 2016, s. 162). ADOÇ metninde dil becerilerini anlama ve anlatma becerileri olarak iki bölümde ele alır. Anlama becerilerini; dinleme ve okuma, anlatma becerilerini genel tanımıyla konuşma ve yazma olarak adlandırır. Anlatma becerilerini karşılıklı konuşma, sözlü anlatım ve yazılı anlatım şeklinde detaylandırır. Dil yeterlilik düzeyleri ise üç ana seviye olarak belirlemiştir. Her bir seviye kendi içinde iki aşamada gerçekleşir. Dil yeterlilik düzeyleri Şekil 2’de gösterilmiştir (TTKB, 2018, s. 21).

Şekil 2. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni Dil Yeterlilik Düzeyleri (TTKB, 2018, s.21)

ADOÇ metninde dört temel dil becerisiyle ilgili her bir dil seviyesi için genel kazanımlar tablo halinde verilmiştir. Fakat ayrıntılı kazanım listeleri bulunmamaktadır. Her dilin kendine has yapısını genel çerçeveye uyarak yansıtacağı öngörüsüyle ayrıntılı kazanımları her dilin kendi program hazırlayıcılarına bırakmıştır. ADOÇ metnini temel alarak hazırlanan TMV Yabancılar Türkçe Öğretim Programında yer alan dört dil becerisiyle ilgili kazanım listeleri bu fikre dayanarak oluşturulmuştur. Bu çalışmada TMV'nin hazırladığı dinleme becerisi kazanım listeleri ise bu sebeple kullanılmıştır.

Avrupa Diller İçin Ortak Çerçeve Metninde zaman zaman değişiklikler yapılarak bilgiler güncellenmekte ve bu şekilde eğitim alanındaki en yeni gelişmelere uyum sağlanmaktadır. 2018 yılında yayınlanan güncel Çerçeve Metin, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından çevirisi yapılarak bir kitap halinde hizmete sunulmuştur. Bu çalışma da gösteriyor ki güncel dil çalışmaları ülkemiz tarafından takip edilmekte ve böylece dil alanındaki çalışmalara katkı sağlanmaktadır.

İlgili Çalışmalar

Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanmış kitaplar üzerine çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların bazıları kitapların içerik olarak hangi öğretim yöntemini ya da hangi öğretim yaklaşımını ele alarak hazırlandığını konu edinirken bazıları ise beceriler üzerinden hatta bu çalışmada olduğu gibi dinleme becerisi üzerinden değerlendirmişlerdir. Dinleme becerisi üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu ise karşılaştırmalı olarak aynı seviye İngilizce öğretim veya Almanca öğretim kitaplarının A1-A2 seviye kitaplarını ele almıştır. Bu tezde diğer çalışmalardan farklı olarak Yedi Türkçe setinin bütün seviyelerindeki dinleme alıştırmaları araştırmanın konusu olmuştur. Dinleme alıştırmaları, dinleme becerisi kazanımları ve dinleme aşamaları üzerine bir inceleme yapılmıştır. Bahsi geçen çalışmalardan bir kaçı aşağıdaki gibidir.

Gün, Yalçın ve Memiş (2017), “İki Farklı Dilin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Temel Seviye Ders Kitaplarının Dinleme Etkinlikleri Bakımından Karşılaştırılması” isimli çalışmalarında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti temel seviye öğrenci ders kitabı ile yabancı dil olarak İngilizce öğretiminde kullanılan New English File temel

seviye kitabının dinleme etkinlikleri karşılaştırılmıştır. Söz konusu kitaplardaki dinleme etkinlikleri Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninde temel seviye dinleme becerileri için belirlenen ölçütlere uygunluğu, dinleme etkinliklerinin diğer temel becerileri destekleyip desteklemediği, dinleme sürecinde hangi etkinliklere yer verildiği ve dinleme etkinliklerinin kültürel öğeler içerip içermediği üzerinde durulmuştur.

Yalçın (2018), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yer Alan Dinleme Etkinliklerinin Dil Öğrenme Stratejileri Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Türkiye’de çeşitli enstitüler ve dil öğretim merkezleri tarafından kullanılan kitaplar arasından seçilmiş 5 yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitabının dinleme etkinlikleri Oxford’un (1990) dil öğrenme stratejileri sınıflandırmasının alt boyutlarına göre incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Özbal (2019), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Alıştırmaların İncelenmesi: A1-A2 Düzeyi” adlı doktora tezinde “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe”, “Yedi İklim Türkçe”, “Gazi Yabancılar İçin Türkçe” ve “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe” adlı öğretim setlerinin temel seviyedeki (A1-A2) ders ve çalışma kitaplarının alıştırmalarını incelemiştir. En çok yer verilen alıştırma türlerini tespit etmiştir. Araştırmasındaki veriler ünite tasarımlarında alıştırmalar, alıştırma yönergeleri, alıştırma maddeleri, alıştırma tasarımları, çalışma biçimleri, alıştırma sayıları, alıştırmaların beceri alanlarına göre dağılımı ve beceri alanlarına göre kullanılan alıştırma türleri tümevarım yoluyla incelenmiş; elde edilen veriler, tablolar ve grafikler ile sayısal olarak ifade edilmiş ve kuramsal bilgilerin ışığında yorumlanarak değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda alıştırma yönergelerinin yazılması, alıştırma tasarımları, maddeleri, alıştırmaların dil becerilerine göre dağılımları ve kullanılan alıştırma türleri vs. açılarından sorunlar olduğu tespit edilmiştir.

Korkmaz (2019), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Dinleme Metinlerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” adlı doktora tezinde “Yedi İklim Türkçe” ve “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” öğretim setlerinin A1 seviyesinden C1 seviyesine kadar tüm kitaplarındaki dinleme metinlerini karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Tezde dinleme metinlerinin kayıt süreleri, dinleme metinlerinin işleme süreleri, dinleme metinlerin özgünlük durumları, metin

sayıları, metin sınıflandırmaları, metinlerdeki kelime sayıları, dil bilgisi konularının öğretim sıraları, metinlerde yer alan ama işlenmeyen dil bilgisi konuları incelenerek değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda elde edilen veriler sayısal olarak grafikler ve tablolar halinde sunulmuştur. Elde edilen veriler yorumlanarak gerekli önerilerde bulunulmuştur.

Yukarıda bahsi geçen çalışmalar ders kitaplarındaki dinleme becerisiyle ilgili olan çalışmalardır. Bunun dışında ders kitapları ve diğer becerileri konu edinen ya da ders kitaplarını söz varlığı, öğrenme stratejisi gibi açılardan değerlendiren birçok çalışma da bulunmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve veri analizinden bahsedilmiştir. Araştırma sorularına cevap olan veriler sunulmuştur. Araştırma soruları şu şekildedir:

1. Yedi İklim Türkçe kitap setinde dinleme becerisinin diğer becerilere oranı nedir?
2. Yedi İklim Türkçe kitap setindeki dinleme etkinliklerinde ne tür alıştırmalara yer verilmiştir?
3. Yedi İklim Türkçe kitap setindeki dinleme etkinliklerindeki yönergeler etkinliklerle uyumlu mudur?
4. Yedi İklim Türkçe kitap setinin dinleme etkinlikleri, Türkiye Maarif Vakfı dinleme kazanımları çizelgesine uygun mudur?
5. Yedi İklim Türkçe kitap setinin dinleme etkinliklerinde dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası etkinliklerine yer verilmiş midir?

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler, doküman incelemesi tekniği ile elde edilmiştir. Nitel araştırma yönteminde elde edilen veriler sözel bilgiler içerirken bu verileri sunma aşamasında veriler kategorilere ayrılır ve okuyucuların verileri anlamlı şekilde yorumlaması ve anlamlandırması adına sınıflandırılır. Doküman incelemesi tekniği ise kitap, dergi, mektup, rapor ya da video, film, resim gibi kaynaklardan verilerin elde edildiği nitel araştırma yöntemi tekniklerinden birisidir (Aktaş, 2019, s.126). Bu çalışmadaki verilerin elde edildiği doküman Yedi İklim Türkçe setidir. Setin tamamındaki dinleme becerisi etkinlikleri, etkinlik türleri ve etkinlik yönergeleri, dil seviyelerinde kazanımların sıklığı ve dinleme becerisine diğer becerilere oranla ne kadar yer verildiğiyle ilgili bilgiler elde edilmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Verilerin toplanmasında Yedi İklim Türkçe setinin dinleme metinleri incelenerek içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, gerekli verilerin elde edilerek problem durumuna ilişkin kavram ve ilişkilerin tespit edilmesidir. Tespit edilen bu

kavram ve ilişkiler yorumlanarak ihtiyaç duyulan durumlar ve gereken öneriler sunulmuştur. Elde edilen veriler çözümlenerek sayısal ve yüzdeler olarak hesaplanmıştır. Hesaplamalar sonucunda ortaya çıkan değerler literatürdeki bilgilere dayanarak veya literatürdeki bilgilerle karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Yorumlar sonucunda gerekli öneriler son bölümde sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde çalışmanın veri kaynaklarını oluşturan Yedi İklim Türkçe setindeki dinleme becerisine diğer becerilere oranla ne kadar yer verildiği, dinleme becerisi etkinliklerinin türleri, etkinliklerin yönergelerle uyumu, dinleme kazanımlarına yer verilme sıklığı ve dinleme öncesi, anı ve dinleme sonrası etkinlikleri ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Kuramsal bilgiler ışığında elde edilen veriler yorumlanmıştır.

Dinleme Becerisine Kitaplarda Yer Verilme Oranı

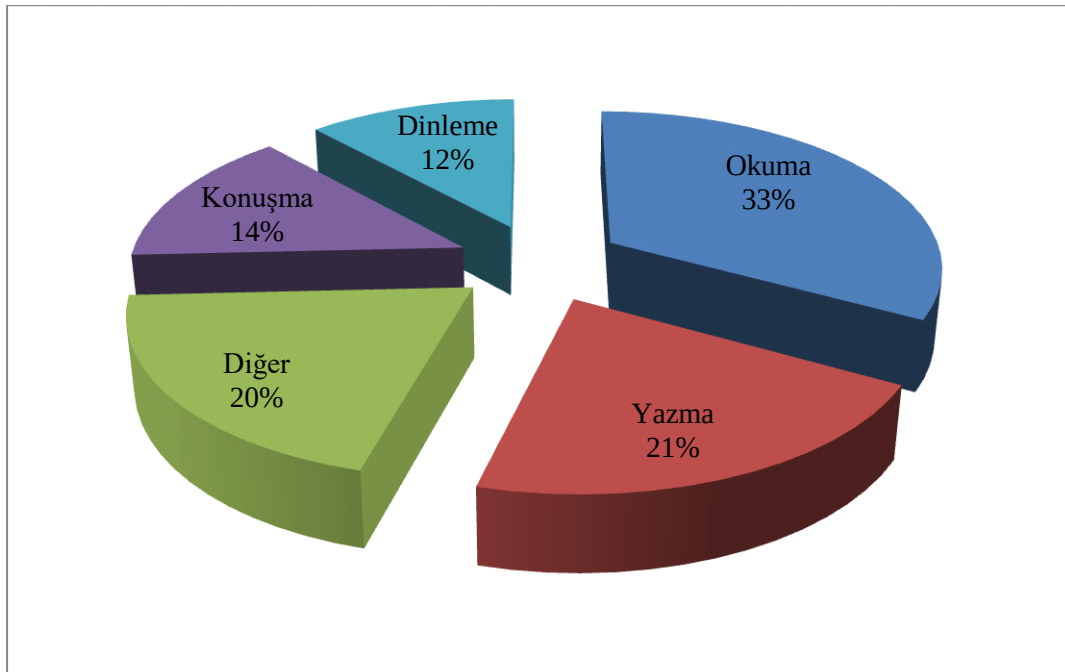
Yedi İklim Türkçe seti altı kitaptan oluşmaktadır. Kitaplar üniteler şeklinde tasarlanmış olup sekiz üniteden oluşmaktadır. Ünitelerin içeriği ise üniteye verilen adın ünite teması olarak belirlenmesiyle düzenlenmiştir. Bu sayede kelime bilgisi verilmiş ve dil bilgisi konularıyla bağlantı kurulmuştur. Üniteler A, B, C olarak üç bölüme ayrılmıştır (Şekil 3). Beceriler bu bölümler içinde belli oranda dağıtılmıştır. Fakat becerilerin dağılımında ve bölümlerdeki ve ünitelerdeki sıralamasında bir standart gözetilmemiştir. Aşağıdaki konu başlıklarıyla da bu konuyla alakalı bilgiler sayısal veriler ışığında sunulmuştur.

A1 İÇİNDEKİLER			
1 TANIŞMA	Tanışma	9-34	Dil Bilgisi
	A) Merhaba	10	• bu, şu, o, burası, şurası, orası
	B) Nerelisiniz?	17	• mı? / değil
	C) Karşılaşma - Selamlaşma	25	• var / yok • Bulunma Hâli Eki • Sayılar • Çokluk Eki
2 AİLEMİZ	Ailemiz	35-58	Dil Bilgisi
	A) Ailem ve Ben	34	• Ayrılma Hâli Eki
	B) Evim	39	• Belirtme Hâli Eki
	C) Adresim	49	• Bulunma Hâli Eki • Yönelme Hâli Eki • -DAn önce, -DAn sonra • Emir • Şahıs Zamirleri • Şimdiki Zaman
3 GÜNLÜK HAYAT	Günlük Hayat	59-82	Dil Bilgisi
	A) Saat Kaçta?	56	• Belirli Geçmiş Zaman
	B) Ne Kadar? Kaç Lira?	64	• Zaman Zarfları
	C) Nerede? Ne Zaman?	70	• -ile -yA • -DAn önce, -DAn sonra
4 ÇEVREMİZ	Çevremiz	83-104	Dil Bilgisi
	A) Bizim Sokağımız	78	• İyelik Ekleri
	B) Ne? Nerede?	84	• -DAn ... -A Kadar
	C) Bir Haftalık Planımız	89	• Gelecek Zaman

Şekil 3. Yedi İklim Türkçe Kitap Seti Ünite Tasarımı Örneği

Yedi İklim Türkçe Seti A1 Seviye Ders Kitabı

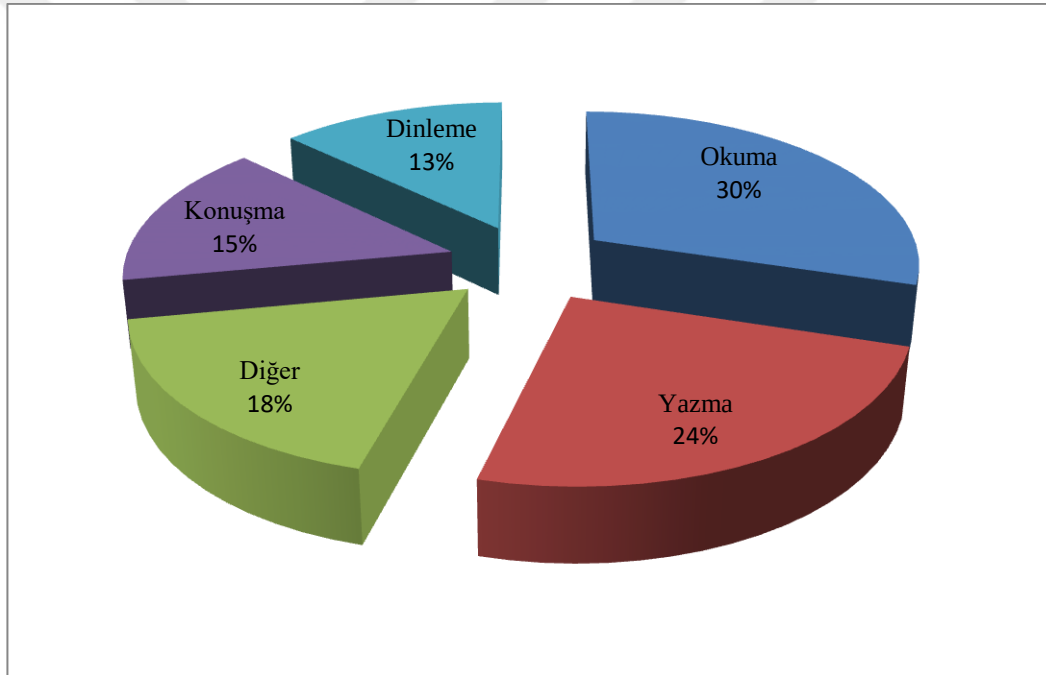
Yedi İklim Türkçe seti A1 seviye kitabında sekiz ünite bulunmaktadır. Her bir ünite içerisinde üç bölüm bulunmaktadır. Bu bölümlerde okuma, yazma, konuşma, dinleme, dil bilgisi ve kelime öğretimi olmak üzere dört dil becerisine ve dil öğrenme alanlarına yer verilmiştir. Veriler yorumlanırken dinleme becerisinin diğer becerilere göre dağılımı inceleneceği için becerilerin isimlerinden tek tek bahsedilirken dil öğrenme alanları “DİĞER” şeklinde kodlanmıştır. A1 seviye ders kitabında toplamda 280 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerin 92’si okuma, 59’u yazma, 57’si diğer, 39’u konuşma ve 33’ü dinleme etkinliklerinden oluşmaktadır. Dağılıma bakıldığında ise A1 seviye ders kitabında etkinliklerin %32,8’i okuma, %21’i yazma, %20’si diğer, %13’ü konuşma ve sadece %11,7’si dinleme etkinliklerinden oluşmaktadır (Şekil 4). A1 ders kitabında birinci üniteye dinleme becerisi en çok etkinlik sunulan üçüncü beceri olmasına rağmen diğer yedi üniteye en az yer verilen beceri olmuştur. Başka bir deyişle genel olarak değerlendirildiğinde dinleme becerisi bu kitapta en az yer verilen beceridir. Dağılıma bakıldığında dinleme başta olmak üzere sözel dil becerilerine diğer becerilere oranla daha az yer verildiği görülmektedir.

Şekil 4. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları

Yedi İklim Türkçe Seti A2 Seviye Ders Kitabı

Dil öğrenim setinin A2 seviye ders kitabında da sekiz ünite bulunmaktadır. Ünite genel tasarımı A1 seviye kitabında olduğu gibi üç bölümden oluşmaktadır. Kitapta toplam 279 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerin 83'ü okuma, 68'i yazma, 50'si diğer, 42'si konuşma ve 36'sı dinleme etkinliklerinden oluşmaktadır. Yüzdelik dağılımına bakıldığında ünite içindeki etkinliklerin %29,7'si okumaya, %24,3'ü yazmaya, %17,9'u diğer öğrenme alanlarına, %15'i konuşmaya ve %12,9'u dinlemeye ayrılmıştır (Şekil 5). A1 kitabında olduğu gibi A2 kitabında da okuma ve yazma becerisi üzerine hazırlanan etkinlikler diğer iki beceri ve öğrenme alanlarından fazladır. Dinleme becerisi ise setin ikinci kitabında da en az etkinlik bulunan beceri olmuştur.

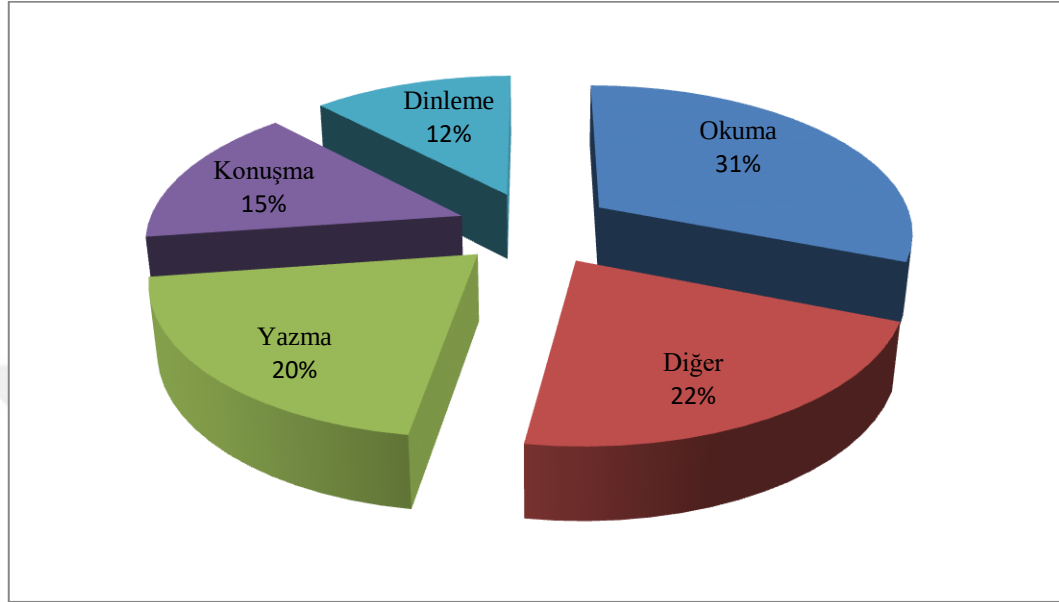

Şekil 5. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları

Yedi İklim Türkçe Seti B1 Seviye Ders Kitabı

B1 ders kitabında da setin tamamında olduğu gibi üçer bölümden oluşan sekiz ünite bulunmaktadır. Kitapta toplam 271 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerin 84'ü okuma, 58'i diğer, 55'i yazma, 41'i konuşma, 33'ü ise dinlemedir. Yüzdelik dağılımları ise şu şekildedir; %30,9'u okuma, %21,4 diğer, 20,2'si yazma, %15,1'i konuşma ve %12,1'i de dinleme becerisi etkinliklerinden oluşmaktadır (Şekil 6). A1

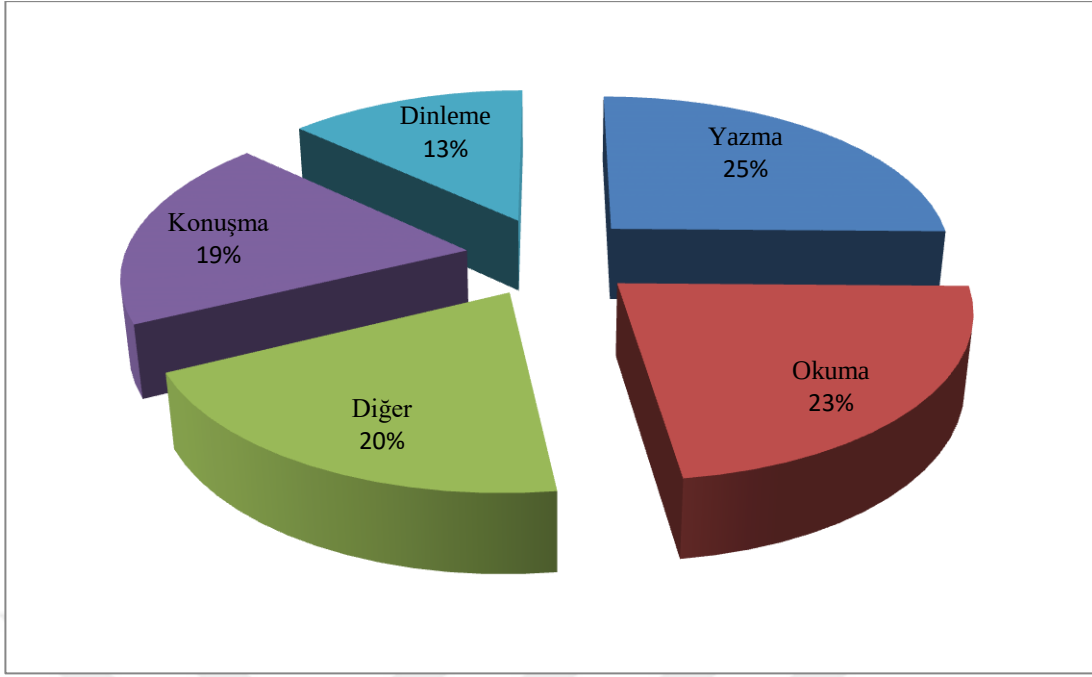
ders kitabından B1 ders kitabına kadar kitapların genelindeki etkinliklerin toplamına bakıldığında etkinlik sayısında azalma olduğu görülmektedir. İçerik olarak incelediğimizde ise dinleme metinlerinin içeriği yoğunlaşmış ve süreleri uzamıştır. Diğer becerilerle ilgili de aynı durum söz konusudur.

Şekil 6. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları

Yedi İklim Türkçe Seti B2 Seviye Ders Kitabı

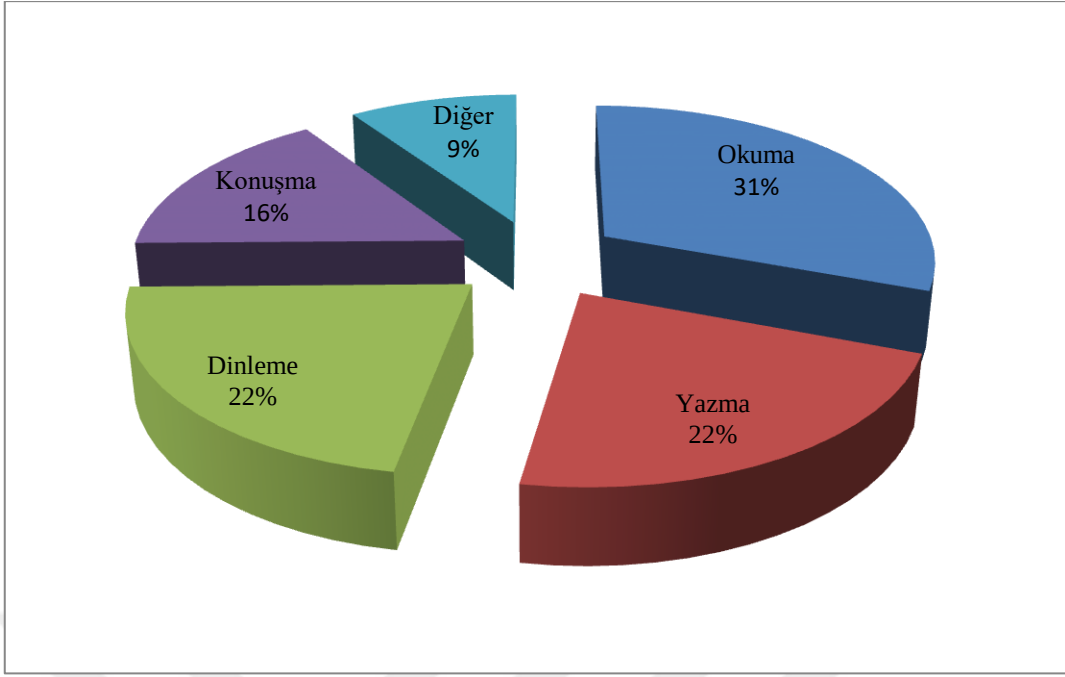
Yedi İklim Türkçe seti B2 ders kitabında da diğer üç kitapta olduğu gibi standart bir ünite tasarımı kullanılmıştır. Sekiz ünitenden ve her bir ünitenin üç bölümden oluştuğu görülmektedir. B2 ders kitabında toplamda 282 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerin 71'i yazma, 64'ü okuma, 56'sı diğer, 54'ü konuşma ve 37'si dinleme becerisi etkinliklerinden oluşmaktadır. Kitap içerisindeki dağılım oranlarını incelediğimizde ise diğer üç kitabın aksine okuma becerisi yerine yazma becerisi en çok yer ayrılan beceri olmuştur. Kitapta yer alan etkinliklerin %25,2'si yazma, %22,6'sı okuma, 19,8'i diğer, 19,1'i konuşma ve 13,1'i ise dinleme etkinliklerinden meydana gelmektedir (Şekil 7).

Şekil 7. Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları

Yedi İklim Türkçe Seti C1 Ders Kitabı

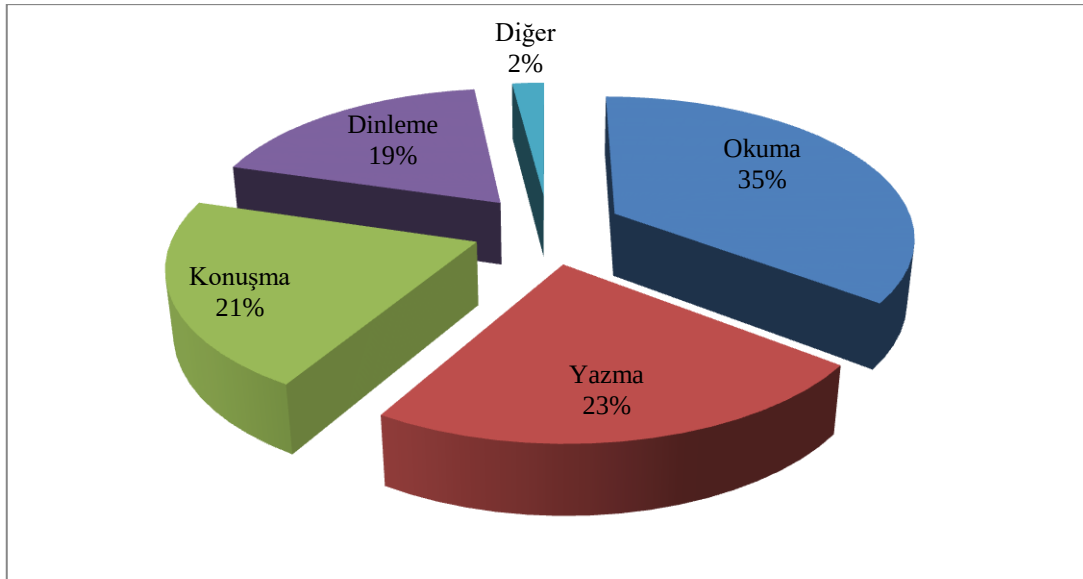
C1 kitabı her bir üniteye üç bölümün yer aldığı sekiz üniteye oluşmaktadır. Diğer kitaplara oranla bu kitaptaki toplam etkinlik sayısı daha azdır. Toplamda 209 etkinliğin yer aldığı kitapta 64 okuma, 46 dinleme, 46 yazma, 33 konuşma ve 20 diğer becerilerle alakalı etkinlikler bulunmaktadır. Ünite içerisindeki dağılım oranının %30,6 okuma, %22 dinleme, %22 yazma, %15,7 konuşma becerilerini ve %9,5 oranında diğer becerileri kapsadığı görülmektedir (Şekil 8). Yedi İklim Türkçe setinin diğer kitaplarıyla karşılaştırdığımızda sadece toplamdaki etkinlik sayısının azlığı değil becerilere yer verilmiş oranındaki farklılık da göze çarpmaktadır. Diğer dört kitapta en az yer verilen beceri olan dinleme becerisi bu kitapta yazma becerisiyle birlikte en fazla yer alan ikinci beceri olmuştur. Fakat ne kadar ikinci sırada yer verilse de dağılıma bakıldığında kalem-kağıt becerilerinin setin diğer dört kitabında olduğu gibi ön planda olduğu anlaşılmaktadır. Kitabın içeriğine baktığımızda ise dinleme metinlerinin süresinin uzadığı ve içeriğin yoğunlaştığı görülmektedir.

Şekil 8. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları

Yedi İklim Türkçe Seti C2 Ders Kitabı

Yedi İklim Türkçe setinin son kitabı olan C2 ders kitabı da üç bölüm içeren sekiz üniteden oluşmaktadır. Kitap genel olarak dil bilgisi öğretimiyle ilgili olarak yeni bir bilgi barındırmamaktadır. Setin kitapları içerisinde toplam etkinlik sayısı en çok olan kitaptır. İçerik olarak dört temel beceriye odaklanmıştır. Toplamda 148 etkinlik bulunan kitapta 53 okuma, 34 yazma, 31 konuşma, 27 dinleme ve 3 diğer öğrenme alanları ile ilgili etkinlikler bulunmaktadır. Yüzdelik dağılımları ise okuma %35, yazma %22,9, konuşma %20,9, dinleme %18,2 ve öğrenme alanları (dil bilgisi ve kelime öğretimi) %2 şeklindedir (Şekil 9). Becerilerde yer verilen etkinlik sayısına ve etkinliklerin beceriler içerisindeki dağılımına baktığımızda ise yine dinleme becerisi en az yer verilen beceri olarak göze çarpmaktadır.

Şekil 9. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabında Becerilerin Ünite İçerisindeki Dağılımları

Elde edilen veriler ışığında oluşturulan grafikler incelendiğinde altı kitaptan oluşan setin beş kitabında dinleme becerisi beceriler içerisinde en az yer verilen beceri olmuştur. Sadece C1 ders kitabında yazma becerisiyle aynı oranda yer verilerek okuma becerisinden sonra en çok etkinlik hazırlanan ikinci beceri olmuştur. Kitap setinin tamamında okuma becerisi ve yazma becerisi ön plana çıkarılmıştır. Fakat dinleme becerisi nerdeyse setin tamamında en az yer verilen beceri olmuştur. Dinleme becerisinin diğer becerileri de olumlu etkilediği ve konuşma becerisinin gelişmesine yardım ettiği düşünüldüğünde en az kalem-kâğıt becerileri kadar yer verilmesi önemlidir.

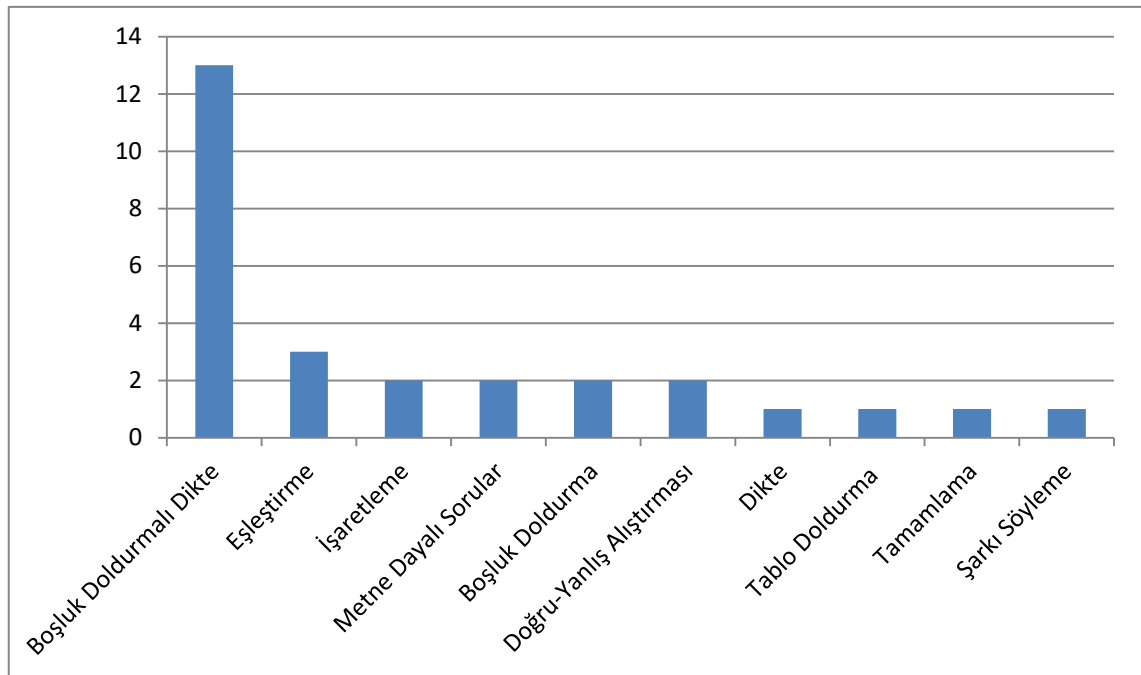
Dinleme Becerisi Etkinliklerinin Türleri

Dinleme becerisi kitaplarda günlük hayattaki gerçek durumlara benzer durumlar oluşturularak öğrencinin bu durumlara karşı strateji ve davranış geliştirmesini sağlamak amacıyla etkinlikler aracılığıyla verilmektedir. Dinleme öğretiminde etkinlik kullanılmasındaki amaç, öğrenciyi karşılaşılabileceği olası durumlara etkili şekilde hazırlamaktır (Özbal, 2019, s.81). Yedi İklim Türkçe setindeki altı kitapta dinleme becerisi etkinliklerinde 24 tür etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinlik türlerinden bazıları her kitapta bulunurken bazılarının sadece bir seviye kitapta bir defa yer verilmiştir. En çok çoktan seçmeli sorular, metne dayalı sorular, dikte, boşluk doldurmalı dikte türü

etkinlikler bulunmaktadır. Aşağıda bu konuyla ilgili her kitaptaki etkinlik türleri ve yer alma sıklığıyla ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Seti A1 Ders Kitabı

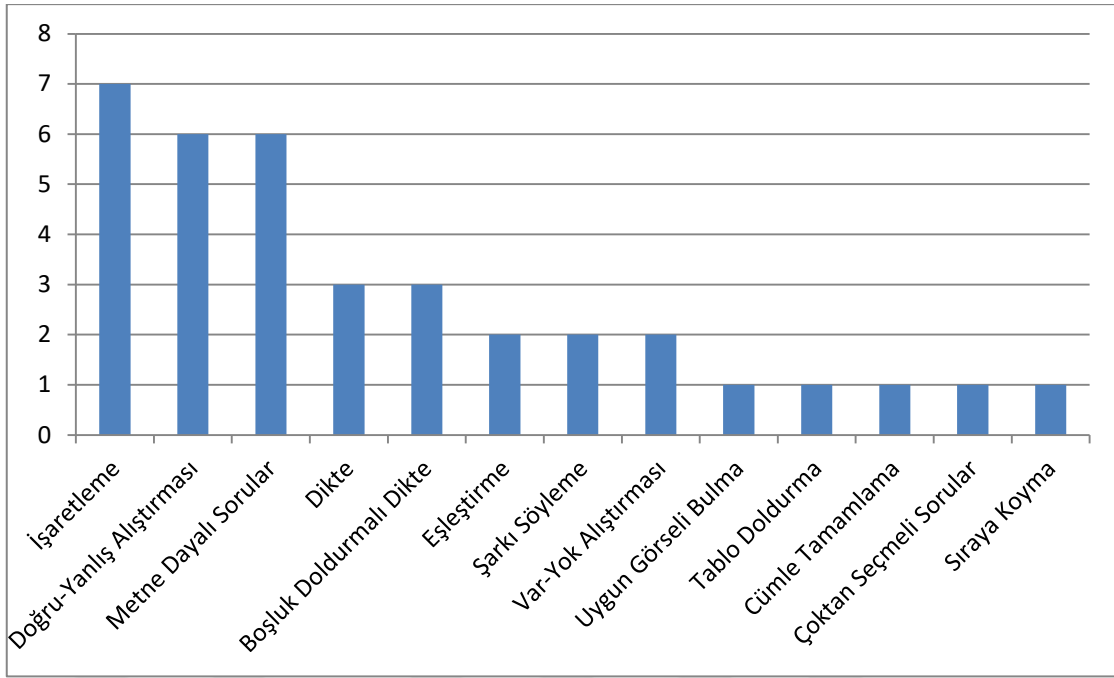
Yedi İklim Türkçe Seti A1 kitabında on tür etkinliğe yer verilmiştir. Başlangıç seviye olması nedeniyle bilme ve anlama düzeyinde etkinlikler tercih edilmiştir. En çok kullanılan etkinlik türü boşluk doldurmalı dikte etkinliğidir. Boşluk doldurmalı diktelerde kelimeler verilir. Verilen metinde ya da cümlelerde bir kelimelik boşluklar bırakılır ve verilen kelimelerin dinleme yapılarak uygun boşluğa yazması beklenir. Otantik bir materyal olan şarkıya da dinleme metni olarak yer verilmiştir. Otantik materyallerin dil öğretimindeki kullanımı öğrenenlerin dili gerçek ortamında duymaları ve görmeleri açısından önemlidir. Fakat şarkının sözleri başlangıç seviye için anlaşılması zordur. Öğretilen dil yapısının şarkıdaki kullanımı dil seviyesine uygun değildir. Dil yapısı şarkının içinde yan anlamıyla kullanılmıştır. Ünite ise vedalaşma yapıları gerçek anlamıyla kullanılmıştır. Şarkıda ise iki sevgilinin ayrıldığını ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Bu durum göz önüne alındığında şarkı seçimi için daha uygun bir şarkı tercih edilebilirdi. Şarkı ve boşluk doldurmalı dikte dışında sıklığı az olmasına karşın değişik etkinlik türlerine yer verilmiştir. Etkinliklerin ünite içerisindeki dağılımı ise sütun grafikte gösterilmektedir (Şekil 10).

Şekil 10. A1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri

Yedi İklim Türkçe Seti A2 Ders Kitabı

A2 ders kitabında dinleme becerisi etkinliklerinde 13 farklı etkinlik türü bulunmaktadır. 7 etkinlik ile en fazla işaretleme etkinliği, altışar etkinlikle ikinci olarak da doğru-yanlış alıştırmalarına ve metne dayalı sorular etkinliğine yer verilmiştir. İşaretleme etkinliğinde bir tablo verilmiştir. Tablonun yatay satırında ve dikey sütununda bulunan bilgilerin dinleme metnindeki bilgilere göre uygun şekilde işaretlenmesi istenmiştir. Diğer tür etkinliklerin ve ağırlık verilen etkinliklerin ünite içerisindeki dağılımları Şekil 11’de görülmektedir. Bu üniteye iki defa yer verilen etkinlik türlerinden birisi olan şarkı söyleme etkinliği kitapta bulunan otantik materyallerden biridir ve öğrenenlere dili doğal şekliyle gösterebilme fırsatı sunmaktadır. Bu sayede dili gerçek kullanıcıların sesinden ve ana dil olarak konuşanların dinlediği şekilde öğrenenlere aktarmaktadır. Otantik dinleme materyallerinin kullanımı, öğrencileri öğrendikleri dili anlama ve konuşma konusunda cesaretlendirir ve geliştirir (Başkan ve Ustabulut, 2020, s.39). Yedi İklim Türkçe setindeki kitapların neredeyse tamamında eğitim aracı olarak stüdyolarda hazırlanmış özel dinleme metinleri kullanılırken dinletilen şarkılar eğitim amacına uygun seçilmiş otantik materyallerdir (Şekil 12). Bu tür materyaller dili orijinal şekilde öğrencilere göstermenin dışında kültürün tanıtımına da katkı sağlamaktadır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni kitapçığında Avrupa Konseyi’nin dil politikasına ilişkin amaçlarında bu kültür aktarımının öneminden “*Avrupa’daki dil ve kültür çeşitliliği, korunması ve geliştirilmesi gereken ortak ve değerli bir hazinedir; bu dil ve kültür çeşitliliğinin, bir engel olmaktan çıkıp, karşılıklı anlaşmayı sağlayabilecek zenginleştirici bir kaynak haline getirilmesi, eğitim alanında çok çaba gerektirir.*” şeklinde söz edilmektedir (2013, s. 14).

Şekil 11. A2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri

12. Dinleyelim, söyleyelim.

Nane Limon Kabuğu
Söz-Müzik-Seslendiren: Barış Manço

Nakarât

Eski adamlar doğruyu söylemiş
Bir çiçekle bahar olmaz
Kişi kendini bilip sağa sola sormalı
Can pazarı bu oyun olmaz
Zürefanın düşkünü beyaz giyer kış günü
Sonunda sıfayı kapıp da şaşırınca
Bana gel beni dinle iyi yaz
Defteri kalemi al iyi ya
Nane limon kabuğu bir güzel kaynasın
aman
Ha ha ha ha ha içine hatmi çiçeği biraz
çörek otu katasın
aman
Ha ha ha ha ha hatta biraz tarçın bir tu-
tam zencefil aman
Ha ha ha ha ha bin derde deva geliyor
biraz daha sabret
güzelim
Ha ha ha ha ha hapsu
Çok yaşa
Sen de gör
Rahat ve iyi yaşa

Nakarât

Sen tedbirini al önünü kış tut bırak yine
de yaz gelsin
Çoğu zaman hesap çarşıya uymaz sonra
dizini döversin
Nakarât

Barış iğneyi kendine batırır çuvaldızı
başkasına
Bol keseden aklı ona buna dağıtır derisi
kendi başına
Nakarât

13. Boşlukları dolduralım.

çok yaşa / sen de gör / hapsu / iyi yaşa

1. hapsu
2. iyi yaşa / çok yaşa
3. sen de gör

12. Dinleyelim, söyleyelim.

1. Nane Limon Kabuğu şarkısını öğrencilerinize dinletiniz.

2. Şarkıda geçen "Evdeki hesap çarşıya uymaz.", iğneyi kendine batır, çuvaldızı başkasına." gibi atasözlerini somut örneklerle açıklamaya çalışınız.

3. Türk halkı arasında soğuk algınlıklarına iyi geldiği düşünülen nane limon çayından da bahsedebilirsiniz.

13. Boşlukları dolduralım.

1. Yandaki etkinliği öğrencilerinize yaptırdıktan sonra tahtaya iki öğrenci çıkarınız.

2. Öğrencilerinizin bu diyalogu canlandırmalarını sağlayınız.

Şekil 12. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, 2. Ünite, A Bölümü, 12. Etkinlik

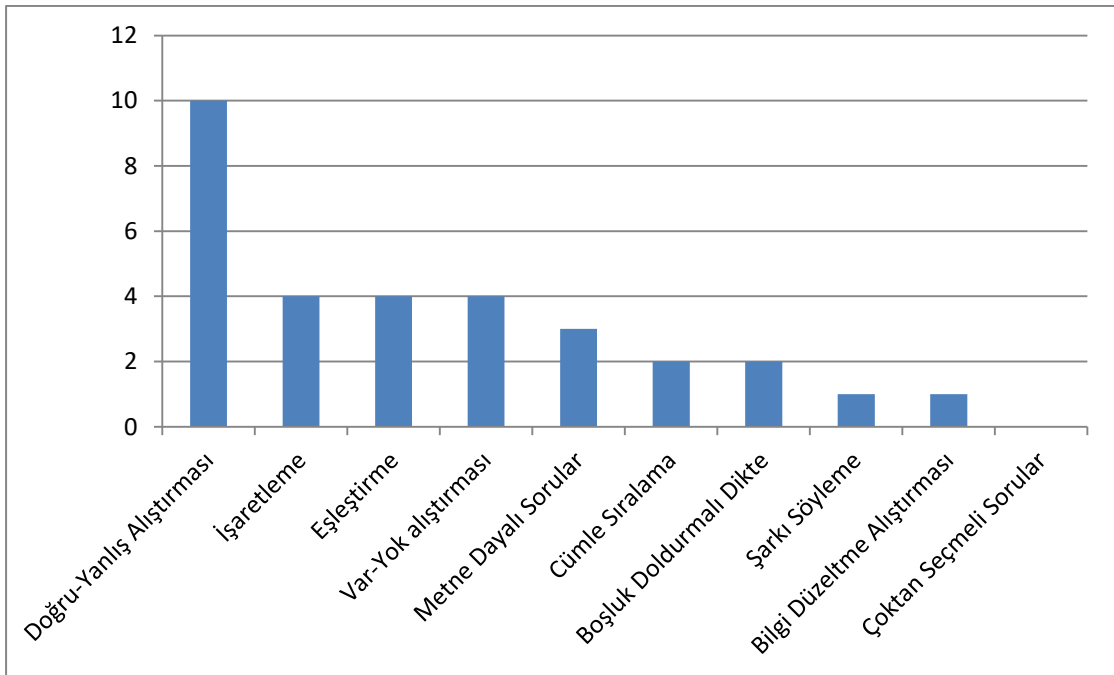
Kültürü en iyi yansıtan unsurlardan birinin de müzik olduğu düşünüldüğünde kitapta otantik bir materyal kullanılmasının yanında kültür aktarımı ve Türk kültürünün tanıtımıyla ilgili olumlu bir yaklaşım olduğu göze çarpmaktadır. “Duygular” isimli ünite de Göksel’in seslendirdiği “Senden Başka” şarkısıyla bir şarkı söyleme etkinliğine daha yer verilmiştir. Seçilen şarkıların içeriğinin ünitedeki temayla uyumlu olması şarkıların rastgele seçilmediğini ve amaca uygun şarkılara yer verildiğini göstermektedir.

Yedi İklim Türkçe Seti B1 Ders Kitabı

B1 düzey ders kitabında on çeşit etkinliğe yer verilmiştir. Diğer iki kitaptan farklı olarak bilgi düzeltme etkinliğine yer verilmiştir. En çok kullanılan etkinlik türünün ise doğru-yanlış alıştırması olduğu görülmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında daha çok anlama soruları ve D/Y soruları gibi anlamayı sınavıca etkinliklerin olduğu görülmektedir. Metin türlerine ve iletişimsel amaca uygun dinleme stratejilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında yerlerini alması gerekmektedir (Dilidüzgün, 2018, s.275).

Grafikte görüldüğü gibi kullanılan alıştırmalar türlerinin iletişimsel beceriyi tam olarak geliştirecek türden alıştırmalar olmadığı göze çarpmaktadır. Çoğunlukla duyduğunu yazma ya da dinlediğini anlama düzeyi etkinliklere yer verilmiştir.

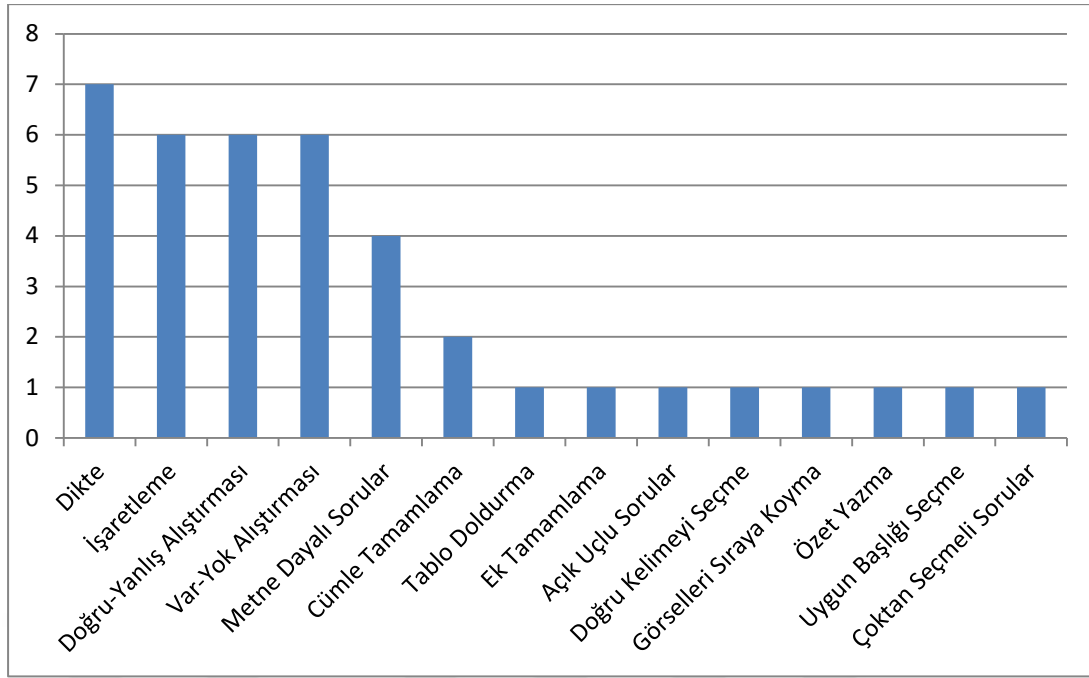

Şekil 13. B1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri

Bu kitapta da dinleme metni olarak bir şarkıya da yer verilmiştir. Kitapta dinleme becerisini öğrenciye sunmakta kullanılan on etkinliğin yer verilme sıklığı ise Şekil 13'te bulunmaktadır. B1 kitabında şarkı söyleme etkinliği olarak Neşet Ertaş'ın "Yalan Dünya" adlı türküsüne yer verilmiştir. Yorumlar ve Görüşler isimli bu ünite de sadece şarkı dinleme etkinliği olarak bir Türk Sanat Müziği şarkısı olan "Rüyalarda Buluşuruz" isimli şarkıya da yer verilmiştir. Kitapta bulunan şarkılara baktığımızda ikisinin de farklı türde olduğu görülmektedir. Farklı türde şarkılara yer verilmesi Türk müziğinin değişik yönleriyle tanıtılmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle de Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde de belirtilen amaca uygun bir yaklaşım sergilenmektedir. Türk kültürünün yanında dünyaca bilinen ortak unsurlara da yer verilmiştir. Başka bir dinleme metninde Beethoven ile bilgilere yer verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Seti B2 Ders Kitabı

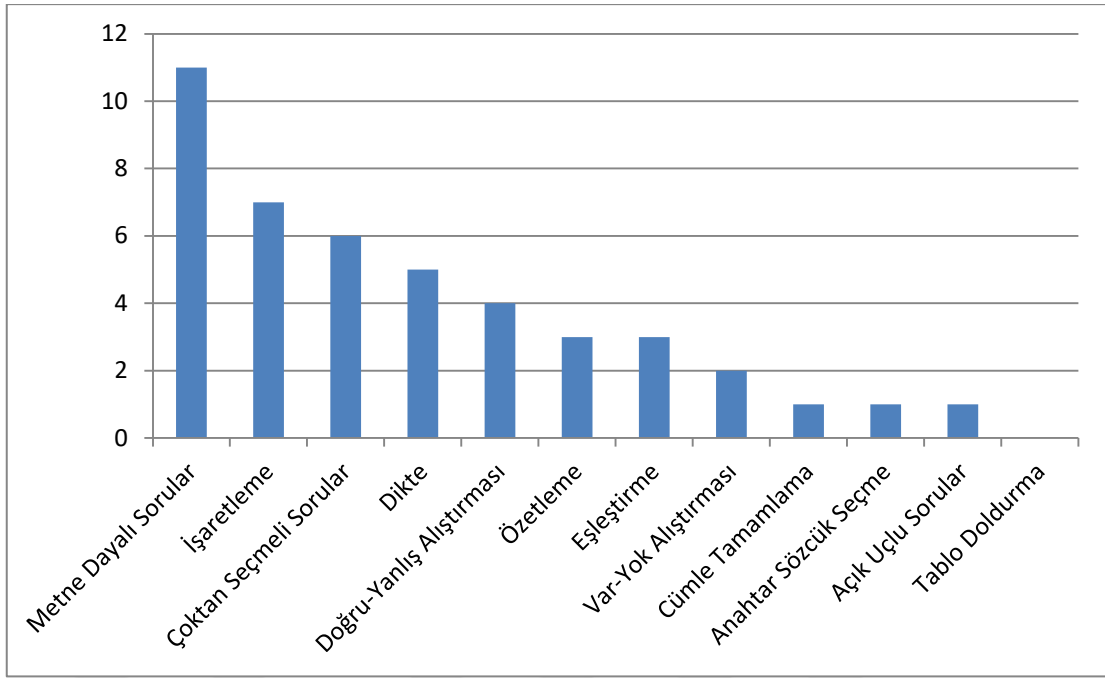
B2 seviye ders kitabında on dört etkinlik türüne yer verilmiştir. Diğer üç kitapla benzer etkinlikler yer alsa da farklı olarak dil bilgisi kazanımlarını destekleyici ek tamamlama etkinliği ve yazma becerisini destekleyici özet yazma, cümle tamamlama ve açık uçlu sorular etkinliklerine yer verilmiştir. Dinleme becerisinin diğer becerilerle ilişkisinden kavramsal çerçeve bölümünde söz edilmektedir. Dinleme metninin ana fikrini buldurmak amacıyla yer verilen uygun başlığı seçme etkinliği de kullanılan etkinlikler arasındadır. Bilişsel düzeyde zorlayıcı etkinlik sayısının bu kitapta arttığı görülmektedir. Dinlediğini analiz etme, sentezleyerek kullanma düzeyinde etkinliklere birer defa yer verilmiş olsa da çeşitlilik sağlanmıştır. Değişik türlerde etkinlikler verilerek öğrencinin motivasyonu ve merakını canlı tutmanın amaçlandığı söylenebilir. Şekil 14 etkinliklerin dağılımlarıyla alakalı bilgi vermektedir.

Şekil 14. B2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri

Yedi İklim Türkçe Seti C1 Ders Kitabı

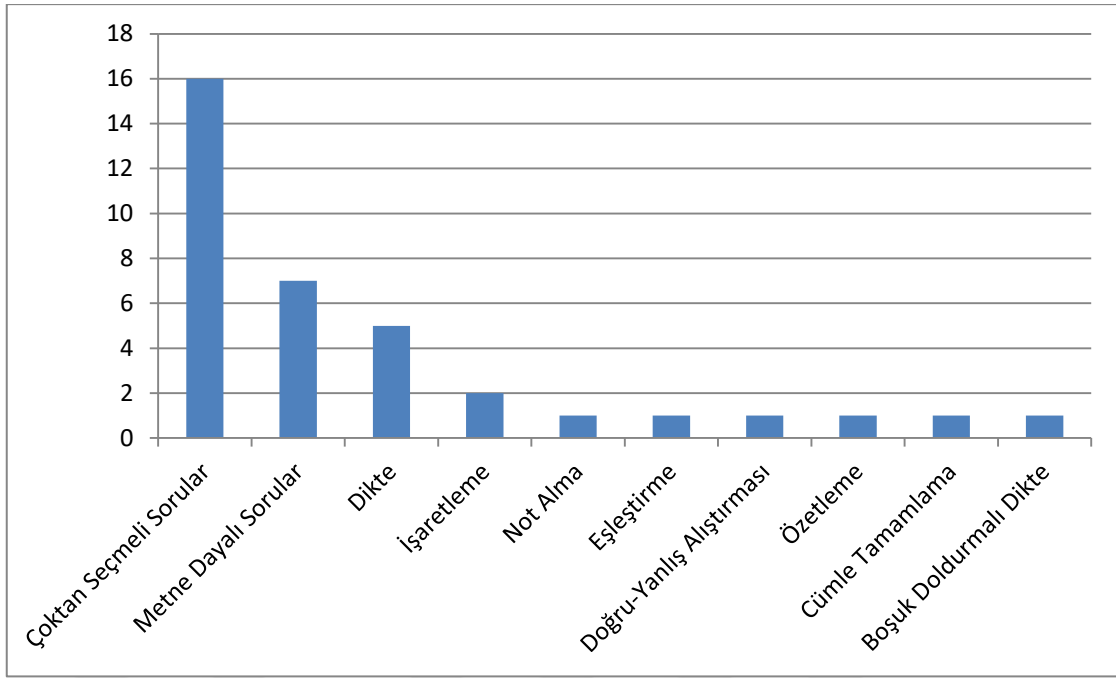
Yedi İklim Türkçe seti C1 ders kitabında on iki tür etkinlik yer almaktadır (Şekil 15). Diğer dört kitapta karşılaşılan etkinlik türlerinden farklı olarak sadece anahtar sözcük seçme etkinliği bulunmaktadır. Kitabın hazırlandığı dil seviyesi düşünüldüğünde öğrencinin bilgi birikiminden hareketle dinlediği metni en iyi anlatan sözcükleri seçmesi istenmektedir ve bu tür bir etkinliğin bilişsel alan basamaklarında üst düzey basamaklardan biri olduğu görülmektedir.

Şekil 15. C1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri

Yedi İklim Türkçe Seti C2 Ders Kitabı

C2 ders kitabı genel olarak dört beceriye odaklanmış bir kitap olarak tasarlanmıştır. Bu kitabı tanımlamak gerekirse diğer beş kitapta verilen dil bilgisi yapıları ve öğrenilen kelimelerin verilen etkinlikler aracılığıyla tekrar edildiği bir materyal olmuştur. On çeşit etkinliğe yer verilmiştir. Farklı bir etkinlik türüne rastlanmamıştır. Çoğunlukla çoktan seçmeli sorular yardımıyla dinleme becerisi ölçülmüştür (Şekil 16). Dinleme metinlerinin uzunluğu göz önüne alındığında da bu etkinlik türünün uygun olduğu söylenebilir. Ayrıca çoktan seçmeli soruları cevaplama, dinleme becerisi yanında okuma becerisinin iyi düzeyde olması gerekliliğini ortaya çıkarır (Field, 2009, s. 28). Çoktan seçmeli sorulara ağırlık verilen kitabın seviyesi göz önüne alındığında usta seviye dil kullanıcısı için hazırlandığı görülmektedir. Bu durumda seçilen etkinlik türünün kitap seviyesiyle uyumlu olduğu söylenebilir. Sorular içerik olarak tüm bilişsel alan basamaklarını kapsayacak tarzda hazırlanmıştır.

Şekil 16. C2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Etkinlik Türleri

Çalışmanın bu bölümünde Yedi İklim Türkçe setinin altı ders kitabındaki dinleme becerisiyle kullanılan etkinlik türlerine değinilmiştir. Bu etkinlik türlerinin ne sıklıkla kullanıldığı tablolarda gösterilmiştir. Dinleme metinlerinin sürelerinin A1 seviye kitaptan B2 seviye kitaba kadar ortalama 3 dakika olduğu B2 seviye kitaptan C2 seviye kitaba kadar ise ortalama 5 dakikaya yükseldiği görülmektedir. Bu veri ışığında değerlendirildiğinde artan süre içeriğin de yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Artan süre ve yoğunlaşan içeriğin dil seviyesinin artmasıyla doğrusal olarak ilişkili olduğu görülmektedir. Dinleme becerisinde kullanılan etkinlik türlerinde ise her kitapta farklı bir etkinlik üzerinde yoğunlaşıldığı göze çarpmaktadır. Kullanılan etkinlik türlerinin sayısında ve ünite içerisindeki kullanım sıklığında bir standart bulunmamaktadır. Etkinliklerin kitaplarda sunuluşunda da sorunlar tespit edilmiştir.

Yönergelerle İlgili Karşılaşılan Sorunlar

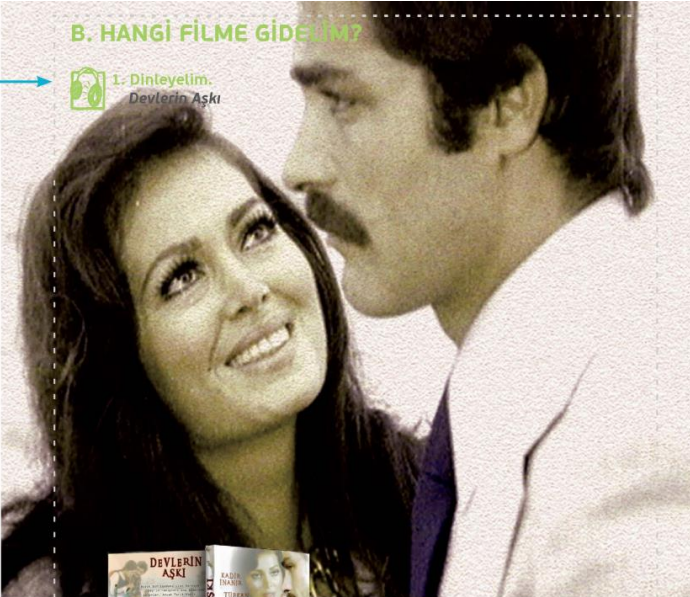
Yönergeler öğrencilere etkinliklerin nasıl yapılacağıyla ilgili bilgi vermekte ve yol göstermektedir. Yönergelerin açık ve anlaşılır olmalı, standart olmalı, gerekli tüm açıklamaları içermeli, kısa ve öz olmalıdır (Grotjahn ve Kleppin, 2015; akt. Özbal, 2019, s. 31). Etkinliklerle ilgili yönergelerde sade bir dil kullanılmış olsa da yeterince anlaşılır ve açık olmadığı görülmektedir (Şekil 17). Aynı zamanda yönergelerde binişiklik olduğu tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerde kafa karışıklığına yol açabilir (Şekil 18).

B. HANGİ FİLME GİDELİM?

1. Dinleyelim. **Devlerin Aşkı**

1. Dinleyelim.

1. Öğrencilere metninle ilgili bir açıklama yapmadan metni bilgisayardan bir veya iki defa dinletiniz.
2. Metnin daha iyi anlaşılması için bir kez de metni siz okuyunuz.

Türkan Şoray ve Kadir İnanır, Türk sinemasının iki büyük sanatçısıdır. İkisi de hayatları boyunca onlarca filmde oynar. Bazı filmlerde yolları kesişir ve aynı filmde rol alırlar. Birlikte başarılı filmler yaparlar. "Devlerin Aşkı, Dila Hanım, Deprem, Cevriyem, Unutulan Kadın, Selvi Boylum Al Yazmalım" bu filmlerden bazılarıdır. Filmlerin birçoğunda konu aşıktır. Devlerin Aşkı, onların önemli filmlerinden biridir. Filmi, usta yönetmen Osman Seden yö-

Şekil 17. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, 3. Ünite, B Bölümü, 1. Etkinlik

Verilen yönerge “Dinleyelim” şeklindedir. Yönerge sade ve anlaşılır görünmektedir. Fakat dinlemenin amacını öğrenciye anlatacak açıklıkta değildir. Öğrenciler bu yönergeyle neden dinlediklerini ve bu dinlemeyle ne yapacaklarını anlamayabilirler. Dinlemede öğrencilerin etkin ve aktif olabilmeleri için dinlemenin amacını bilmeleri önemlidir ve ihmal edilen bir konudur (Çarkıt, 2018, s. 2791). Öğretmen kitabında da öğrenciyi hazırlamak amacıyla herhangi bir soru, dinlemeyle ilgili açıklama veya ön bilgileri harekete geçirecek çalışma tavsiyesi verilmemiştir.

C. TRAFİK CANAVARI

1. Dinleyelim, yerleştirelim, cevaplayalım.
Üsküdar'da Zincirleme Trafik Kazası

çarpılmak uyumak
yaralanmak sıkışmak
çıkarmak götürmek
aksamak

Üsküdar'daki trafik kazasında bir kişi yaralandı. D-100 karayolunda 82 FM 2713 plakalı tır sürücüsü araçta uyudu ve yol kenarındaki bariyerlere çarptı. Arkadaki üç araç da tıra çarptı. Tır sürücüsü araçta sıkıştı. Sağlık ve itfaiye ekipleri olay yerine geldi ve yaklaşık bir buçuk saat çalıştılar. Yaralıyı araçtan çıkarmak çok zor oldu. Aracın kapılarını ve bariyerleri kestiler ve sürücüyü araçtan çıkardılar. Yakında Üsküdar Hastanesi vardı. Yaralı sürücüyü ambulansla Üsküdar Hastanesine götürdüler. Trafik bir süre, kaza sebebiyle aksadı. Aracı, olay yerinden kaldırdılar ve trafik normale döndü.

1. Kaza niçin olmuş?

Çünkü şoför araçta uyumuş.

2. Ekipler niçin bir buçuk saat çalışmış?

Şoför araçta sıkışmış.

3. Karayolunda trafik niçin bir süre aksamış?

Kaza yüzünden aksamış.

4. Yaralıyı niçin Üsküdar Hastanesine götürmüşler?

En yakın hastane olduğu için.

2. Öğrencilerinize genellikle trafik kazalarının hangi sebeplerle meydana geldiğini ve yaşadıkları veya tanık oldukları bir kaza varsa onu da anlatmalarını isteyiniz.

Dinleme Metni

Üsküdar'daki trafik kazasında bir kişi yaralandı. D-100 karayolunda 82 FM 2713 plakalı tır sürücüsü araçta uyudu ve yol kenarındaki bariyerlere çarptı. Arkadaki üç araç da tıra çarptı. Tır sürücüsü araçta sıkıştı. Sağlık ve itfaiye ekipleri olay yerine geldi ve yaklaşık 1,5 saat çalıştılar. Yaralıyı araçtan çıkarmak zor oldu. Aracın kapılarını ve bariyerleri kestiler ve sürücüyü araçtan çıkardılar. Yakında Üsküdar Hastanesi vardı. Yaralı sürücüyü ambulansla Üsküdar Hastanesine götürdüler. Trafik bir süre Kaza sebebiyle aksadı. Aracı, olay yerinden kaldırıldı ve trafik normale döndü.

2. Konuşalım.

1. Öğrencilerinize dinledikleri metinle ilgili ne düşündüklerini sorarak konuya giriş

Şekil 18. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Ünite 2, C Bölümü, 1. Etkinlik

Şekil 18'de gösterilen etkinlik örneğinde yönergelerde binişiklik olduğu göze çarpmaktadır. "Dinleyelim, yerleştirelim" birinci etkinliğe uygun yönergeyken "Cevaplayalım" ikinci etkinliğin yönergесidir. Ancak etkinliğin üzerine yazılmamıştır. Bu durum, öğrencilerin hangi yönergenin hangi etkinliğe ait olduğuyula ilgili sorun yaşamalarına sebep olabilir. Kitabın seviyesi de dikkate alındığında yönergelerin doğru yerde olması ve daha açıklayıcı olması önem taşımaktadır. Bu etkinliğin yönergesiyle ilgili öğrencilerde kaygı oluşturabilecek diğer bir husus ise ikinci etkinliği tamamlarken ya da tamamlamadan önce dinlemeyi tekrar yapıp yapmayacaklarıdır. Dinleme tekrar yapılacaksa dinlemenin tekrar yapılacağının etkinliğin üzerinde belirtilmesi gerekmektedir. Böyle bir uygulama, öğrencideki kaygı düzeyini azaltacaktır. Çünkü öğrenci, sorulara baktığında cevapları hatırlayamaması başarısızlık hissine de yol açabilir.

B. BÜYÜLÜ CAM / TELEVİZYON

1. Dinleyelim, sıralayalım.

- Öğrencilerinize "Kim, Niçin Televizyon Seyrediyor?" adlı metni biri cihazdan olmak üzere iki veya üç kez dinletiniz.
- Öğrencilerinizin, metinle ilgili etkinlikleri yapmalarını sağlayınız.

2. Eşleştirelim.

- Eşleştirmeden sonra bu cümleleri iki türlü yazmalarını isteyiniz.
- Ömer dinlenmek için televizyon seyrediyor.
- Ömer televizyon seyrediyor çünkü dinlenmek istiyor.

3. İşaretleyelim.

- İşaretleme bittikten sonra öğrencilere ev hayatında televizyonun ne kadar vakitlerini aldığını sorunuz.

1. Dinleyelim, sıralayalım. Niçin?

2. Eşleştirelim.

Ömer → eğlenmek için
Emine → yorgunluğunu atmak için
Kemal → haberleri takip etmek için
Canan → dinlenmek için

3. İşaretleyelim.

	Ömer	Emine	Canan	Kemal
1. Futbol maçlarını televizyondan seyretmeyi seviyor.	✓			
2. Televizyona çok az zaman ayırıyor.	●		●	
3. Bankacı olarak çalışıyor.				●
4. Daha çok magazin, sağlık, eğlence programları ve dizi izliyor.		●		
5. Günün yorgunluğunu atmak için televizyon izliyor.				●
6. İş dışındaki zamanını dinlenerek, spor yaparak geçiriyor.			●	
7. Televizyonda özellikle ekonomi haberlerini takip ediyor.			●	
8. Çok fazla televizyon izlemiyor.	●		●	
9. Bütün gün ev işleriyle uğraşıyor.		●		
10. Daha çok dinlenmek için televizyon izliyor.				●
11. Televizyonu bir arkadaş gibi görüyor.		●		
12. Sabahdan akşama kadar sayılarla, hesaplarla uğraşıyor.				●

Şekil 19. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, Ünite 7, B Bölümü, 1. Etkinlik

Yönergelerle ilgili bahsedilen sorunlar A2 ders kitabında 7. Ünite B bölümünde verilen dinleme metni etkinliğinde de görülmektedir (Şekil 19). Şekil 19'daki etkinlikte, verilen dinleme metnine bağlı üç etkinlik verilmiştir. Fakat "Dinleyelim" yönergesi sadece ilk etkinlik için kullanılmıştır. Öğretmen kitabında ilk etkinlikten sonra tekrar dinleme yapılıp yapılmayacağıyla ilgili bir tavsiyede bulunulmamıştır. Örnek gösterilen diğer etkinliklerde yaşanabilecek muhtemel sorunların burada da görülebileceği anlaşılmaktadır.

4. Dinleyelim, işaretleyelim, eşleştirelim.

- Öğrencilere metni seçici dinleme yöntemiyle dinletin.
- Öğrencilerden metni ikinci kez dinlerken hangi haber cümlesinin hangi haber türüyle ilgili olduğunu eşleştirmelerini isteyiniz.

4. Dinleyelim, işaretleyelim, eşleştirelim.

Akşam Haberleri

	D	Y
1. Yoğun kar yağışı kazaya sebep oldu.		
2. Kaza, İstanbul-Sivas karayolunda oldu.		
3. Kazada iki kişi ağır yaralandı.		
4. Yağmur yağışı hafta sonu da devam edecek.		
5. Beşiktaş son iki hafta puan alamadı.		
6. Fetih 1453 adlı filme halk büyük rağbet gösterdi.		

5. Cümleleri inceleyelim, farklarını söyleyelim.

- Çocuk, yaramazlık yapıyor.
 - Çocuğum küçükken çok yaramazlık yapıyordum.
- Hamile kadın su içiyor.
 - Hamileyken günde 3 litre su içiyordum.
- Nişanlı çift, telefonda konuşuyor.
 - Nişanlıyken sabaha kadar telefonda konuşuyorduk.
- Ali internette resim yapıyor.
 - Acaba internet yokken insanlar neler yapıyor?

6. Tamamlayalım.

- Üniversiteden arkadaşlarla eskiden sık sık buluşuyorduk....
- Ülkemdekiler her sabah en az 1 saat koşuyordum....
- Acaba bilgisayar yokken insanlar nasıl iletişim kuruyordu....
- Biz küçükken anneannem bizlere masallar anlatıyordu....
- Çocukken süt iç miyordum... ama şimdi yatmadan önce mutlaka bir bardak içiyorum.
- Eskiden haftada bir kuaföre gitmiyordum... şimdi çok yoğunum.

10 Ünite 1 • Haber Var mı?

Şekil 20. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı, Ünite 1, B Bölümü, 4. Etkinlik

B1 seviye ders kitabının 1. Ünitesindeki B bölümünde farklı bir yönerge sorunuyla karşılaşmıştır (Şekil 20). Verilen yönergeye ait etkinlik kitapta yer almamaktadır. “Akşam Haberleri” adlı dinleme metninin içeriğine bakıldığında klasik bir akşam haberi içeriği olduğu ve çeşitli türden haberler verildiği görülmektedir. Yönerge “Dinleyelim, işaretleyelim, eşleştirelim.” Şeklinde verilmiştir. İşaretleme etkinliği kitapta yer alırken eşleştirme etkinliği bulunmamaktadır. Etkinliğin ise haber türlerinin verilip sırayla dinlenen haberlerin hangi haber türüyle eşleştiğinin bulunması şeklinde olması gerekmektedir. Bu durum da öğrencilerde kafa karışıklığına sebep olabilir.

Genel olarak setin kitaplarının neredeyse tamamında karşılaşılan yönerge problemi, dinleme metnine bağlı birden fazla etkinlik verilmesine rağmen diğer etkinliklerin öncesinde ya da sonrasında dinleme yapıp yapılmayacağıyla ilgili yeterli açıklamanın olmamasıdır. Etkinliklere bakıldığında dinlemeye ihtiyaç duyulduğu tespit

edilmiştir. Fakat etkinlik yönergesiyle birlikte “Dinleyelim.” yönergesine yer verilmemiştir.

Dinleme Becerisi Kazanımlarının Yedi İklim Türkçe Setindeki Dağılımları

Yedi İklim Türkçe setinin beş kitabının dinleme becerisi kazanımları Türkiye Maarif Vakfı Yabancılar Türkçe Öğretim programındaki kazanım listelerine göre incelenmiştir. Türkiye Maarif Vakfı Yabancılar Türkçe Öğretim programındaki kazanım listeleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnindeki öneriler temel alınarak hazırlanmıştır. Kazanımlar incelendiğinde dil seviyelerine göre sarmal olarak ilerlediği bir sonraki seviyeye önceki dil seviyelerini kapsayarak geçildiği tespit edilmiştir. Kazanımların kitaplardaki dağılımları tablolarda gösterilmiştir. Hangi kazanıma ağırlık verildiği hangi kazanımlarla ilgili etkinlik bulunmadığı gösterilmiştir. Dinleme becerisi kazanım listelerinin tamamı ekler bölümünde sunulmuştur. Türkiye Maarif Vakfı Yabancılar Türkçe Öğretim Programındaki dinleme becerisi kazanım listelerinde A1 seviyede 42, A2 seviyede 55, B1 seviyede 60, B2 seviyede 45, C1 seviyede 45 kazanım bulunmaktadır.

Yedi İklim Türkçe A1 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Yedi İklim Türkçe A1 ders kitabında 28 farklı kazanıma yer verilmiştir. Etkinliklerde 23 ve 35 numaralı kazanımlara ağırlık verilmiştir (Tablo 1). Bu kazanımlardan 23 numaralı kazanım “*Sesli iletilerden (anons, duyuru, reklam vb.) ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.*” (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 37). 35 numaralı kazanım ise “*Türkçenin Telaffuz özelliklerini fark eder.*” (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 37).” şeklindedir. Başlangıç seviye ders kitabı olduğu göz önünde bulundurulduğunda Türkçe sesleri ve kelimeleri tanıtmanın ve Türkçenin telaffuz özelliklerinin tanıtılmasının ön plana çıktığı göze çarpmaktadır. Bu iki kazanımdan sonra ağırlıkla yer verilen kazanımlarda soru ifadelerinin tanınması, sayısal ifadelerin tanınması ve kişisel tanıtım içeren kalıplarla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Kazanım Numarası	Frekans	Yüzde
1	1	0,9
2	3	2,8
3	1	0,9
4	2	1,9
5	1	0,9
6	1	0,9
7	-	
8	1	0,9
9	-	
10	1	0,9
11	-	
12	4	3,8
13	5	4,7
14	5	4,7
15	-	
16	-	
17	1	0,9
18	5	4,7
19	1	0,9
20	2	1,9
21	-	
22	-	
23	22	20,9
24	2	1,9
25	2	1,9
26	4	3,8
27	1	0,9
28	-	
29	1	0,9
30	1	0,9
31	-	
32	-	
33	1	0,9
34	-	
35	28	26,6
36	-	
37	1	0,9
38	4	3,8
39	1	0,9
40	1	0,9
41	-	
42	-	

A1 ders kitabında iki kazanıma yaklaşık olarak yüzde 21 ve 27 oranlarında yer verilirken bazı kazanımlarla ilgili hiç etkinlik bulunmamaktadır. Temel dil seviyesinde

tanışma, selamlaşma ve kendini tanıtmaya gibi başlangıç seviyesinde olması gereken kazanımlara yer verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe A2 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Yedi İklim Türkçe A2 ders kitabında toplamda 36 farklı kazanıma yer verilmiştir. 20 numaralı kazanım hakkında en çok etkinlik bulunan kazanım olmuştur. 20 numaralı kazanım “*Sesli iletilerden (anons, duyuru, reklam vb.) ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.*” (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 38) şeklindedir. A1 ders kitabında da en çok yer verilen kazanımlardan birisi olan bu kazanım dil yapılarına aşina olarak anlamayı kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. A1 ve A2 seviye kitapların temel dil seviyesi olduğu düşünüldüğünde bu kazanımın en çok yer verilen kazanımlardan birisi olması öğrenciyi dil yapılarına alıştırmak için yerinde bir uygulama olduğu söylenebilir. Tablo 2’de diğer kazanımların kitap içindeki dağılım yüzdelerine ve frekanslarına yer verilmiştir.

Tablo 2. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Kazanım Numarası	Frekans	Yüzde
1	-	
2	1	0,9
3	1	0,9
4	-	
5	5	4,6
6	3	2,8
7	6	5,6
8	1	0,9
9	4	3,7
10	6	5,6
11	6	5,6
12	1	0,9
13	-	
14	-	
15	-	
16	4	3,7
17	5	4,6
18	2	1,8
19	-	
20	22	20,5
21	2	1,8
22	1	0,9
23	1	0,9
24	1	0,9
25	-	
26	-	
27	2	1,8
28	2	1,8
29	-	
30	-	
31	-	
32	3	2,8
33	2	1,8
34	4	3,7
35	-	
36	3	2,8
37	-	
38	1	0,9
39	2	1,8
40	1	0,9
41	1	0,9
42	1	0,9
43	1	0,9
44	3	2,8
45	-	
46	2	1,8
47	-	
48	1	0,9
49	4	3,7
50	2	1,8
51	-	
52	-	
53	1	0,9
54	-	
55	-	

A2 ders kitabında yaklaşık olarak %21 oranında sesli iletileri anlamayla ilgili kazanıma yer verilirken bu kazanımdan başka günlük hayatta ve yaşam alanlarında kişilerin karşılaşılabileceği durumlara ilişkin kazanımlara da yer verilmiştir. A1 kitabına

oranla kazanımlar daha dengeli dağılmıştır denilebilir. Kazanımlarda dağılımın geniş bir yelpazede olması dinleme becerisinde dilin çeşitli kullanma alanlarına yer verildiği anlaşılmaktadır.

Yedi İklim Türkçe B1 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabında 33 farklı kazanıma yer verilmiştir. Herhangi bir kazanımın kullanımında yığılma olmamıştır. En çok yer verilen kazanım ise 22 numaralı kazanım “*Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana düşünce ve yardımcı düşünceleri belirler.*”(Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 40) şeklindedir. Kazanıma bakıldığında artan dil seviyesiyle öğrencilerin dinleme-anlama becerisinin gelişmesi ve anlamının da derinleşmesi beklenmektedir. Diğer kazanımların dağılımı ise Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Kazanım Numarası	Frekans	Yüzde
1	-	
2	1	1,5
3	2	3,1
4	3	4,6
5	1	1,5
6	1	1,5
7	1	1,5
8	-	
9	-	
10	-	
11	3	4,6
12	1	1,5
13	-	
14	-	
15	1	1,5
16	-	
17	1	1,5
18	1	1,5
19	5	7,8
20	3	4,6
21	4	6,2
22	7	10,9
23	2	3,1
24	3	4,6
25	1	1,5
26	1	1,5
27	4	6,2
28	-	
29	-	
30	-	
31	1	1,5
32	-	
33	2	3,1
34	-	
35	2	3,1
36	2	3,1

37	2	3,1
38	-	
39	1	1,5
40	1	1,5
41	-	
42	-	
43	-	
44	2	3,1
45	1	1,5
46	2	3,1
47	-	
48	1	1,5
49	-	
50	-	
51	-	
52	-	
53	2	3,1
54	3	4,6
55	-	
56	-	
57	-	
58	-	
59	-	
60	-	

Kazanımların dağılımını tablodan incelediğimizde 22 numaralı kazanımdan sonra en çok yer verilen diğer üç kazanım 19, 21 ve 27 numaralı kazanımlardır. B1 ders kitabında yer verilen 33 kazanımın dengeli şekilde dağıldığı görülmektedir. Fakat TMV Yabancılar Türkçe Öğretim Programında B1 seviyedeki dinleme becerisi 60 kazanım olarak vermiştir ve Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabında 60 kazanımdan sadece 33 kazanıma değinilmiştir. Verilen kazanımlar dengeli dağılsa da kapsamının geniş olmadığı söylenebilir.

Yedi İklim Türkçe B2 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Yedi İklim Türkçe seti B2 seviye ders kitabında toplam 23 farklı kazanıma yer verilmiştir. 9 numaralı kazanımda yığılma olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4). Etkinliklerin en sık bu kazanımla ilgili olduğu görülmüştür. B2 seviye kazanım listesindeki 9 numaralı kazanım “*Sesli ve/veya görüntülü haberlerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.*” (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 42) şeklindedir. Kazanımlar her seviyede tamamen farklı değildir. Sarmal şekilde bir önceki kazanımları kapsayarak oluşturulmuştur. Bu kitapta en sık bahsedilen kazanımın A2 seviye ders kitabında en sık bahsedilen kazanımla benzer olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Kazanım Numarası	Frekans	Yüzde
1	1	1,2
2	4	5
3	-	
4	-	
5	2	2,5
6	-	
7	-	
8	-	
9	21	26,2
10	6	7,5
11	10	12,5
12	2	2,5
13	1	1,2
14	-	
15	6	7,5
16	-	
17	-	
18	2	2,5
19	-	
20	1	1,2
21	1	1,2
22	3	3,7
23	-	
24	-	
25	2	2,5
26	2	2,5
27	-	
28	-	
29	-	
30	1	1,2
31	-	
32	-	
33	2	2,5
34	-	
35	-	
36	2	2,5
37	2	2,5
38	3	3,7
39	-	
40	3	3,7
41	2	2,5
42	-	
43	1	1,2
44	-	
45	-	

B2 seviye ders kitabında 9 numaralı kazanımdan başka 10, 11 ve 15 numaralı kazanımlar da diğer kazanımlara nazaran ilişkili en çok etkinlik bulunan kazanımlardır. Bu kazanımlar, derin dinlemenin yapılmasını gerektiren ve dilin telaffuz özellikleriyle ilgili kazanımlardır. Kazanımların etkilere dengeli dağılmadığı görülmüştür. B2 seviyedeki 45 dinleme becerisi kazanımlarından sadece 23 kazanıma değinilmiştir. Kazanımların neredeyse yarısına yer verilmemiştir. Birkaç kazanım üzerinde de yığılma olduğu görülmüştür.

Yedi İklim Türkçe C1 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

C1 seviyede 45 dinleme kazanımı bulunmaktadır. Yedi İklim Türkçe seti C1 ders kitabında ise 28 farklı dinleme kazanımına yer verilmiştir. Ne kadar farklı kazanımlara yer verilse de bazı kazanımlarla ilgili daha çok etkinlik bulunmaktadır. Bu ders kitabında C1 seviye kazanımlarından 8 numaralı kazanımda yığılma olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5). 8 numaralı kazanım “*Sesli ve/veya görüntülü haberlerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.*” (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 43) şeklindedir. Bu kazanımın B2 seviyedeki 9 numaralı kazanımla aynı olduğu görülmektedir. B2 seviye 9 ve C1 seviye 8 numaralı kazanımın A2 seviyedeki 20 numaralı kazanımla benzer olduğu görülmektedir. Bu bilgiden hareketle kitaplarda ağırlık verilen kazanımların daha genel olduğu ve daha çok dinleme-anlama becerisini geniş bir çerçevede geliştirmeye yönelik olduğu söylenebilir. Bu olumlu yaklaşımın aksine benzer türde kazanımlar üzerinde durulması öğrencinin hep aynı kazanım yönünde gelişmesine neden olabilir. Öğrenme ortamları ne kadar çeşitliyse öğrencinin beceriyi çok yönlü geliştirme olasılığı o kadar fazladır.

Tablo 5. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Kazanım Numarası	Frekans	Yüzde
1	6	6,5
2	7	7,6
3	1	1
4	1	1
5	1	1
6	-	
7	-	
8	20	21,9
9	4	4,3
10	4	4,3
11	8	8,7
12	1	1
13	1	1
14	1	1
15	3	3,2
16	-	
17	-	
18	2	2,1
19	-	
20	1	1
21	1	1
22	-	
23	1	1
24	1	1
25	10	10,9
26	-	
27	3	3,2
28	1	1
29	1	1
30	1	1
31	-	
32	1	1
33	1	1
34	-	
35	1	1
36	6	6,5
37	2	2,1
38	-	
39	-	
40	-	
41	-	
42	-	
43	-	
44	-	
45	-	

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde 8 numaralı kazanımda yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun yanı sıra 1, 11, 25 ve 36 numaralı kazanımlara da sıkça değinildiği anlaşılmaktadır. Bu kazanımlar, öğrenenleri dinlediğini anlama, dinlediğini yazma ve dinlediklerini yorumlama becerilerinde geliştirmeyi amaçlamaktadır. Kazanımlar “*Dinlediklerini/izlediklerini içerik açısından karşılaştırır.*” (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 43) şeklinde sadece dinlediğini değil izlediğini de varsayarak oluşturulmuştur. Ancak bir dinleme metni olarak video, Yedi İklim Türkçe setinde kullanılmamıştır. Videolar dinleme becerisini geliştirmek için faydalı olacaktır. Bunun yanı sıra dinleme becerisi sadece sesin duyulduğu bir beceri olarak algılanmamalıdır. Konuştuğumuz kişilerin ses tonu, vücut dili ve mimikleri de dinlemenin bir parçasıdır. Bu açıdan da bakıldığında videoların dinleme becerisi etkinliği olarak kullanılması yerinde bir uygulama olacaktır. İletişimde bulundukları ortamı ve konuşulan şeyleri uygun davranış biçimleriyle görür ve dinlediğini anlama becerilerini geliştirirler (Macknight, 1983; akt. Demirezen, 1989, s. 294). Videoların otantik materyal olduğu düşünüldüğünde özellikle filmler öğrencilerin motivasyonunu artırmanın yanında sınıf ortamını da yaratıcı hale getirir (Erarslan ve Asmalı, 2021, s. 601).

Yedi İklim Türkçe C2 Seviye Ders Kitabı Dinleme Becerisi Kazanımlarının Dağılımı

Yabancı dil öğreniminde C2 dil seviyesi ileri düzeyde dil öğreniminin son aşamasıdır. Gelişmiş düzeydeki dil yetisini belirten bu seviyede öğrenenler dört dil becerisini en iyi düzeyde kullanabilir. Türkiye Maarif Vakfının önerdiği Yabancılar Türkçe Öğretim Programında C2 seviyesi dinleme becerisiyle ilgili kazanım listesi verilmemiştir. Bu nedenle kazanımlarla ilgili herhangi bir sayısal veri bulunmamaktadır. Fakat Yedi İklim Türkçe seti C2 ders kitabındaki etkinliklerin ilişkili olduğu kazanımlara bakıldığında bütün dil seviyelerinde yer verilen genel kazanımlar bulunmaktadır. Daha önce diğer dil seviyelerindeki kazanımlarla ilgili veriler sunulurken kazanımların sarmal şekilde ilerlediğinden ve listelerin zaten birbirini kapsayan kazanımlardan oluştuğundan bahsedilmiştir. C2 seviye ders kitabında daha çok edebiyat, sanat ve bilim-teknik konulu metinlere yer verilmiştir. Metinlerde dilin ileri düzeyde kullanımına örnek olacak dil yapılarına da sıklıkla yer verilmiştir. Atasözleri, deyimler, sözcüklerin argo veya yerel kullanımları ya da belli bir konuya ait jargonların kullanımına rastlamak mümkündür. C1 seviye dinleme becerisi kazanım listesinde yer alan “*Argo ifadelerin anlamlarını belirler.*” (Türkiye Maarif Vakfı

(TMV), 2019, s. 43) şeklindeki kazanımla ilgili C2 seviye ders kitabında 2. Ünitenin A bölümünde bir etkinliğe yer verilmiştir (Şekil 21).

3. Yazalım.

Dinlediğiniz şiirde argo olduğunu düşündüğünüz kelimeleri yazınız.
Cıvık, para lazımcı,

4. Konuşalım.
Kadınlar ve Erkekler

Şair, dinlediğiniz şiirinde kadınlara ilgili düşüncelerini anlatıyor. Can Yücel'in kadınlara ilgili fikirlerine katılıyor musunuz? Niçin?

5. Yazalım.
Kadınım, Erkeğim

Siz de ileride hayatınıza birlikte devam etmek istediğiniz kadın ya da erkeğin niteliklerini anlatan bir şiir yazınız ve sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

Şekil 21. Yedi İklim Türkçe C2 Ders kitabı, 2. Ünite, A Bölümü, s.31

B1, B2, C1 kazanım listelerinde yer alan “*Mecazlı ifadeleri belirler.*” (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 40, 42, 43) kazanımını destekleyen etkinlikler kitapta yer almaktadır (Şekil 22).

8. Dinleyelim, cevaplayalım.
Diller Bir İstekler Ayır

1. Hangi işçi ne istiyor?
... *Arap işçi inep, Rum işçi istafli, Acem işçi engur, Türk işçi üzüm istedi.*
2. Anlaşamayınca ne yapıyorlar?
... *Arap işçi inep, Rum işçi istafli, Acem işçi engur, Türk işçi üzüm istedi.*
3. Hâkim onların bu hâlini nasıl karşılıyor?
... *Hâkim onların hâline gülüyor.*
4. Hâkim soruna nasıl bir çözüm buluyor?
... *Hâkim mahkeme görevlisini manava gönderiyos, bir kasa üzüm getirtiliyos.*
5. İşçiler, üzümü görünce ne yapıyorlar?
... *İşçiler üzümü görünce şaşırıyor.*
6. Bu hikâyenin ana fikri nedir?

Aşağıdaki deyimlerin anlamlarını tahmin ediniz.

canla başla çalışmak	kavgaya tutuşmak	canı çekmek
iş çığırından çıkmak	katıla katıla gülmek	gözleri fal taşı gibi açılmak

Aşağıdaki eksik cümleleri uygun deyimle tamamlayınız.

Onu birden karşısında görünce *gözleri fal taşı gibi açıldı.*

Sınavdan iyi bir not alabilmek için *canla başla çalıştı.*

Hamile kadının gece yarısı *canı* *üzüm* *çekti.*

Çocuklar oyuncakları paylaşamayınca *kavgaya tutuştu.*

Şekil 22. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, Ünite 5, B Bölümü, s.96

“Mizahi ifadelerin anlamlarını belirler.” (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 40, 42, 43) kazanımı B1,B2,C1 kazanım listelerinde yer almaktadır. C2 ders kitabında da bu kazanımla ilişkili etkinlikler bulunmaktadır (Şekil 23).

Bir fıkrasını daha burada hatırlayalım.

Hoca bir gün susamıştır. Çeşmeye gider. Bir de ne görsün, çeşmenin kurnasında tahta bir tıkaç var. Tıkacı zorla çıkarır. Çıkmasıyla da su gür diye boşalır. Hoca sırlıslıkla ıslanır. Hemen tıkacı yeri-ne sokar, ardından: “Tevekkeli, ağzını böyle tıkaşlar.” der.

Alınan her tedbirin bir sebebi olduğunu bu fıkradan daha güzel kim anlatabilir. Hani şu, eşekten düştüğü zaman çevresindekilere: “Düşmeseydim, zaten inecektim.” Cevabı, bu cevaptaki espri, her devirde güncelliğini, tazeliğini sürdürür durur.

Nasreddin Hoca’yı bir halk filozofu olarak ölmezliğe ulaştıran, fıkralarında yeri geldikçe düşün-düren, sırasında güldüren hep bu gerçeklerdir. Onun fıkraları, toplum gerçeklerinin sözle çizilmiş karikatürleridir.

Ne diyorduk, evet, Nasreddin Hoca’nın köyü Hortu’da yüzler güleç. Köyün bir ucundaki kerpiç bir evin Nasreddin Hoca’ya ait olduğunu ısrarla söylerler. Belki doğru, belki yanlış. Ne var ki bu ev olmazsa, şu evde Nasreddin Hoca doğmuştur. Bu sokaklarda oynamış, toza bulanmıştır. Sonra da bir gün babasıyla birlikte Sivrihisar’a gitmiş, Sivrihisar medreselerinde okumuştur. Onun bundan sonraki hayat hikâyesini fıkralarından adım adım izleyebilirsiniz. Bir süre Konya’da, daha sonra da Akşehir’dedir. On üçüncü yüzyılın sonlarına doğru Akşehir’de ölür. Akşehir’deki türbesine gömülür. Nasreddin için Hortu bir başlangıçtır. Akşehir son...

Sözden öze gelelim ve sohbetimize bir düğüm vuralım. Bir gün yolunuz Ankara’dan Eskişehir’e düşerse, Sivrihisar’a varmadan yolun sağında, basık damlı kerpiç evleriyle küçük bir Anadolu köyü göreceksiniz. Hortu köyü. Bu köyden bir insan yetişmiş ve yüzyıllardır tüm dünyaya insanı, insanlığın iç ve dış yapısını anlatmıştır. Küçük bir Anadolu köyü ama ne büyük ne haşmetli köy böyle.

Kolay mı Nasreddin Hoca yetiştirebilmek...

Mehmet ÖNDER
(<http://www.kulturelbellek.com/nasrettin-hocanin-koyunde/>)

Kültür Aynamızdan Yansımalar • Ünite 5 129

Şekil 23. Yedi İklim Türkçe C2 Öğretmen Kitabı, Ünite 5, s. 129

5. Ünite C bölümü 5. Etkinlikteki dinleme metninde dinlemenin bir bölümünde Şekil 21’de gösterilen Nasreddin Hoca’nın bir fıkrasına yer verilmiştir.

C2 ders kitabında genel dinleme kazanımlarıyla ilgili etkinlikler ağırlıktadır. Dinlediğini anlamaya, yorumlamaya ve özetlemeye yönelik çalışmalar yer almaktadır. B1,B2 ve C1 seviye kazanım listelerinde yer alan “*Dinlediklerini/izlediklerini özetler.*” (Türkiye Maarif Vakfı (TMV), 2019, s. 40, 42, 43) kazanımına örnek olacak etkinliklerden birisi şekil 24’te gösterilmiştir.

C. UZAYIN DERİNLİKLERİ VE İNSAN

1. Dinleyelim, konuşalım, cevaplayalım.

Yapay Uydular

- Günümüzde **uzaylıları** gördüğüne inanan kişiler vardır.
- İnsanların gökyüzünde gördüklerinde **UFO** zannettikleri parlak ışıklar aslında yeryüzün **uzaya** fırlatılan **yapay uydu** larıdır.
- Günümüzde **yıldızlararası** yolculuklar yapmak mümkün değildir.
- Gökbilimciler** **gökcisimlerini** aramaya adanmışlardır.
- Dünya'nın **yörüngesinde** yaklaşık 8.000 **yapay uydu** vardır.

1. Metne göre aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Uzayda, dünyaya benzeyen birkaç gezegen olabilir.
☒ B) Uzaydaki canlılar bizi ziyarete gelebilir.
 C) Bazı insanlara göre, uzayda UFO olabilir.
 D) Bazı uydular çıplak gözle görülebilir.

2. Yapay uydularla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Antenleri vardır.
 B) Zaman zaman güneşi yansıtırlar.
 C) Amatör gökbilimcilerin ilgi alanına girerler.
☒ D) En iyi gözlem zamanı, sabah güneş doğduktan sonradır.

Dinlediğimiz metni kendi cümlelerimizle özetleyelim.

Bilim insanlarının Dünyadan başka yaşanabilecek yerler aramaları devletler tarafından desteklenmeli mi? Niçin? Tartışalım.

Şekil 24. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, Ünite 8, C Bölümü, s. 147

Yedi İklim Türkçe Setinde Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve Dinleme Sonrası Etkinlikleri

Dinleme becerisi için kitaplarda yer alan etkinliklerin öğrencilerle uygulanmasında belli aşamaların uygulanması gerekmektedir. Bu uygulama dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrası olarak üç aşamadan oluşmaktadır. Dinleme öncesinde yapılan etkinlikler öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek, dinlenecek metne odaklanmalarını sağlamak ve dinlemeye öğrencileri hazırlamak için uygulanması gereken birinci aşamadır. Dinleme anı etkinlikleri ise dinlenen metnin içeriğiyle ilişkili yapılacak etkinliklerle ilgilidir. Dinleme anı etkinlikleri öğrenciye dinlemek için bir amaç ve sebep yaratmaktadır. Dinleme sonrası etkinlikleri de dinleme metninde elde edilen bilgileri tekrar etmek ve pekiştirmek amacıyla dinleme etkinliğinden sonra yer verilir. Modern yaklaşımda dinleme sonrası etkinliği tercihe bırakılmaktadır (İnce ve Boztilki, 2016, s. 164). Klasik yaklaşımdaki gibi her dinleme etkinliğinden sonra olmak zorunda değildir. Yedi İklim Türkçe setinin altı kitabındaki dinleme becerisi etkinlikleri

incelenmiştir. Dinleme aşamalarından dinleme öncesi aşamasında herhangi bir etkinliğe çoğunlukla yer verilmediği tespit edilmiştir. Setin bazı kitaplarında dinleme sonrası etkinliğine sistematik şekilde yer verilirken bazı kitaplarında ihmal edilmiştir. Kitap setinin tamamında dinleme anı etkinliklerine yer verilmiştir. Bazı kitap ve ünitelerde birden fazla dinleme anı etkinliğine rastlamak mümkündür.

Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve Dinleme Sonrası Etkinlikleri

Yedi İklim Türkçe seti A1 ders kitabında toplam 33 dinleme etkinliği bulunmaktadır. Bu dinleme etkinliklerinde dinleme öncesi etkinliği bulunmamaktadır. 4. Ünite dinleme becerisi etkinliği ile başlamaktadır. Üniteye hazırlık soruları dinleme metnine de hazırlık soruları olarak oluşturulmuştur. Bu nedenle dinleme öncesi etkinliği ders kitabında da bulunan tek dinleme etkinliğidir (Şekil 25). Dinleme öncesinde yapılacak çalışmalarla ilgili öğretmen kitabında tavsiyeler verilmiştir (Şekil 26). Bu çalışmalar da genellikle öğrencilere dinleme metninin konusuyla alakalı sorular sormak şeklindedir. Ders kitabında dinleme öncesiyle ilgili öğrenciyi dinlemeye hazırlayacak, dinleme metnindeki anahtar sözcükleri tanıttak veya metindeki konuyla ilgili bilgilerini harekete geçirecek özel etkinliklere yer verilmemiştir.

A. BİZİM SOKAĞIMIZ

1. Bu bölümde gerçekleştirilecek kazanımlar yukarıdaki gibidir. Gerçekleşmesinde eksiklik gördüğünüz kazanımlara uygun ek dinleme çalışması yaptırınız.
2. Öğrencilerinize "Bizim Sokağımız" başlığı altındaki sayfada yer alan fotoğrafları incelemelerini söyleyiniz. Bu fotoğraflarla ilgili bir metin dinleyeceklerini ve metni dinledikten sonra fotoğrafların altındaki boşlukları dolduracaklarını belirtiniz.

1. Dinleyelim, tamamlayalım.

1. Metni en az bir cihazdan olmak üzere iki veya üç kez dinletiniz.
2. Öğrencilerinize metni dinlettikten sonra bir kez de siz okuyunuz ve öğrencilerinizden boşlukları tamamlamalarını isteyiniz.

Üniteye Hazırlık

- Mahallemizde neler/kimler var?
- Sabahları kalktıktan sonra neler yapıyorsunuz?
- Akşam nerede yemek yiyebilirsiniz?

A. BİZİM SOKAĞIMIZ

1. Dinleyelim, tamamlayalım.
Bizim Sokağımız

Benim adım Mustafa. 62 yaşındayım. Emekli terziyim. Eşim ev hanımı. Oğlum adı Asım. Biz bu sokakta oturuyoruz. Sokaklarımızın adı Agıyın Sokağı. Bizim apartmanımız dört katlı. Her katta üç daire var. Bizim dairemiz ikinci katta. Apartmanımızın adı Yıldız Apartmanı. Biz dört numarada oturuyoruz. Ben bu apartmanın yöneticisiyim. Apartmanımızın karşısında büyük bir park ve parkın içinde yürüyüş yolu var. Eşim ve ben her sabah burada yürüyüş yapıyoruz.

Bu Salih Bey, O, fırından ekmekek alıyor. Meltem Hanım bufeden gazete alıyor. Seren Bey mahallemiz muhtarı. Muhtarlık parkın karşısındadır. Mehmet Bey de bizim apartmanımızda oturuyor. O, öğretmen ve her sabah işine saat 7.30'da gidiyor. Oğlum daireyi üçüncü katta. Benler Deniz ile Derya. Fakülteye gidiyorlar. Metroya binecekler. Onlar üniversite öğrencisi. Bizim apartmanımızın dördüncü katında oturuyorlar. Şeyma Hanım ve eşi Turgut Bey de bizim apartmanımızda oturuyorlar. Onlar doktor ve erkenden işe gidiyorlar. Mahallemizde, Aile Sağlığı Merkezinde çalışıyorlar.

Şekil 25. Yedi İklim Türkçe A1 Öğretmen Kitabı, 4. Ünite, A Bölümü, s. 86

B. EVİM
Bu bölümde gerçekleştirilecek kazanımlar yukarıdadır. Gerçekleşmesinde eksiklik gördüğünüz kazanımlara uygun ek dinleme çalışması yaptırınız.

B. EVİM

1. Dinleyelim, tamamlayalım.
Güzel Evim

Merhaba. Benim adım Estra. **Burası** bizim evimiz. **Evde** bir yatak odası, bir genç odası, bir oturma odası, bir **banyo**, bir mutfak ve salon var. Benim odamda bir elbise dolabı ve yatağım var. Yatak **odasında** bir elbise dolabı, bir yatağım ve bir masa var. Salonunda koltuk takım, televizyon ve sepele var. **Mutfakta**ızda dolap, mutfak dolabı ve ocak var. Balkonda sandalye var. Bahçemiz çok büyük ama havuz **...yok**. Evimizi çok seviyoruz.

2. Eşleştirelim.

yatak odası oturma odası mutfak çocuk odası

1. Dinleyelim, tamamlayalım.

1. İlk olarak öğrencilerinizden yandaki aile fotoğrafını incelemelerini isteyiniz.
2. Öğrencilerinize aileyle ilgili birkaç soru sorarak öğrencilerinizi konuşturmaya çalışınız.
3. Daha sonra yandaki metni biri cihazdan olmak üzere iki veya üç kez dinletiniz.
4. Yukarıdaki oda isimlerini aşağıda yer alan uygun görselin altına yazmalarını isteyiniz.
5. Sınıftan dört öğrenci seçerek doğru cevapları söylemelerini isteyiniz. Cevaplama sırasında ortaya çıkabilecek bilgi, telaffuz vb. hataları anında düzeltiniz.

Şekil 26. Yedi İklim Türkçe A1 Öğretmen Kitabı, 2. Ünite, B Bölümü, s. 43

Öğretmen kitabında tavsiye edilen yönergenin bir benzeri ders kitabında bulunmamaktadır. Öğrenciler sadece dinleme esnası etkinliğini ve dinleme etkinliğinin yönergesini görmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda öğretmen kitabında dinleme öncesi etkinliği yer alırken ders kitabında bulunmamaktadır. A1 seviye ders kitabının tamamında dinleme öncesiyle ilgili uygulama bu şekildedir. Bazı dinleme becerisi etkinliklerinde öğretmen kitabında da herhangi bir dinleme öncesi çalışma tavsiyesi yer almamaktadır (Şekil 27).

2. Dinleyelim, tamamlayalım.
Milletler

ÜLKE	MİLLİYET	DİL
Türkiye	Türk	Türkçe
İngiltere	İngiliz	İngilizce
Ürdün	Arap	Arapça...
Rusya	Rus...	Rusça
Gürcistan	Gürcü	Gürcüce
Japonya	Japon	Japonya
Bulgaristan	Bulgar...	Bulgarca
İtalya	İtalyan	İtalyanca
Arnavutluk	Arnavut	Arnavutça
Fransa	Fransız	Fransızca

2. Dinleyelim, tamamlayalım.

- Öğrencilerinize ülke, milliyet ve dili gösteren tablo ile ilgili seslendirmeyi dinletiniz.
- Tablodaki her bir satırı tekrar ettiriniz.
- Eksik yerleri doldurmalarını sağlayınız.

Tanışma • Ünite 1 17

Tanışma • Ünite 1 19

Şekil 27. Yedi İklim Türkçe A1 Öğretmen Kitabı, 1.Ünite, B Bölümü, s. 19

Dinleme anı etkinlikleri çeşitli kazanımları ölçecek biçimde kitapta geniş bir yelpazede sunulmuştur. 33 dinleme etkinliğinin hepsinde dinleme anı etkinliği bulunmaktadır. Bazı dinleme metinlerine bağlı iki dinleme anı etkinliğine dahi rastlamak mümkündür (Şekil 28).

C. ADRESİM

1. Dinleyelim, dolduralım, cevaplayalım.
Evim Nerede? Nerede Oturuyorsun?

Selim: Nerede oturuyorsun?
Aslı: Ben Çamlıca Mahallesi'nde oturuyorum.

Selim: _____
Aslı: _____ Caddesi'nde
Selim: _____ Şimdi okula gidiyorum.

- Aslı nerede oturuyor?
Aslı, Çamlıca Mahallesi'nde oturuyor.
- Çamlıca Mahallesi nerede?
Çamlıca Mahallesi Çankaya ilçesinde.
- Selim nerede oturuyor?
Çamlıca Mahallesi'nde.
- Selim nereye gidiyor?
Selim okula gidiyor.
- Okul nerede?

(bir şeyin üstünde) oturmak
(bir yerde) oturmak

Şekil 28. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, 2.Ünite, C Bölümü, s.49

Dinleme sonrası etkinliklerine ise dinleme öncesi etkinliklere nazaran daha çok yer verilmiştir. Her ünite en az bir etkinliğin sonrasında dinleme sonrası etkinliği bulunmaktadır. 33 dinleme etkinliğinin 17'sinde dinleme sonrası etkinliği bulunmaktadır. Dinleme sonrası etkinlikleri, dinleme anında öğrenilenleri tekrar etmek amacıyla dinleme metninin içeriğiyle alakalı planlı bir şekilde yer verilmiş etkinliklerdir (Şekil 29).

C. ADRESİM

1. Dinleyelim, dolduralım, cevaplayalım.
Evim Nerede? Nerede Oturuyorsun?

Selim: Nerede oturuyorsun?
Aslı: Ben Çamlıca Mahallesi'nde oturuyorum.
Selim:?
Aslı: Caddesi'nde
Selim: Şimdi okula gidiyorum.

1. Aslı nerede oturuyor?
Aslı, Çamlıca Mahallesi'nde oturuyor.
2. Çamlıca Mahallesi nerede?
Çamlıca Mahallesi Çankaya ilçesinde.
3. Selim nerede oturuyor?
Çamlıca Mahallesi'nde.
4. Selim nereye gidiyor?
Selim okula gidiyor.
5. Okul nerede?
Okul Ulus'ta.

2. Okuyalım, yazalım.

Benim adresim:
Senin adresin: Çamlıca Mahallesi, Atatürk Caddesi, Gözde Sitesi, Nu: 13/27, Balgat / Ankara

Atatürk / Ünite 2 / 49

Şekil 29. Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitabı, 2. Ünite, C Bölüm, s. 49

Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve Dinleme Sonrası Etkinlikleri

Yedi İklim Türkçe A2 seviye ders kitabında 36 dinleme etkinliği bulunmaktadır. A1 ders kitabında olduğu gibi bu kitapta da dinleme öncesi etkinlikler ders kitabında yer almamakla birlikte öğretmen kitabında dinleme öncesi etkinliklerle alakalı tavsiye yönergeler bulunmaktadır (Şekil 30).

10. Dinleyelim, işaretleyelim.

1. Ses kaydını dinletmeden önce öğrencilerle birlikte sorulara bakınız.
2. Etkinlikteki cümleleri okumaları için öğrencilere zaman veriniz. Bilmedikleri sözcüklerin açıklamalarını yapınız.
3. Ses kaydını dinletiniz ve öğrencilerden etkinlikte yer alan soruları cevaplamalarını isteyiniz. Kaydı ikinci kez dinletirken metinde dikkat çekmek istediğiniz cümleleri tahtaya yazınız.
4. Öğrencilerinize, kendileri hakkında verdikleri bilgilere göre yanındaki arkadaşını tanıtmalarını söyleyiniz. Öğrencilerinize, cümlelerini duyulan geçmiş zaman eki kullanarak oluşturmalarını isteyiniz.

10. Dinleyelim, işaretleyelim.
Salih Korkmaz

1. Liseye kadar Trabzon'da yaşadı.
2. 2006'da iş hayatına başladı.
3. Oğlu kızından daha büyüktür.
4. Hafta içi ailesiyle birlikte sinemaya gidiyor.
5. Gelecekte işinde başarılı olmak istiyor.

	D	Y
1.	•	
2.	•	
3.		•
4.	•	•
5.	•	

Şekil 30. Yedi İklim Türkçe A2 Öğretmen Kitabı, 1. Ünite, A Bölümü, s. 17

Dinleme esnasında yapılması gereken etkinliklere dinlemelerin tamamında yer verilmiştir. Metinler içerik olarak ünitenin genel konusuyla ilgili ya da üniteye öğretilen dil bilgisi yapılarını destekler nitelikte seçilmiştir (Şekil 30).

Üniteye Hazırlık

- Sağlıklı bir yaşam için neler yapıyorsunuz?
- Çevre kirliliğinin canlılara etkileri nelerdir?
- Trafik kuralları niçin önemlidir?

A. HER ŞEYİN BAŞI SAĞLIK

1. Dinleyelim, yazalım.
Bahar Hastalıklarına Dikkat

	Belirtiler	Tedavi Önerileri
1. Bahar Yorgunluğu	halsizlik, yorgunluk, uyku isteği, kas ağrıları.	bol su içmek, evde oturmak, dışarıda sık sık yürümek.
2. Bahar Nezlesi	baş ağrısı ve burun akıntısı	sorunsak iyileşme sürecini hızlandırıyor.
3. Astım	çok sık öksürük, zor nefes alma .	odayı düzenli ve iyi havalandırmak, eşyaların sık tozunu almak .

Unit 2 • Sağlıklı Yaşam

Şekil 31. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, 2. Ünite, A Bölümü, s. 30

Yedi İklim Türkçe A2 ders kitabında Şekil 31’de örnek olarak verilen dinleme metninin konusu “*Sağlıklı Yaşam*” adlı 2.Ünitenin konusuyla ilişkilidir.

Dinleme sonrası etkinliklerine 3. Ünite dışında bütün ünitelerde bir dinleme etkinliği sonrasında dahi olsa yer verilmiştir. Genelde dinleme metninde geçen kelime veya dil yapılarıyla ilgili bir alıştırma ya da dinleme metninin konusu üzerinden yapılacak bir konuşma etkinliği şeklinde dinleme sonrası etkinlikleri tercih edilmiştir (Şekil 32). Klasik yaklaşımda dinleme sonrası etkinlikleri zorunlu olmasına karşın modern yaklaşımda dinleme metninin içeriğine göre dinleme sonrası çalışma yapılmaya uygun değilse yer verilmeyebilir.

Şekil 32. Yedi İklim Türkçe A2 Ders Kitabı, 2.Ünite, B Bölümü, s. 39

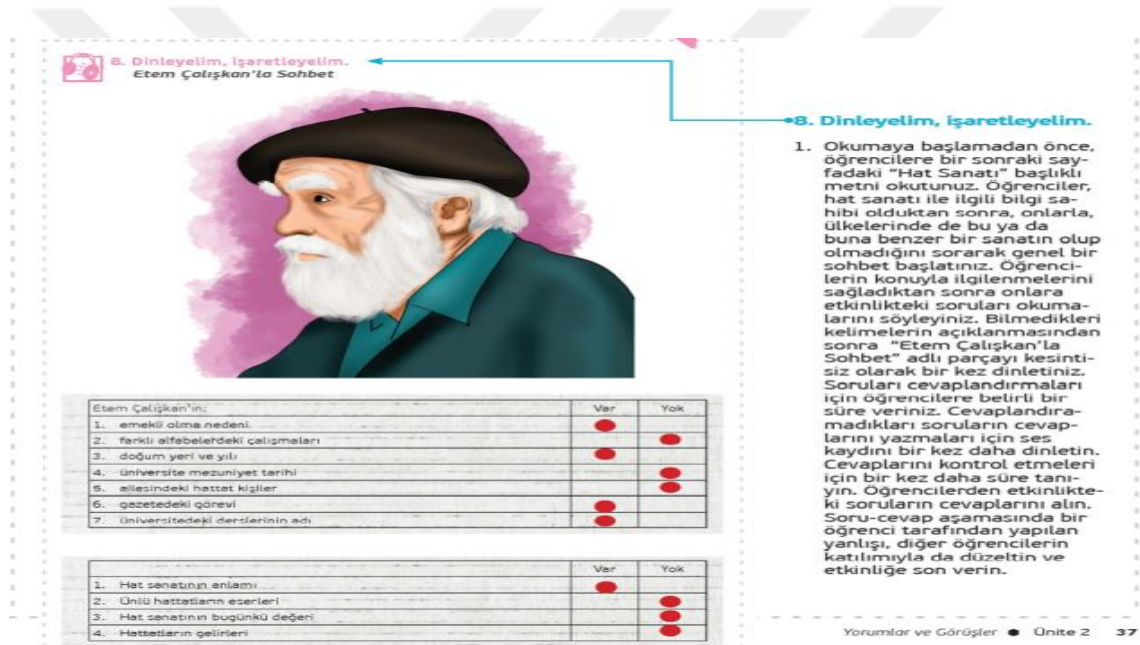
2. Üniteye yer alan atıklarla ilgili dinleme metninden sonra “Çevrenizi korumak için neler yapıyorsunuz?” sorusuyla bir konuşma etkinliğine yer verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve Dinleme Sonrası Etkinlikleri

Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabında 33 etkinliği bulunmaktadır. Dinleme etkinliklerinde 2. Üniteye bir dinleme hariç diğerlerinde dinleme öncesi etkinliğine yer verilmemiştir. Bunun dışında dinleme öncesi çalışmalar diğer iki kitapta olduğu gibi öğretmen kitabında dinleme öncesinde öğretmenin yapması gerekenler ya da sorması gereken sorular olarak hazırlanmıştır. 2. Üniteye dinleme öncesi etkinliği olarak planlanan okuma parçası ders kitabında dinleme metninden sonra verilmiştir (Şekil 33). Fakat öğretmen kitabında öğretmene verilen yönergede bu metnin dinleme yaptırmadan önce öğrencilere okutulması istenmektedir (Şekil 34). Dinleme öncesi olarak tasarlanan bu okuma metninin ders kitabında da dinleme etkinliğinden önce yer alması beklenmektedir. Böylece öğrenciler dinleme etkinliğini yapmadan önce bu metni okumaları gerektiğini anlayacaklardır.

Şekil 33. Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı, 2. Ünite, A Bölümü, Etkinlik 8 ve 9, s. 31, 32

Şekil 34. Yedi İklim Türkçe B1 Öğretmen Kitabı, 2. Ünite, A Bölümü, s. 37

Öğrencilerin dinleme etkinliğine geçmeden önce hat sanatıyla ilgili bilgi sahibi olmaları için bu konuda okuma yapmaları amaçlanmaktadır. Fakat okuma parçası dinleme etkinliğinden sonra verilmiştir. Burada öğretmenin yönlendirmesi beklenmektedir. Kitaptaki dinleme öncesi etkinliklerin ve dinleme öncesi soruların sadece öğretmen kitabında yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda kitabın öğretmen merkezli hazırlanmış bir kitap olduğu söylenebilir.

Dinleme anı etkinlikleri çeşitli etkinliklerden oluşmaktadır. Bu aşamada dinleme metnini etkili şekilde kullanabilecek etkinliklere yer verilmiştir. Zaman zaman bir

dinleme metnine bağlı iki etkinlik verilmiştir. Daha çok Doğru-Yanlış alıştırmalarından yararlanılmıştır.

Dinleme sonrası etkinlikleri dinleme metninin içeriğine uygun olacak şekilde sıklıkla olmamakla birlikte ilk dört üniteye yer verilmiştir. Fakat 5., 6., 7. ve 8. Ünitelerde dinleme öncesi etkinliklerine yer verilmediği gibi dinleme sonrası etkinlikleri de yer almamaktadır. Sadece birkaç dinleme etkinliğine öğretmen kitabında dinleme sonrası etkinlik önerisi bulunmaktadır (Şekil 35).

3. Dinleyelim, işaretleyelim.
Beethoven

	Var	Yok
1. Beethoven'ın ailesinin maddi durumu	●	
2. Beethoven'ın müziğe merakının sebebi	●	
3. Ünlü müzisyen Mozart'ın Beethoven'la ilgili düşüncesi	●	
4. Annesinin ölüm sebebi		●
5. Dünyaca bilinen bestelerini yaptığı dönem	●	
6. İşitme probleminin sebebi		●

Engelleri Kaldırılım • Ünite 5 93

3. Dinleyelim, işaretleyelim.

- Öğrencilerinize Beethoven'ı tanıyıp tanımadıklarını sorunuz. Daha sonra tanıyanlara Beethoven'ın hayatını bilip bilmediklerini sorunuz.
- Öğrencilerinize şimdi Beethoven'ın çocukluğuna dair bir metin dinleyeceklerini ve dinledikleri metinden hareketle işaretleme etkinliğini yapacaklarını söyleyiniz.
- Öğrencilerinize "Her insanın yetekli olduğu bir konu vardır." cümlesinden ne anladıklarını ve konuyla ilgili ne düşündüklerini sorunuz.

Engelleri Kaldırılım • Ünite 5 113

Şekil 35. Yedi İklim Türkçe B1 Öğretmen Kitabı, 5. Ünite, A Bölümü, s. 113

Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve Dinleme Sonrası Etkinlikleri

B2 ders kitabında 37 dinleme etkinliği bulunmaktadır. Hiçbirinde dinleme öncesi etkinliklere yer verilmemiştir. Bazı etkinliklerde dinleme öncesi yapılması gerekenlerle ilgili öğretmen kitabında tavsiyeler bulunmaktadır (Şekil 36). Fakat bazı dinlemelerde öğretmen kitabında da herhangi bir öneri bulunmamaktadır (Şekil 37). Doğrudan dinleme etkinliğine başlanması önerilmektedir.

8. Dinleyelim, eşleştirelim.

1. Öğrencilerinize metni dinletmeden önce kendi ülkelerindeki düğünlerden bahsetmelerini isteyiniz. Daha sonra parçayı dinletiniz ve etkinlikleri yaptırınız.
2. Öğrencilerinizden dinledikleri metne uygun bir şekilde etkinliği yapmalarını isteyiniz.
3. Cevapları kontrol ediniz, yanlış cevapları düzeltiniz.

Şekil 36. Yedi İklim Türkçe B2 Öğretmen Kitabı, 2. Ünite, A Bölümü, s. 48

3. sevmiştik *Birbirimizi çok sevmiştik ama ayırmak zorunda kaldık.*

4. sevseydin *Eğer onu yeterince sevseydin bu şekilde davranmazdın.*

5. sevecektik *Hani birbimizi ölene kadar sevecektik?*

6. sevmeliydi *Her şeye rağmen birbimizi sevmeliyiz. Yoksa hayatın bir anlamı olmaz.*

9. Dinleyelim, tahmin edelim.
İşe Başvurusu Hikâyesi

1. Yöneticiler; işe alacakları adayın nasıl cevap vermesini beklemekteydiler?
2. İşe başvuranlar bu soruya hangi cevabı vermiş olabilirler? Niçin?
3. Siz olsaydınız hangi cevabı verirdiniz? Niçin?
4. Şirketin yöneticisi siz olsaydınız hangi cevabı veren işe alırdınız? Niçin?

9. Dinleyelim, tahmin edelim.

1. Öğrencilerinize metni dinletirken siz de ünitenin sonundaki dinleme metnini açınız.
2. Dinleme metni içerisinde notları dikkate alarak dinlemeyi aralarda kesip soruları öğrencilerinize yöneltiniz ve tahmin etmelerini isteyiniz.

10. Tahmin edelim.

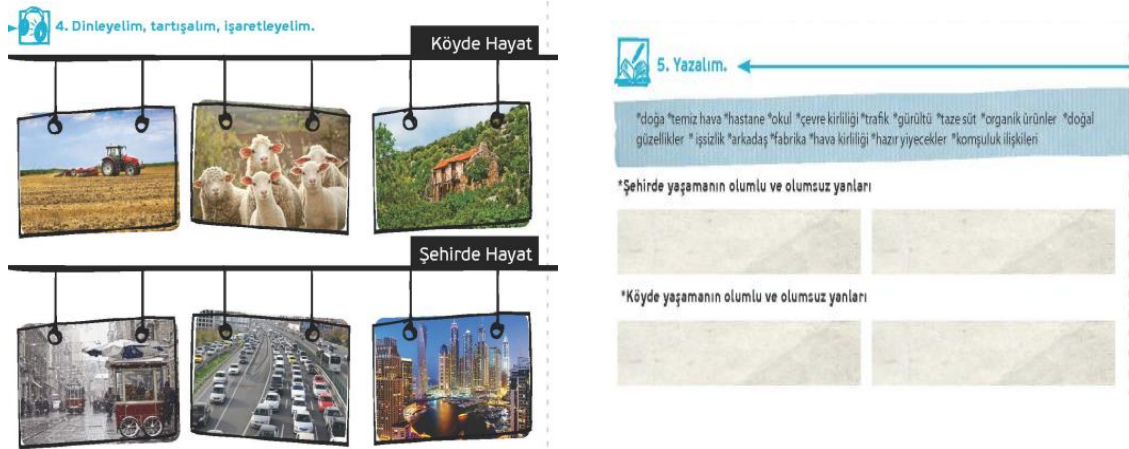
1. Öğrencilerden kelime öhe-

Şekil 37. Yedi İklim Türkçe B2 Öğretmen Kitabı, 1. Ünite, A Bölümü, s. 17

Dinleme etkinliklerinde dinleme öncesiyle ilgili standart bir uygulama yoktur. Yukarıda örnek olarak gösterilen etkinliklerde olduğu gibi öğretmen kitabında da bazı etkinliklerde dinleme öncesi çalışması yer alırken bazılarında yer verilmemiştir.

Dinleme esnası etkinlikleri dinlemeyi ilgi çekici hale getirebilecek tarzda ve çeşitlilikte hazırlanmıştır. Fakat belirli etkinlik türlerine yoğunlaşıldığı da göze çarpmaktadır. Dikte, işaretleme ve doğru-yanlış alıştırması en çok yer verilen etkinlik türleridir. Bunların dışında 11 çeşit etkinlik dinleme anı etkinliği olarak kitapta bulunmaktadır. Fakat kullanım sıklığı bahsi geçen etkinlikler gibi değildir.

Yedi İklim Türkçe B2 seviye ders kitabında tüm ünitelerde dinleme sonrası etkinliklerine yer verilmiştir. Dinleme sonrası etkinlikleri çoğunlukla konuşma ve yazma becerileriyle bağlantılı şekilde hazırlanmıştır. Dinleme metnindeki konuyla ilişkili konuşma ya da yazma etkinliği şeklinde verilmiştir (Şekil 38).

Şekil 38. Yedi İklim Türkçe B2 Ders Kitabı, 5. Ünite, A Bölümü, Etkinlik 4 ve 5, s.104, 105

Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve Dinleme Sonrası Etkinlikleri

Yedi İklim Türkçe setinin C1 ders kitabında 46 dinleme etkinliği bulunmaktadır. Hiçbir dinleme etkinliğine ders kitabında dinleme öncesi etkinliği verilmemiştir. Diğer kitaplarda da tespit edilen bir durum olan dinleme öncesi hazırlıklarının sadece öğretmen kitabında olması bu kitapta da tespit edilmiştir. Bu uygulamaya örnek etkinlik Şekil 39’da gösterilmiştir.

4. Dinleyelim, eşleştirelim.

- Öğrencilerinize yan tarafta bulunan deyim ve atasözlerinden hangilerinin anlamını bildiklerini sorunuz.
- Ardından Barış Manço’nun Kazma isimli şarkısını en az iki defa dinletiniz.
- Öğrencilerinizden şarkıda geçen deyim ve atasözlerini tespit etmelerini ve anlamlarıyla eşleştirmelerini isteyiniz.

4. Dinleyelim, eşleştirelim.
Barış Manço - Kazma

1. Barış Manço’nun Kazma adlı şarkısını dinleyelim ve şarkıda geçen deyim ve atasözlerini anlamları ile eşleştirelim.

a) dili sürçmek	f) Sıkıntısız ve rahat yaşamak.
b) bir baltaya sap olamamak	d) Emek vermek, zahmet çekmek.
c) yan gelip yatmak	e) Bir iş için doğru ve düzgün yürümek, sorun çıkmak.
ç) keyif sürmek	f) Hoş görmek.
d) alın teri dökmek	b) Belli bir iş sahibi olamamak.
e) ters gitmek	c) Yapacak işleri olmasına rağmen yapmamak.
f) kusura bakmamak	a) Konuşma sırasında kelimeleri yanlış söylemek.

Şekil 39. Yedi İklim Türkçe C1 Öğretmen Kitabı, 8. Ünite, A Bölümü, s. 160

Öğrencilerin verilen deyimleri dinleme yapmadan önce incelemeleri ile ilgili bir yönerge verilmemiştir. Fakat bu yönerge öğretmen kitabına konularak öğretmen aracılığıyla bu etkinliğin yapılması amaçlanmıştır.

Dinleme anı etkinlikleri eksiksiz şekilde tüm ünitelerdeki dinlemelerde bulunmaktadır. Bazı dinleme metinlerine bağlı iki alıştırmaya da verildiğine rastlamak mümkündür. Verilen iki alıştırmalı dinlemelerde yönergeler iki etkinlikten önce verilmiştir. Her bir alıştırmadan önce alıştırmaya ait yönerge olmadığı görülmektedir. Bahsi geçen durumla ilgili görsel Şekil 40'ta yer almaktadır. Bu uygulama öğrenenlerde kafa karışıklığına yol açabilir.

B) SPOR ÇEŞİTLERİ

1. Dinleyelim, cevaplayalım, işaretleyelim.
Türkiye Destan Yazdı

- Dinlediğiniz maç, hangi ülkeler arasında oynanıyor?
Çek Cumhuriyeti - Türkiye
- Maç hangi şehirde oynanıyor?
Maç Cenevre şehrinde oynanıyor.
- Maçta hangi ülkenin takımı kaç golle öne geçiyor?
Çek cumhuriyeti 2 golle öne geçiyor.
- Türkiye'nin gollerini atan oyuncuların adlarını sırasıyla yazınız.
Arda Turan, Nihat Kahveci, Nihat Kahveci.
- Türkiye ikinci golünü kaçınıcı dakikada ağlarla buluşturuyor?
87. dakikada.
- Hangi futbolcu kırmızı kartla oyun dışı kalıyor?
Volkan Kırmızı kartla oyun dışı kalıyor.
- Maç kaç kaç bitiyor ve maçı hangi ülke kazanıyor?
Türkiye 3-2 maçı kazanıyor.

	Sunucu	Yorumcu	Anons ve Seyirciler
1. Aferin bee!			
2. Arda Turan ve durum 2-1 futbol severler.			
3. İşte golün gelişimi.			
4. Ortayı kim yaptı? Hamit mi?			
5. Yıllarca unutulmayacak bir maç yaşıyoruz.			
6. Çekler havlu attı bile!			
7. 78. dakika, Türkiye'nin golü, Ardaaa (Turan).			
8. Goodol, yav bitiricez bu işi!			
9. Mükemmel bir an!			

20 Ünite 1 • Spor

Şekil 40. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı, 1. Ünite, B Bölümü, s. 27

“Dinleyelim, cevaplayalım, işaretleyelim.” yönergesi ilk etkinlikten önce verilmiştir. İkinci etkinlikte öğrenci tekrar dinleyerek mi yoksa dinlemeden mi etkinliği yapacağı konusunda kafa karışıklığı yaşayacaktır. İkinci etkinlikten önce de ayrı bir yönerge verilmesi gerekmektedir.

Dinleme sonrası etkinlikleri kitapta sıklıkla yer verilen bir aşamadır. C1 Ders kitabında sadece 2. ve 6. Ünitelerde dinleme sonrası etkinlikleri bulunmamaktadır. Çeşitli dinleme sonrası etkinliklerine yer verilmiştir. 2. Ünite de dinleme sonrası çalışması olarak bir kelime etkinliğine yer verilmiştir (Şekil 41). Özetleme etkinliği dinleme sonrası etkinliği olarak tercih edilen bir diğer etkinlik türüdür. Fakat bu

etkinliğin dinleme anı etkinliklerinden sonra en son etkinlik olması beklenirken 3. ve 5. Ünitelerde özetleme etkinliğinin dinlemede veriliş sırasında farklılık göze çarpmaktadır (Şekil 42).

2. İşaretleyelim.

1. "Çekler, havlu attı bile." cümlesinin anlamı hangisidir?

a) Çek takımı oyuncuları yenilgiyi kabul etti.
b) Çek takımı oyuncuları iyice yoruldu.

2. "Şu anın tadını çıkaralım." cümlesindeki "tadını çıkarmak" deyiminin anlamı hangisidir?

a) Bir şeyin güzelliğinden veya sağladığı imkânlardan yeterince yararlanmak.
b) Bir şeyin güzelliğinin kıymetini bilmek.

2. İşaretleyelim.

1. Öğrencilerden dinledikleri metinde geçen deyimlerin hangi anlama geldiğini bulmalarını isteyiniz.

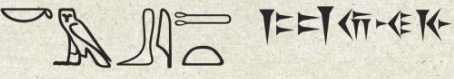
2. Cevapları kontrol edin. Yanlış cevapları düzeltiniz.

Şekil 41. Yedi İklim Türkçe C1 Öğretmen Kitabı, 1. Ünite, B Bölümü, s. 23

A. YAZININ MACERASI

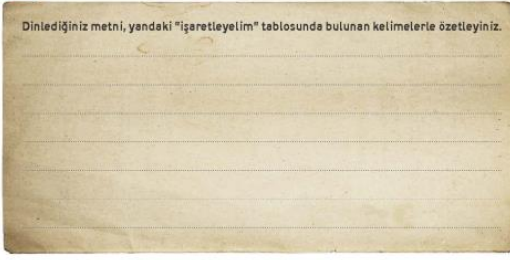
1. Dinleyelim, İşaretleyelim.
Dilimizi Yazıyoruz ve Okuyoruz

	Var	Yok
1. Dilin bir iletişim aracı olması.	●	
2. Yazının görsel işaretlere dayanması.	●	
3. İlk yazılı metin.		●
4. İlk yazıların nelerle yazıldığı.		●
5. İşaretlerin ses ve heceleri temsil etmesi.	●	
6. Sözlü dilin geçici olduğu.	●	
7. Yazı dili için bir ağız esas alınması.	●	
8. Yazıya esas alınan ağızın eğitim dili olduğu.	●	
9. Türkiye Türkçesinin yazı dili olduğu.	●	
10. Türkçenin yazı dilinin İstanbul ağzına dayanması.		●
11. Yazıyı ilk önce Sümerlerin kullanması.	●	
12. Sümerlerin depodaki malları kaydettiği.	●	

2. Yazalım.
Dilimiz

Dinlediğiniz metni, yandaki "İşaretleyelim" tablosunda bulunan kelimelerle özetleyiniz.

3. İşaretleyelim.

	D	Y
1. Yazı seslerin tamamını gösterir.		●
2. Yazı düşünceleri değil dili gösterir.	●	
3. Yazı okuma için dilin sesleri bilimlidir.	●	

Şekil 42. Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı, 5. Ünite, B Bölümü, Etkinlik 1 ve 2, s. 94, 95

Dinleme için ilk olarak verilen var-yok etkinliğindeki kelimelerden yararlanarak özet yapılması istenmiştir. Yönerge "Dinlediğiniz metni yandaki "İşaretleyelim" tablosundaki kelimelerle özetleyin." şeklindedir ve özetleme etkinliğinden sonraki etkinlik de dinleme metniyle ilgilidir ve "İşaretleyelim" yönergesi o etkinlik için de verilmiştir. Böyle bir durumda yönerge yerine etkinlik numarası verilmesi karışıklığı giderecek ve yönergenin daha anlaşılır olmasını sağlayacaktır. Özetleme etkinliği dinleme sonrası etkinliği olarak düşünüldüyse dinlemeyle ilgili en son etkinlik olarak tasarlanması beklenmektedir.

Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı Dinleme Öncesi, Dinleme Esnası ve Dinleme Sonrası Etkinlikleri

Yedi İklim Türkçe seti C2 ders kitabında 27 dinleme etkinliği bulunmaktadır. C2 ders kitabında herhangi bir dinleme öncesi etkinliğine yer verilmemiştir. Kitap setinin diğer kitaplarında olduğu gibi dinleme öncesi etkinlikleriyle ilgili öğretmen kitabında öneriler veya yönergeler bulunmaktadır (Şekil 43).

1. Dinleyelim.

- Öğrencilerinizden Yunus Emre'nin hayatı ve edebî kişiliği hakkında bir araştırma yapmalarını isteyiniz. Metni dinletmeden önce öğrencilerinizin araştırdıkları bilgileri sınıfta paylaşmalarını sağlayarak Yunus Emre'nin hayat felsefesini öğrenmelerini sağlayınız.
- Daha sonra öğrencilerinize metni bilgisayardan dinletiniz. Dinlediklerini daha kolay anlayıp hatırlayabilmeleri için not alarak dinleme yöntemini kullanmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerinizin "Emine Işın-su ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi" isimli metni dinlerken önemli gördükleri ifadeleri, açık ve anlaşılır şekilde defterlerine not almalarını isteyiniz. Öğrencilerinizden bazılarına yazdıklarını okutarak diğer öğrencilerin kendi yazdıkları ile karşılaştırmalarını isteyiniz.

1. Dinleyelim.
Emine Işın-su ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi

A) BİR ROMAN OKUDUM HAYATIM DEĞİŞTİ

1. Dinleyelim.

12 Ünite 1 • Kelimelerle Dünya Kurmak

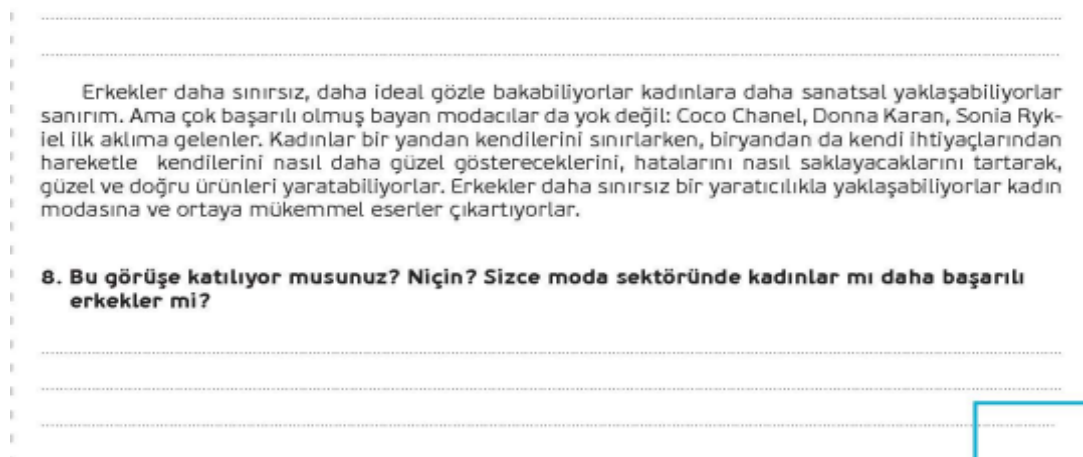
Şekil 43. Yedi İklim Türkçe C2 Öğretmen Kitabı, 1. Ünite, A Bölümü, s. 12

C1 ders kitabında dinleme anı etkinlikleri ihmal edilmemiştir. Çeşitli etkinliklere yer verilmiştir. Hatta bazı ünitelerde bir dinleme metnine bağlı birden fazla dinleme etkinliğine yer verilmiştir. Şekil 44'te bu uygulamaya bir örnek verilmiştir.

Şekil 44. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, 3. Ünite, B Bölümü, s. 58

Dinleme sonrası etkinliklerine bütün ünitelerde yer verilmiştir. Fakat yer verilme sıklığı üniteye, dinlemenin konusuna ya da etkinlik türüne göre değişmektedir. Bazı ünitelerde tüm dinlemelerden sonra dinleme sonrası çalışma verilirken bazı ünitelerde sadece bir dinleme etkinliğinden sonra dinleme sonrası aşamaya yer verilmiştir. Genelde dinleme sonrası etkinliklerinde dinleme metnindeki konuyla ilişkili konuşma ya da yazma etkinlikleri bulunmaktadır (Şekil 45).

Şekil 45. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, 3. Ünite, C Bölümü, s. 63

Şekil 45'te gösterilen dinleme sonrası etkinliğinde dinleme metninden bir bölüm alınarak öğrencilerden bu konudaki görüşlerini yazmaları istenmiştir. Bir başka dinleme sonrası etkinliği örneği Şekil 46'da gösterilmiştir.

3. Dinleyelim, cevaplayalım.
Kötü Bir Rüya mı Yoksa Kâbus mu?

1. Kötü rüya ile kâbus bilimsel açıdan aynı manaya niçin gelmiyor? Açıklayınız.
Kötü rüyalar günlük streslerimizden, kâbuslar ise farklı psikolojik rahatsızlıklardan kaynaklanıyor.
2. Ross Levin'e göre kötü rüyaların günlük yaşamda nasıl işlevsel bir yönü vardır?
Stres ve korkulanlarla savaşan bir işlevsel yönü vardır.
3. Ross Levin rüyaları niçin "duygu termostatları" olarak tanımlıyor?
Stres seviyemizin tehlikeli yükselişi sırasında bizi uyardığı için.
4. Yazara göre kötü rüyalar hangi yararlı amaca hizmet etmektedir?
Stres seviyesini azaltıyor.
5. Kâbuslarla başa çıkmadaysa *tekrar tekrar yazma/ farklı şekillerde hayal etme* yöntemini kullanıyo
6. Kâbuslar ağır stres yüklemesi sonucu meydana çıktıklarından *kışkırtıcı potansiyele sahiptirler*.

7. Aşağıdakilerden hangisi dinlediğiniz metne en uygun başlık olabilir?

☒ A) Kötü bir rüya mı yoksa kâbus mu?
☐ B) Huyenin gündelik yaşama etkisi
☐ C) Kâbusların insanlar üzerindeki olumsuzlukları
☐ D) Strese neden olan faktörler

4. Konuşalım.
Hayırlısı Olsun

"Bilim insanları rüya hatırlama sıklığının yaratıcı kişilik özellikleriyle ilişkili olduğunu düşünüyor." Siz bu görüşe katılıyor musunuz? Niçin?

Şekil 46. Yedi İklim Türkçe C2 Ders Kitabı, 4. Ünite, C Bölümü, s. 79, 80

Şekil 34'te gösterilen dinleme etkinliğinde rüyalarla ilgili bir dinleme metni verilmiştir. Dinleme etkinlerinin ardından "*Hayırlısı Olsun*" adlı bir konuşma etkinliği dinleme sonrası etkinliği olarak verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe setine dinleme eğitimindeki aşamalar açısından bakıldığında dinleme öncesi etkinliklerine ders kitabında neredeyse hiç yer verilmediği ve bu konudaki etkinliklerin çoğunlukla soru sorma ve cevaplama şeklinde öğretmen kitabında yer aldığı görülmüştür. Dinleme anı etkinliklerinin çeşitli türlerde olduğu tespit edilmiştir. Zaman zaman bir dinleme metnine bağlı birden fazla etkinliğe yer verilmiştir. Dinleme sonrası etkinliklerine ise çoğunlukla ders kitabında yer verilmiştir. Dinleme sonrası etkinliği vasıtasıyla daha çok konuşma ya da yazma becerilerinin desteklendiği görülmüştür. Sadece öğretmen kitabında öğretmenin sorularıyla yapılacak dinleme sonrası etkinlikleri yok denecek kadar azdır. Fakat ders kitabındaki yönergeler ve öğretmen kitabındaki yönergeler ve uygulama tavsiyeleri karşılaştırıldığında öğretmen merkezli bir kitap olduğu söylenebilir.

Araştırmanın bu bölümünde dinleme becerisinin diğer becerilere oranıyla ilgili verilere, dinleme becerisinde kullanılan etkinlik türlerine ve bu etkinliklerin kitaplarda yer alma sıklığına, dinleme becerisi etkinliklerinde kullanılan yönergelerle ilgili sorunlara, dinleme kazanımlarının kitaplarda uygulanma oranına ve dinleme becerisi eğitimindeki aşamaların kitaplarda uygulanma şekline ilişkin sonuçlar sunulmuştur. Kitaplarda üniteler ADOÇ metninde belirtilen dil etkinlik alanlarına göre hazırlanmıştır

ve dinleme becerisi metnlerinin konuları da bu etkinlik alanlarına göre şekillenmiştir. Dil etkinlik alanlarının göz önünde bulundurularak metnlerin seçilmesi öğrencilerin farklı dinleme amaçlarına uygun dinleme yapmalarını sağlamaktadır (Boztilki ve İnce, 2016, s.170).

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında daha çok A1 ve A2 seviye yabancılara Türkçe öğretim kitaplarının İngilizce ve Almanca gibi aynı seviye yabancı dil kitaplarıyla ya da diğer yabancılara Türkçe öğretimi setleriyle karşılaştırmalı şekilde incelendiği görülmektedir. Alandaki çalışmalarla ilgili ayrıntılı bilgiler Kavramsal Çerçeve bölümünde İlgili Çalışmalar başlığı altında sunulmuştur. Bu çalışmada ise Yedi İklim Türkçe setinin ders kitaplarının tamamı dinleme becerisi açısından incelenmiştir. Bu çalışmayla alana katkı sağlamak amaçlanmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yedi İklim Türkçe setinin altı ders kitabının dinleme becerisi incelenmiştir ve elde edilen veriler ve tespit edilen durumlar örnekler verilerek ve sayısal verilerle gösterilerek Bulgular ve Yorumlar bölümünde sunulmuştur.

Dinleme becerisinin diğer becerilere göre kitaplarda en az yer verilen beceri olduğu tespit edilmiştir. Sadece Yedi İklim Türkçe setinin C1 ders kitabında yazma becerisiyle birlikte en fazla yer verilen ikinci beceri olduğu görülmüştür. Öğrenmenin ana dilde de yabancı dilde de duyarak başladığı ve duyduklarımız sayesinde konuşma becerisinin geliştiği düşünüldüğünde dinleme becerisinin kitaplarda en fazla yer verilen beceri olması beklenir. Ancak bu çalışmada elde edilen veriler Kavramsal Çerçeve 'nin İlgili Çalışmalar başlığı altında bahsedilen çalışmalarda elde edilen verilerle ve literatürdeki mevcut diğer çalışmalarda elde edilen verilerle benzerlik göstermektedir. Yabancı dil öğretimiyle ve yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde kitaplarda ya da sınıflarda en az yer ve önem verilen becerinin dinleme becerisi olduğu görülmektedir. Yedi İklim Türkçe setinde becerilerin kitapta bulunma oranına bakıldığında bu bulguyu destekler nitelikte veriler elde edilmiştir.

Yedi İklim Türkçe setinin altı kitabındaki dinleme becerisi etkinlik türleri incelenmiştir. Her bir kitapta on veya ondan fazla etkinlik türüne yer verildiği tespit edilmiştir. Boşluk doldurma, doğru-yanlış alıştırmaları, cümle tamamlama, tablo doldurma, dikte, var-yok alıştırmaları, çoktan seçmeli sorular, eşleştirme gibi etkinliklere ders kitaplarında sıklıkla rastlanmıştır. Fakat bu etkinlik türlerinden bazılarında kitaplarda yoğunlaşılırken bazı etkinlik türleriyle ilgili bir ya da iki alıştırma olduğu gözlenmiştir. Genel olarak bakıldığında etkinlik türleri çeşitlendirilmeye çalışılmıştır. Bazı dinlemelerde şarkılar, dinleme metni olarak kullanılmıştır. Şarkılar, öğrencilerin dili gerçek kullanıcılardan duyabilecekleri materyallerdir. Bu tür gerçek ortamlardan alınmış materyallere otantik materyal denir. Otantik materyal kullanımının dil öğretimindeki önemi bilinmektedir. Öğrenenlerin dili orijinal şekliyle duymaları otantik materyaller yardımıyla gerçekleşmektedir. Bu sayede öğrenenler gerçek konuşma ortamlarını sınıfta görme veya duyma şansı elde etmektedir. Bunun yanında dinleme metinlerinin çoğunluğunun eğitim materyali olarak hazırlanmış metinler olduğu tespit edilmiştir.

Dinleme etkinliklerinin çeşitliliği ve orijinallliği kadar bunların kitapta nasıl sunulduğu da önemlidir. Kitaptaki etkinlik yönergeleri incelendiğinde bazı sorunlar göze çarpmaktadır. Yönergeler için sade bir dil kullanılmıştır. Karmaşık olmadığı tespit edilmiştir. Fakat yönergelerin yeterince açık ve anlaşılır olmadığı durumlar görülmüştür. Dinleme metniyle ilgili verilen ilk etkinliğe yazılan yönergede ikinci etkinliğin yönergesi de yer almaktadır. Özellikle bir dinleme metni için iki dinleme anı etkinliği koyulduğunda metnin kaç kere dinlenmesi gerektiği ile ilgili herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Örneğin, tablo doldurma etkinliği ve soru cevaplama etkinliği dinleme metnine bağlı olarak verilirken ilk etkinlik olan tablo doldurma etkinliğinin üzerine “Dinleyelim, dolduralım, cevaplayalım.” şeklinde yönerge verilmiştir. Soru cevaplama etkinliğinin yönergesi de birinci etkinliğin üzerinde bulunmaktadır. Bu uygulama öğrencilerde kafa karışıklığına ve ilk dinlemede metni anlayamamış öğrencilerde kaygıya sebep olabilir. Öğretmen kitabında dinleme metnlerinin nasıl uygulanacağına dair bilgiler bulunmaktadır. Ancak öğrenci ders kitabı öğretmen kitabı kadar açık ve net değildir. Öğrenciler etkinliklere baktıklarında kimi zaman yönergelerden tam olarak ne yapacaklarını anlamayabilirler. Bu durum da yönergelerin yeterince açık ve anlaşılır olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Dinleme becerisi kazanımları Türkiye Maarif Vakfının hazırladığı yabancılar için Türkçe öğretim programında yer alan kazanımlara göre incelenmiştir. Dinleme kazanım listeleri dil seviyesine göre Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre hazırlanmıştır. Kazanım listelerine içerik olarak bakıldığında sarmal şekilde ilerlediği ve yükselen dil seviyesine uygun yeni kazanım eklendiği tespit edilmiştir. Bu kazanım listelerine göre Yedi İklim Türkçe kitabında bulunan dinleme becerisi etkinlikleri incelenmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde etkinliklerin genel olarak kazanım listelerindeki kazanımların yarısına kadarına uygun şekilde hazırlandığı görülmüştür. Daha çok genel dinleme kazanımlarına yer verilmiştir. TMV yabancılar Türkçe öğretim programında C2 seviye dinleme becerisi ile ilgili bir kazanım listesi yoktur. Hâlihazırda Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve metnindeki kazanımlar incelendiğinde orada da C2 seviyeyle ilgili yeni herhangi bir kazanım önerilmediği görülmektedir. C2 seviyenin dil öğrenmede gelinen son nokta olduğu ve gelişmiş dil bilme seviyesini ifade ettiği düşünüldüğünde bu durumun sebebi anlaşılmaktadır. Yedi İklim Türkçe setinin C2 seviyesindeki dinleme becerisi etkinliklerine bakıldığında daha çok dilin uzmanlaşmış alanlarıyla ilgili konulara yer verildiği ve gelişmiş seviyede dil bilen bir

kişinin anlayacağı ve yapacağı türden etkinlikler bulunduğu görülmektedir. Dil yapıları dışında yeni bir dil bilgisi konusu öğretilmediği de tespit edilmiştir.

Dil öğretiminde dinleme becerisiyle ilgili etkinlikler uygulanırken bazı aşamalar izlenerek sürecin yönetilmesi becerinin sağlıklı şekilde öğretilmesini sağlar. Bu nedenle bu çalışmada dinleme becerisi eğitimindeki aşamalar açısından da Yedi İklim Türkçe setindeki kitapların dinleme etkinlikleri incelenmiştir. Bu konuda elde edilen veriler incelendiğinde dinleme becerisi eğitimindeki aşamaların belli bir standartta uygulanmadığı tespit edilmiştir. Özellikle dinleme öncesi etkinliklerine ders kitaplarına neredeyse hiç yer verilmemiştir. Dinleme yapılmadan önce yapılması gereken çalışmalarla ilgili bilgiler ve yönergeler öğretmen kitabında yer alırken ders kitabında bulunmamaktadır. Bazı etkinliklerde ise öğretmen kitabında dahi herhangi bir öneri veya hazırlık çalışması bulunmamaktadır. Dinleme yapılmadan önce ön bilgilerin harekete geçirilmesi, öğrencilerin bilişsel alt yapılarının ve konuyla ilgili bilgilerinin ortaya çıkarılması, dinleme için motivasyon oluşturmaları amacıyla dinleme öncesi etkinlikleri önemlidir. Klasik dil öğretim yaklaşımlarında da modern dil öğretim yaklaşımlarında da dinleme anı etkinlikleri kadar önemli ve vazgeçilmezdir. Fakat Yedi İklim Türkçe setinin ders kitaplarında bu aşamaya yeterince yer verilmemiştir. Bir diğer aşama olan dinleme anı etkinlikleriyle ilgili çok çeşitli etkinliklere yer verilmiştir. Bir kitapta hemen hemen her bilişsel düzeye uygun bir dinleme etkinliği bulmak mümkündür. Bazı etkinliklerde var-yok etkinliği gibi bilme düzeyinde bir veya iki dinlemeyle yapılabilecek tarzda etkinlikler yer alırken bazılarında ise anlama düzeyine uygun metne dayalı sorular ya da doğru-yanlış alıştırması tarzı etkinliklere yer verilmiştir. Bu anlamda dinleme anı etkinliklerinin yeterli ve çeşitli olduğu söylenebilir. Dinleme becerisini uygularken kullanılan son aşama olan dinleme sonrası etkinlikleri ise çoğunlukla dinleme anı etkinliklerinden sonra kitaplarda yer almaktadır. Dinleme sonrası etkinliklerinin çoğunlukla yazma veya konuşma becerileriyle ilişkili olarak tercih edilmesi beceriler arasındaki ilişkiyi ve dil gelişimi için birbirlerini desteklediklerini kanıtlar niteliktedir.

Yedi İklim Türkçe setinin ders kitapları dışında çalışma kitaplarında dinleme etkinlikleri bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışma kitapları araştırmaya dâhil edilmemiştir. Literatürde çeşitli çalışmalarla desteklenen dinleme becerisinin en az önem verilen ve üstünde çalışılan beceri olduğu argümanı bu çalışmada da ortaya çıkmıştır. Dinleme becerisi bir dili konuşabilmek için en çok girdinin alınabileceği

beceridir. Sesletim, tonlama, yapıların hangi durumlarda kullanılacağı veya söylenen cümleye uygun beden dili ve mimiklerin etkin kullanımı dinlemeyle/izlemeyle öğrenilir. Öğrenme ortamlarının sınav odaklı çalışmalarla ilerlemesi öğrenilen dilin sadece sınav anında kullanılmasına neden olmaktadır. Öğrenilen dil bu nedenle sınavdan ötesine geçmemektedir. Toplumda dil öğrenimiyle çoğu zaman insanlar arasında alay konusu olan “*Anlıyorum ama konuşamıyorum.*” algısı girdilerin daha çok okuma becerisi üzerinden verilmesi nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Yedi İklim Türkçe setinde becerilere yer verilme sıklığına bakıldığında yazma ve okumanın ön planda olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre aşağıda çeşitli öneriler sunulmuştur.

İnsanlar iletişim kurarken daha çok dinler ve konuşurlar. Hedef dilde yeterince dinleme yapan kişilerin konuşma konusunda girişken ve öz güvenli oldukları görülmektedir. Öğrenenler nasıl sesleteceğini bilmediği bir kelimeyi okuyup anlasa dahi duymadıkça konuşamaz. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda dinleme becerisine öncelikli eğitim materyali olan ders kitaplarında daha çok yer verilmesi gerekmektedir. Bu sayede hem erişimi kolay olan hem de daha planlı bir eğitim imkanı sağlayan ders kitapları dili kullanma açısından daha aktif kullanılabilir. Dinleme becerisi açısından ders kitaplarının etkin şekilde kullanılmadığı söylenebilir. Bu nedenle dinleme becerisiyle ilgili daha fazla etkinlik yapmak isteyen bir öğretmenin derse ekstra etkinlikler hazırlaması ve bunun için ekstra zaman ve mesai harcaması gerekmektedir. Ders kitaplarında dinleme becerisi etkinliklerinin artması bu açıdan öğretmenlere de zaman kazandıracak ve daha planlı bir şekilde dinleme öğretimi imkânı verecektir.

Ders kitaplarıyla ilgili çalışmaların sağlıklı şekilde ve güncel olarak yürütülebilmesi için Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnini temel alarak bir yabancılara Türkçe öğretim programının hazırlanması gerekmektedir. Hazırlanan program, ders kitaplarında belli bir standardın yakalanmasını sağlayacaktır. Belirli bir program olması durumunda becerilere hangi oranda, ne kadar ve nasıl yer verileceğiyle ilgili sorular cevap bulacaktır. Yabancılara Türkçe Öğretim alanında hazırlanan kitaplarda ortak bir program olmamasından kaynaklı sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlardan biri dinleme becerisiyle ilgilidir. Literatürdeki dinleme becerisiyle ilgili çalışmalar, makaleler ve tezler incelendiğinde ortak kanı dinleme becerisinin ihmal edildiğidir. Dinleme becerisinin ihmal edilmesi sorunu ortak program sayesinde aşılabılır. Türkiye Maarif Vakfı tarafından bir yabancılara Türkçe öğretim programı hazırlanmıştır. Fakat bu program yabancılara Türkçe öğreten kurumlar tarafından ortak bir program olarak

kullanılmamaktadır. Türkiye Maarif Vakfının hazırladığı yabancılara Türkçe öğretim programında her beceri için dil seviyelerinde kazanım listeleri verilmiştir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde genel yabancı dil öğretim önerileri bulunmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili özel bir program hazırlanması kazanımların dil ve kültür öğelerini de dikkate alarak kazanımların düzenlenmesini sağlayacaktır. Böyle bir programın varlığı kitap hazırlayan kişi ve kuruluşlar için bir yol gösterici olacaktır. Ortak bir dil öğretim programının olması yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki materyallerin, çalışmaların ve ders kitaplarının incelenmesinde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninden başka Türk dilinin yapısına ve öğretim özelliklerine özel bir referans alanı bulunmasını sağlayacaktır. Bu sayede bu alanda yapılacak çalışmalar daha net, objektif ve güvenilir olacaktır.

Kitaplar incelendiğinde ortaya çıkan sorunların giderilmesi için kitaplarla ilgili yapılan çalışmaların takip edilmesi, tespitlerin ve önerilerin dikkate alınması önem taşımaktadır. Sunulan tespitler ve öneriler ışığında kitaplarda değişiklikler ve güncellemeler yapılmalıdır. Bu değişiklik ve güncellemelerin değişen çağın sorunları ve ihtiyaçları, teknoloji ve güncel toplumsal konular da göz önünde bulundurularak yapılması gerekmektedir.

Kitapların hazırlanmasında güvenilirliği kanıtlanmış, geçerliliği dünyaca kabul görmüş yabancı dil öğretim kaynaklarından yardım alınabilir. Yönergelerin yazılma şekli, etkinliklerin ve becerilerin kitaplarda yer alma şekli ve kitapların tasarımı konularında bu tarz kaynaklar referans alınıp yabancı dil olarak Türkçe öğretimine uyarlanabilir. Bu sayede yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde diğer yabancı dillerde olduğu gibi marka ve dünyaca kabul görmüş kaynaklar oluşturabilir. Yedi İklim Türkçe seti Yunus Emre Enstitüsünün yurt içi ve yurt dışındaki yaygın faaliyetlerine bakıldığında en yaygın kullanılan ders kitabı olduğu söylenebilir. Fakat Yedi İklim Türkçe kitap setiyle ilgili yapılan çalışmaların dikkate alınarak gerekli güncellemelerin yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Açık, Fatma (2008, Mart). *Türkiye’de Yabancılar Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü “Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu’nda sunuldu, Gazi Magusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.
- Alican, Y. , Aşçı, Y. (2019, Aralık). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dinleme Ve Konuşma Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Materyal Geliştirme*. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu Dil – Tarih – Coğrafya ‘da sunuldu, Ankara
- Aktaş, M. C. (2019). Nitel Veri Toplama Teknikleri. H. Özmen, O. Karamustafaoğlu (Ed.) *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* içinde (s.113-136). Ankara: Pegem Akademi.
- Asmalı, M. , Erarslan, A. (2021). Video İzlemenin Yabancı Dil Öğrenme Sürecinde Dinleme Becerisi Ve Kelime Öğrenme Üzerine Etkileri. *Mehmet Akif Esoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi*. 58, 601-623. DOI: 10.21764/maeuefd.826066
- Aydın, G. , İşcan, A. (2014). Yabancılar Dil Olarak Türkçe Dinleme Öğretimi. A. Şahin (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* içinde (s.315-335). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, G. , Şahin, Y. (2014). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni. A. Şahin (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* içinde (s.455-472). Ankara: Pegem Akademi.
- Bağcı, H. , Başar, U. (2018). Yazma Eğitimi. M. Durmuş, A. Okur (Ed.) *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s.311-333). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Başkan, A. , Ustabulut, M. Y. (2020). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Anlama Becerileri (Dinleme Ve Okuma). *Rumeli’de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 21,39-55. DOI: 10.29000/rumelide.835294.

- Beery, A. (1954). Interrelationships between Listening and Other Language Arts Areas. *Elementary English*, 31(3), 164-172. Retrieved May 15, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/41387353>.
- Bozorgian, H. (2012). The Relationship Between Listening And Other Language Skills In International English Language Testing System. *Theory And Practice In Language Studies*. 2(4), 657-663. doi:10.4304/tpls.2.4.657-663
- Boztilki, G. , İnce, B. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisi. B. Tüfekçioğlu, F. Yıldırım (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar* içinde (s.157-175). Ankara: Pegem Akademi.
- Çarkıt, Ç. (2018). Ortaokul Türkçe Derslerinde Dinleme Becerisinin Değerlendirilme Sürecine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Journal Of Social and Humanities Sciences Research*. 5(27). 2782-2793
- Demirdöven, G. H., Özcan, E. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihçesi. M. Durmuş, A. Okur (Ed.) *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s.161-170). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Demirel, Ö. (2011). *Yabancı dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirezen, M. (1989, Mayıs). *Video Kullanımının Yabancı Dil Öğrenimine Getirdikleri*. Fen ve Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu'nda sunuldu, Ankara.
- Dilidüzgün, Ş. (2018). Dinleme Eğitimi. M. Durmuş, A. Okur (Ed.) *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s.259-276). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Dünyada Türkiye Maarif Vakfı,
<https://turkiyemaarif.org/page/42-DUNYADA-MAARIF-16>, 23.05.2021

Emiroğlu, S. , Pınar, F. N. (2013). Dinleme Becerisinin Diğer Beceri Alanları İle

İlişkisi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. 8(4), 769-782.

Erol, H. F. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi. B.

Tüfekçioğlu, F. Yıldırım (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar* içinde (s.177-218). Ankara: Pegem Akademi.

Field, J. (2009). Listening İn The Language Classsroom. Cambridge: Cambridge University Press.

Gilakjani, P. A. , Sabouri, N. B. (2016). The Significance Of Listening Comprehension İn English Language Teaching. *Theory And Practice İn Language Studies*. 6(8), 1670-1677. DOI: <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.0608.22>

Göçer, A. (2018). Türkiye’de Yabancılar Türkçe Öğretimi. M. Durmuş, A. Okur (Ed.) *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s.171-179). Ankara: Grafiker Yayınları.

Güneş, F. (2007). Türkçe Öğretimi Ve Zihinsel Yapılandırma. Ankara: Nobel yayınları

Güneş, F. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Yazma Öğretimi: Yaklaşım ve Modeller. A.

Şahin (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* içinde (s.337-362). Ankara: Pegem Akademi.

Hafız, H. D. (2015). *8-12 Yaş Aralığındaki Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe*

Öğretimi, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Hasırcı, S. (2016). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisinin Yeri. B.

Tüfekçioğlu, F. Yıldırım (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar* içinde (s.325-352). Ankara: Pegem Akademi.

- İşcan, A. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Tarihçesi. A. Şahin (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* içinde (s.3-29). Ankara: Pegem Akademi.
- Kahraman, M. (2018). Yabancı Öğrencilerin Temel Dil Becerilerini Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar: Necmettin Erbakan Üniversitesi (Kondil) Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(56), 540-553.
- Koçak, S. (2018). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Düzeyde (A1-A2) Konuşma İzlençe Örneğinin Hazırlanması*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, C. B. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Dinleme Metinlerinin Metin İşleme Süreleri. *International Journal of Languages 'xx Education* , 7.1, 121-146. DOI : [10.18298/ijlet.3249](https://doi.org/10.18298/ijlet.3249)
- Korkmaz, C. B. (2018). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Dinleme Metinlerinin İncelenmesi Ve Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köksal, D. , Pestil, D. A. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Konuşma Öğretimi. A. Şahin (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* içinde (s.295-316). Ankara: Pegem Akademi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme – Öğretme – Değerlendirme.
https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_oneriler_AEeraevesi.pdf

- Özbal, B. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Alıştırmaların İncelenmesi: A1-A2 Düzeyi*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, K. B. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Tasarımı Süreç ve Etkinlikler. B. Tüfekçioğlu, F. Yıldırım (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar* içinde (s. 325-352). Ankara: Pegem Akademi.
- Razı, N. , Razı, S. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Okuma Eğitimi. A. Şahin (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* içinde (s.373-393). Ankara: Pegem Akademi.
- Rost, M. (2001). Listening. R. Carter, D. Nunan (Ed.) *The Cambridge Guide To Teaching English To Speakers Of Other Languages* içinde (s. 7-13). New York: Cambridge University Press.
- Tural, G. (2019). Araştırmaların Raporlanması. H. Özmen, O. Karamustafaoğlu (Ed.) *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* içinde (s.483-503). Ankara: Pegem Akademi.
- Yalçın, Ç. (2018). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yer Alan Dinleme Etkinliklerinin Dil Öğrenme Stratejileri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Yalçın, Ç. , Gün, M. , Memiş, M. R. (2017). İki Farklı Dilin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Temel Seviye Ders Kitaplarının Dinleme Etkinlikleri Bakımından Karşılaştırılması. *International Journal Of Language Academy*, 5(7), 387-403.
- Yavuz, G. (2016). *Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Dinleme Etkinliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Yıldırım, Ö. , Yıldırım, S. (2016). Yabancı Dil Öğreniminde Dinleme Becerisinin

Önemi Ve Yabancı Dil Öğrenenlerin Yaşadığı Dinleme Anlama Problemleri: Bir Alan Yazın Değerlendirmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16(4), 2094-2110.

Yunus Emre Enstitüsü,

https://tr.wikipedia.org/wiki/Yunus_Emre_Enstit%C3%BCs%C3%BC#:~:text=2009%20y%C4%B1l%C4%B1nda%20faaliyetlerine%20ba%C5%9Flayan%20Yunus,merkezlerde%20isteyen%20herkese%20T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%B6%C4%9Fretiliyor.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015). *Yedi İklim Türkçe*. Ankara: Yunus Emre Enstitüsü.

Yüksek Öğretim Kurumu . (2019),

<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2019/yeni-yok-ten-2019-da-yeni-ve-yenilikci-yaklasimlar.aspx> (18.04.2021)

Yüksek Öğretim Kurumu. (2020). Üniversite İzleme Ve Değerlendirme Genel Raporu 2020.

<https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2021/universite-izleme-ve-degerlendirme-genel-raporu-2020.pdf>

EKLER

Ek 1. Türkiye Maarif Vakfı A1 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi

1. Türk alfabesindeki harflerin karşılığı olan sesleri ayırt eder.
2. Selamlaşma, tanışma ve vedalaşmayla ilgili temel kalıp ifadeleri tanır.
3. Yakın çevresindeki nesnelerin adını tanır.
4. Hava durumuyla ilgili temel kavram ve kalıp ifadeleri tanır.
5. Günlük hayatta sık kullanılan kelimeleri bağlamdan hareketle tahmin eder.
6. Günlük ihtiyaçlara yönelik ifade ve kalıpları belirler.
7. Acil ve anlık ihtiyaçlarla ilgili temel kalıp ifadeleri tanır.
8. Toplumsal yaşam alanlarındaki ihtiyaç ve durumlara (alışveriş, sağlık, güvenlik vb.) ilişkin metinleri/ konuşmaları anlar.
9. Yaygın olarak kullanılan meslek adlarını belirler.
10. Günlük rutinelere ilişkin kısa konuşmaları anlar.
11. Temel gerekçelendirme ifadelerini belirler.
12. Temel soru ifadelerini tanır.
13. Temel soru kalıplarına karşılık gelen bilgileri belirler.
14. Basit kişisel tanıtım içeren konuşmaları anlar.
15. Teknoloji ve yeniliklerle ilgili temel ifadeleri belirler.
16. Günlük hayattaki basit yönergeleri takip eder.
17. Temel akrabalık adlarını belirler.
18. Basit betimleyici ifadeleri belirler.
19. Tarih/zaman ifadelerini tanır.
20. Günlük hayatta sıklıkla kullanılan ölçü birimlerini tanır.
21. Türk kültüründeki temel beden dili unsurlarını ve bunlara eşlik eden ifade kalıplarını tanır.
22. Beden dilinden veya tonlamadan hareketle konuşmacının duygu durumunu (sinirli, mutlu, neşeli, üzgün vb.) belirler.
23. Sesli iletilerden (anons, duyuru, reklam vb.) ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
24. Sözel bilgileri görsellerle ilişkilendirir.
25. Yol, yön ve adres tarifi içeren basit ifadeleri anlar.
26. Konum bildiren basit ifadeleri tanır.
27. Ulaşım/ seyahat veya konaklamaya ilişkin temel bilgileri seçer.
28. Kutlama/tebrik/teşekkür/ davet veya taziye içerikli basit metinleri/konuşmaları anlar.
29. Yardım talebi/izin/ istek/ rica/özür içeren ifadeleri tanır.
30. Hobi veya ilgi alanlarına ilişkin basit metinleri/konuşmaları anlar.
31. Görsellerle ifade edilmiş durumlar/olaylar ile ilgili basit cümleleri anlar.
32. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
33. Tercih/teklif/tavsiye/uyarı bildiren cümleleri ayırt eder.
34. Basit metinlerdeki oluş sırasını belirler.
35. Türkçenin Telaffuz özelliklerini fark eder.
36. Basit bir telefon konuşmasındaki kalıp sözleri belirler.
37. Basit bir telefon konuşmasındaki temel mesajları belirler.
38. Sayısal ifadeleri tanır.
39. Yakın gelecekle ilgili planların anlatıldığı konuşmayı anlar.
40. Türkçenin yapısal özelliklerinin anlamaya etkisini belirler.
41. Dinleme amacını belirler.
42. Dinleme amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.

Ek 2. Türkiye Maarif Vakfı A2 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi

1. Hava durumuyla ilgili bilgileri belirler.
2. Günlük hayatta sık kullanılan kelimeleri bağlamdan hareketle tahmin eder.
3. Günlük ihtiyaçlara yönelik ifade ve kalıpları belirler.
4. Acil ve anlık ihtiyaçlarla ilgili temel kalıp ifadeleri tanır.
5. Toplumsal yaşam alanlarındaki ihtiyaç ve durumlara (alışveriş, sağlık, güvenlik vb.) ilişkin metinleri/ konuşmaları anlar.
6. Günlük hayatta sık kullanılan deyimleri tanır.
7. Söz varlığı unsurlarını bağlamdan hareketle anlamlandırır.
8. Meslekler hakkındaki bilgileri belirler.
9. Günlük rutinlere ilişkin kısa konuşmaları anlar.
10. Temel soru kalıplarına karşılık gelen bilgileri belirler.
11. Kişisel tanıtım içeren konuşmaları anlar.
12. Bir şeyin/işin yapılışına ilişkin tarif ve yönergeleri takip eder.
13. Ürünlere veya hizmetlere ilişkin yönergeleri takip eder.
14. Sesli ve/veya görüntülü yönergeleri takip eder.
15. Akrabalık adlarını belirler.
16. Betimleyici ifadeleri belirler.
17. Tarih/zaman ifadelerini tanır.
18. Günlük hayatta sıklıkla kullanılan ölçü birimlerini tanır.
19. Türk kültüründeki temel beden dili unsurlarını ve bunlara eşlik eden ifade kalıplarını tanır.
20. Sesli iletilerden (anons, duyuru, reklam vb.) ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
21. Sözel bilgileri görsellerle ilişkilendirir.
22. Teknoloji ve yeniliklerle ilgili temel ifadeleri belirler.
23. Basit bir sunumu ana hatlarıyla takip eder.
24. Haberlerdeki yer, kişi, konu/olay ve zamanla ilgili bilgileri ayırt eder.
25. Yol, yön ve adres tarifi içeren basit ifadeleri anlar.
26. Sesli ve/veya görüntülü haber metinlerinin ana hatlarını belirler.
27. Sesli ve/veya görüntülü haberlerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
28. Ulaşım/ seyahat veya konaklamaya ilişkin bilgileri seçer.

29. Kutlama/tebrik/teşekkür/ davet veya taziye içerikli basit metinleri/konuşmaları anlar.
30. Yardım talebi/izin/ istek/ rica/özür içeren ifadeleri tanır.
31. Hobi veya ilgi alanlarına ilişkin basit metinleri/konuşmaları anlar.
32. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
33. Tercih/teklif/tavsiye/uyarı bildiren cümleleri ayırt eder.
34. Görsellerle desteklenmiş öyküleyici basit bir metni takip eder.
35. Beden dilinden veya tonlamadan hareketle konuşmacının duygu durumunu (sinirli, mutlu, neşeli, üzgün vb.) belirler.
36. Türkçenin Telaffuz özelliklerini fark eder.
37. İletişim araçlarında kendisine yöneltilen soru ve yönergeleri takip eder.
38. Gözlem ve izlenimleri içeren ifadeleri belirler.
39. Onay, kabul, ret ve ekleme ifadelerini tanır.
40. Bir diyalogdaki giriş, konuşmayı sürdürme, yönlendirme ve sonlandırmaya yönelik temel kalıp ifadeleri belirler.
41. Karşılaştırma içeren basit konuşmaları anlar.
42. Basit metinlerdeki oluş sırasını belirler.
43. Sayısal ifadeleri tanır.
44. Metindeki bilgileri sınıflandırır.
45. Plan/tasarı, tahmin veya hayalleri anlatan/içeren bir konuşmayı ana hatlarıyla anlar.
46. Biyografi metinlerinin ana hatlarını belirler.
47. Dinleyeceklerinin/izleyeceklerinin içeriğine ilişkin tahminlerde bulunur.
48. Temel gerekçelendirme ifadelerini belirler.
49. Sebep-sonuç/amaç-sonuç ilişkilerini belirler.
50. Olumlu ve olumsuz görüşleri ayırt eder.
51. Sesli ve/veya görüntülü sosyal medya iletilerini takip eder.
52. Basit bir röportajı ana hatlarıyla anlar.
53. Türkçenin yapısal özelliklerinin anlamaya etkisini belirler.
54. Dinleme amacını belirler.
55. Dinleme amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.

Ek 3. Türkiye Maarif Vakfı B1 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi

1. Günlük ihtiyaçlara yönelik ifade ve kalıpları belirler.
2. Toplumsal yaşam alanlarındaki ihtiyaç ve durumlara (alışveriş, sağlık, güvenlik vb.) ilişkin metinleri/ konuşmaları anlar.
3. Günlük konuşmalardaki temel deyimleri ve kalıp ifadeleri bağlamdan hareketle anlamlandırır.
4. Söz varlığı unsurlarını bağlamdan hareketle anlamlandırır.
5. Mecazlı ifadeleri belirler.
6. Resmî konuşmalardaki temel kalıp ifadeleri tanır.
7. Meslekler hakkındaki bilgileri belirler.
8. Bir şeyin/işin yapılışına ilişkin tarif ve yönergeleri takip eder.
9. Ürünler veya hizmetlere ilişkin yönergeleri takip eder.
10. Sesli ve/veya görüntülü yönergeleri takip eder.
11. Betimleyici ifadeleri belirler.
12. Türk kültüründeki temel beden dili unsurlarını ve bunlara eşlik eden ifade kalıplarını tanır.
13. Sesli ve/veya görüntülü karmaşık duyuru ve anonsları takip eder.
14. Görüntülü ve/veya sesli reklamlarda sunulan açık ve örtük iletileri belirler.
15. Sözel bilgileri görsellerle ilişkilendirir.
16. İlgi veya ihtiyacına yönelik bilimsel bir sunumu takip eder.
17. Haberlerdeki yer, kişi, konu/olay ve zamanla ilgili bilgileri ayırt eder.
18. Sesli ve/veya görüntülü haber metinlerinin ana hatlarını belirler.
19. Sesli ve/veya görüntülü haberlerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
20. Kutlama/tebrik/teşekkür/ davet veya taziye içerikli basit metinleri/konuşmaları anlar.
21. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
22. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana düşünce ve yardımcı düşünceleri belirler.
23. Tercih/teklif/tavsiye/uyarı bildiren cümleleri ayırt eder.
24. Öyküleyici metinlerdeki temel unsurları belirler.
25. Öyküleyici/edebî metinlerin konusunu ve ana düşüncesini belirler.
26. Konuşmacının duygu durumlarını ayırt eder.
27. Türkçenin telaffuz özelliklerini fark eder.
28. Vurgu, tonlamadan kaynaklanan anlam farkını ayırt eder.
29. İletişim araçlarında kendisine yöneltilen soru ve yönergeleri takip eder.

30. Gözlem ve izlenimleri içeren ifadeleri belirler.
31. Yorum ve değerlendirmeleri ayırt eder.
32. Onay, kabul, ret ve ekleme ifadelerini tanır.
33. Bir diyalogdaki giriş, konuşmayı sürdürme, yönlendirme ve sonlandırmaya yönelik kalıp ifadeleri belirler.
34. Karşılaştırma içeren ifadeleri belirler.
35. Dinlediklerini/izlediklerini içerik açısından karşılaştırır.
36. Olay ve bilgileri zamansal veya mantıksal olarak sıralar.
37. Metindeki bilgileri sınıflandırır.
38. Plan/tasarı, tahmin veya hayalleri anlatan bir konuşmayı anlar.
39. Biyografi metinlerinin ana hatlarını belirler.
40. Teknoloji ve yeniliklerle ilgili ifadeleri belirler.
41. Dinleyeceklerinin/izleyeceklerinin içeriğine ilişkin tahminlerde bulunur.
42. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili çıkarımlarda bulunur.
43. Etkin katılmadığı konuşmaları ana hatlarıyla takip eder.
44. Gerekçelendirme ifadelerini belirler.
45. Metinlerdeki anahtar kelimeleri belirler.
46. Sebep-sonuç/amaç-sonuç ilişkilerini belirler.
47. Öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
48. Olumlu ve olumsuz görüşleri ayırt eder.
49. Görüş/eleştiri veya yorumları ayırt eder.
50. Sesli ve/veya görüntülü sosyal medya iletilerini takip eder.
51. Bir söyleşiyi ana hatlarıyla takip eder.
52. Ana dili konuşurları arasında geçen otantik konuşmaların temel iletisini belirler.
53. Kültürler arası karşılaştırmalar içeren konuşmalardaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder.
54. Dinlediklerine ilişkin notlar alır.
55. Dinlediklerini/izlediklerini özetler.
56. İlgi alanına giren yayınları takip eder.
57. Mizahi metinlerin iletisini belirler.
58. Türkçenin yapısal özelliklerinin anlamaya etkisini belirler.
59. Dinleme amacını belirler.
60. Dinleme amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.

Ek 4. Türkiye Maarif Vakfı B2 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi

1. Söz varlığı unsurlarını bağlamdan hareketle anlamlandırır.
2. Mecazlı ifadeleri belirler.
3. Resmî konuşmalardaki kalıp ifadeleri tanır.
4. Sesli ve/veya görüntülü yönergeleri takip eder.
5. Betimleyici ifadeleri belirler.
6. Gürültülü ortamlarda gerçekleşen karmaşık duyuru ve anonsları takip eder.
7. Görüntülü ve/veya sesli reklamlarda sunulan açık ve örtük iletileri belirler.
8. İlgi veya ihtiyacına yönelik bilimsel bir sunumu takip eder.
9. Sesli ve/veya görüntülü haberlerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
10. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
11. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana düşünce ve yardımcı düşünceleri belirler.
12. Öyküleyici metinlerdeki temel unsurları belirler.
13. Öyküleyici/edebî metinlerin konusunu ve ana düşüncesini belirler.
14. Konuşmacının duygu durumlarını ayırt eder.
15. Türkçenin telaffuz özelliklerini fark eder.
16. Vurgu, tonlamadan kaynaklanan anlam farkını ayırt eder.
17. Tartışmaya dayalı metinlerde iddia, açıklama ve yorumları ayırt eder.
18. Gerekçelendirilmiş görüş ve önerileri belirler.
19. Bir diyalogdaki giriş, konuşmayı sürdürme, yönlendirme ve sonlandırmaya yönelik kalıp ifadeleri belirler.
20. Dinlediklerini/izlediklerini içerik açısından karşılaştırır.
21. Olay ve bilgileri zamansal veya mantıksal olarak sıralar.
22. Metindeki bilgileri sınıflandırır.
23. Plan/tasarı, tahmin veya hayalleri anlatan bir konuşmayı anlar.
24. Konuşmalardaki teknoloji ve yeniliklerle ilgili ifadeleri belirler.
25. Dinleyeceklerinin/izleyeceklerinin içeriğine ilişkin tahminlerde bulunur.
26. Dinledikleri/izledikleri ilgili çıkarımlarda bulunur.
27. Etkin katılmadığı konuşmaları ana hatlarıyla takip eder.
28. Metinlerdeki anahtar kelimeleri belirler.
29. Öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
30. Görüş/eleştirme veya yorumları ayırt eder.
31. Konuşmacının anlatım tutumunu (alaycı, ironik veya eleştirel) belirleyen ifadeleri ayırt eder.
32. Sesli ve/veya görüntülü sosyal medya iletilerini yorumlar.
33. İlgi veya uzmanlık alanına ilişkin bir söyleyiş/dersi veya konuşmayı takip eder.
34. Ana dili konuşurları arasında geçen otantik konuşmaların temel iletilerini belirler.
35. Anlamsal bütünlüğü/tutarlılığı oluşturan unsurları fark eder.
36. Kültürler arası karşılaştırmalar içeren konuşmalardaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder.
37. Dinlediklerine ilişkin notlar alır.
38. Dinlediklerini/izlediklerini özetler.
39. İlgi alanına giren yayınları takip eder.
40. Mizahi metinlerin iletilerini belirler.
41. Mizahi ifadelerin anlamlarını belirler.
42. Dinlediğini/izlediğini içerik, anlatım ve beden dili açısından değerlendirir.
43. Türkçenin yapısal özelliklerinin anlamaya etkisini belirler.
44. Dinleme amacını belirler.
45. Dinleme amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.

Ek 5. Türkiye Maarif Vakfı C1 Seviye Dinleme Becerisi Kazanım Listesi

1. Söz varlığı unsurlarını bağlamdan hareketle anlamlandırır.
2. Mecazlı ifadeleri belirler.
3. Resmi konuşmalardaki kalıp ifadeleri tanır.
4. Sesli ve/veya görüntülü yönergeleri takip eder.
5. Gürültülü ortamlarda gerçekleşen karmaşık duyuru ve anonsları takip eder.
6. Görüntülü ve/veya sesli reklamlarda sunulan açık ve örtük iletileri belirler.
7. İlgi veya ihtiyacına yönelik bilimsel bir sunumu takip eder.
8. Sesli ve/veya görüntülü haberlerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
9. Sesli ve/veya görüntülü haberlerdeki örtük iletilere ilişkin çıkarım yapar.
10. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
11. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana düşünce ve yardımcı düşünceleri belirler.
12. Öyküleyici metinlerdeki temel unsurları belirler.
13. Öyküleyici/edebî metinlerin konusunu ve ana düşüncesini belirler.
14. Konuşmacının duygu durumlarını ayırt eder.
15. Türkçenin telaffuz özelliklerini fark eder.
16. Vurgu, tonlamadan kaynaklanan anlam farkını ayırt eder.
17. Tartışmaya dayalı metinlerde iddia, açıklama ve yorumları ayırt eder.
18. Bir diyalogdaki giriş, konuşmayı sürdürme, yönlendirme ve sonlandırmaya yönelik kalıp ifadeleri belirler.
19. Dinlediklerini/izlediklerini içerik açısından karşılaştırır.
20. Olay ve bilgileri zamansal veya mantıksal olarak sıralar.
21. Metindeki bilgileri sınıflandırır.
22. Plan/tasarı, tahmin veya hayalleri anlatan bir konuşmayı anlar.
23. Konuşmalardaki teknoloji ve yeniliklerle ilgili ifadeleri belirler.
24. Dinleyeceklerinin/izleyeceklerinin içeriğine ilişkin tahminlerde bulunur.
25. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur.
26. Etkin katılmadığı konuşmaları ana hatlarıyla takip eder.
27. Gerekçelendirilmiş görüş ve önerileri belirler.
28. Metinlerdeki anahtar kelimeleri belirler.
29. Görüş/eleştiri veya yorumları ayırt eder.
30. Konuşmacının anlatım tutumunu (alaycı, ironik veya eleştirel) belirleyen ifadeleri ayırt eder.
31. Sesli ve/veya görüntülü sosyal medya iletilerini yorumlar.
32. İlgi veya uzmanlık alanına ilişkin bir söyleyiş/dersi veya konuşmayı takip eder.
33. Ana dili konuşurları arasında geçen otantik konuşmaları takip eder.
34. Anlamsal bütünlüğü/tutarlılığı oluşturan unsurları fark eder.
35. Kültürler arası karşılaştırmalar içeren konuşmalardaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder.
36. Dinlediklerine ilişkin notlar alır.
37. Dinlediklerini/izlediklerini özetler.
38. İlgi alanına giren yayınları takip eder.
39. Mizahi metinlerin iletisini belirler.
40. Mizahi ifadelerin anlamlarını belirler.
41. Argo ifadelerin anlamlarını belirler.
42. Dinlediğini/izlediğini içerik, anlatım ve beden dili açısından değerlendirir.
43. Türkçenin yapısal özelliklerinin anlamaya etkisini belirler.
44. Dinleme amacını belirler.
45. Dinleme amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.